

NINA PAPI A JEREMIA

Na Vuresi Makaliana Na Omea Ara Marea Tana Papi Iani

A Jeremia na propete e totu i Jerusalem tana tagu kalina a Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia e toroutsani poponoa na Juda. Me danga kalina aia e parovatavigira na tinoni tana Juda mi Jerusalem laka ti kara tau mololea na samasama vaniaqira na god peropero ma kara pilo ba tugua i konina na God mana, maia God sauba ke molomaia na rota seko loki ke gadovigira. Migira na tinoni ara sove saikesa moa na rongomiana nina goko a Jeremia, me pipi sui nina kategoko a Jeremia ara laba manana tana maurina nogo aia. Na verabau ni Jerusalem e puka tana limana a Nebukadnesar, me toroutsu popono kolua na Vale Tabu, mara aditsekavanoa i Babilonia na taovia tsapakae migira goto danga sosongo na tinoni. Ma Jeremia e kate idagotoa laka God sauba ke galuegira tugua nina tinoni me ke adivisumaigira tania na totutseka, ma kara totuvitugua na veraqira.

Nina papi a Jeremia e tugua na votaana tsege tana butona vaga girani:

- 1) God e vilia a Jeremia ke lia na propete.
- 2) Nina goko God vanigira na tinoni tana Juda ma gaqira taovia tana taguna tu niqira

aqotagao tugira a Josia, ma Jehoiakim, ma Jehoiatsin, ma Sedekia.

- 3) Nina mamare a Baruk aia nina mane mamare a Jeremia, i tana e maregira visana nina kategoko ma na omea tamani rongona loki tana maurina a Jeremia.
- 4) Nina goko na Taovia tana rongoqira igira na puku tavosi.
- 5) Ma na turupatuna kalina e puka na Jerusalem, mara aditsekavanogira na tinonina i Babilonia.

A Jeremia e galuve sosongoligira nina tinoni, me reisavia na ba pedeaqira. Me tau goto poia na rota loki e vatsangia tana rongona God e vilia ke lia na propete. Ma nina goko na Taovia e vaga saikesa moa na lake e iru i laona na tobana, me tau tangomana vania ke tangolivisua.

E kesa nina kategoko dou bâ a Jeremia e totu tana lova 31, buto 31 me tsau tana buto 34. I tana a Jeremia e katemaia na veke God e naua laka aia sauba ke aqosia kesa na taso vaolu kolugira nina tinoni. Ma na taso vaolu iani, sauba kara tau maretsunâ tana vatu se tana papi. Tagara. God nogo sauba ke marea i laona na tobana segeni nogo pipi tinoni.

Na Omea Ara Totu Tana Papi Iani

God e vilia a Jeremia *1:1-19*

Na kategoko tana taguna tu niqira aqo tagao a Josia, ma Jehoiakim, ma Jehoiatsin, ma Sedekia *2:1-25:38*

Visana na omea ara laba tana maurina a Jeremia *26:1-45:5*

Na kategoko e kalegira na puku tavosi *46:1-51:64*

E puka na Jerusalem 52:1-34

A Jeremia

¹ Tana papi iani e totu na mamarena nina goko a Jeremia na dalena a Hilkia, aia nogo kesa vidaqira na manetabu ni Anatot tana butona kao ni Benjamin.

² Na Taovia e goko vania a Jeremia tana sangavulu tolunina ngalitupa e taovia tsapakae a Josia na dalena a Amon tana Juda,

³ me goko vanigotoa kalina a Jehoiakim na dalena a Josia e taovia tsapakae. Mi murina ia, ma na Taovia e goko vanigotoa danga kalina, poi tsau tana sangavulu kesianina ngalitupa nina aqotagao a Sedekia na dalena a Josia. Mi tana tsegenina vula tana ngalitupa ia, igira gaqira gala ara aditsekagira na tinoni ni Jerusalem.

God e Vilia a Jeremia

⁴ Na Taovia e goko vaniau inau a Jeremia, me tsarivaganana iani,

⁵ “Au tau vati vusago moa i tobana tinamu, minau au donaginigo nogo. Mo tau vati botsa moa igoe, minau au viligo nogo ko lia na propete vanigira na puku sui.”

⁶ Minau au gokovisu mau tsaria, “Taovia God inau au tau dona na goko dou; au baka vaolu sosongo moa.”

⁷ Te aia na Taovia e tsarivaniau, “Ko laka na tsariana laka igoe o baka vaolu moa. Ko tû mo ko bâ i koniqira igira na tinoni i tana inau kau molovanogo, mo ko tsarivulagi vanigira na omea sui inau au ketsaliginigo.

⁸ Ko laka na mataguniaqira igira, rongona inau sauba kau totu kolugo ma kau dilago. !Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani!”

⁹ Mi muri ma na Taovia e peleginia na limana na tutubena mangaqu me tsarivaniau, “Ko rorong, kalina ia inau au sauvanigo na tsaqina goko nimu aqo ko ba katevulagia.

¹⁰ I dani eni nogo inau au sauvanigo gamu susuliga agana ko tagaovi kaputiginigira na puku sui. Ko vutikaegira mo ko vui pukaligira, ko toroutsanigira, mo ko tuliusigira, ko logogira, mo ko tsukagira.”

¹¹ Ma na Taovia e veisuaau inau me tsaria, “?Jeremia laka nagua o morosia?” Mau gokovisu mau tsaria, “Au morosia kesa na arana tsela.”

¹² Ma na Taovia e tsaria, “Eo, aia nogoria, minau au mamatania,* gana kau reiginia ti kara laba manana nomoa na omea inau au tsaria.”

¹³ Mi muri ma na Taovia e veisuaau goto vaga iani, “?Me laka nagua goto o reia?” Minau au gokovisu mau tsaria, “Inau au morosia kesa na kuki e totopo tabana i vava, me varangi ke taqetumai tabana ieni.”

¹⁴ Maia e tsarivaniau, “E tû tabana i vava, sauba na omea seko loki ke taqetu tsavugira sui igira ara totuvia na kao iani,

¹⁵ rongona inau au soamaigira pipi sui na taovia tsapakae, kolugira niqira alaala na mane vaumate ara totu tabana i vava. Migira sauba kara molokaea niqira sasana na totukae tana matsapakapuna na vera ni Jerusalem, me poli

---

* **1:12 1:12** Tana goko Hibru na goko ‘mamatania’ e tatangi vaga ‘tsela.’

poponoa na baravatuna, me poli poponogira goto na verabau tavosi sui tana Juda.

¹⁶ Inau sauba kau kedegira igira niq̄u tinoni rongona ara sasi sosongo; ara piloligi taniau, mara savori-kodoputsa vanigira na god per-opero, mara aq̄osia na titinoniq̄ira mara ba samasama vanigira.

¹⁷ Migoe a Jeremia, ko t̄u, mo ko ba turupatuna vanigira pipi na omea sui inau au ketsaliginigo. Ko laka na mataguniaq̄ira igira, rongona kau tau naua migoe ko gini matagu loki sosongo goto b̄a kalina ko ba laba i koniq̄ira.

¹⁸⁻¹⁹ !A Jeremia, ko rorongō dou! Pipi sui lakalaka na tinoni ara totu tana kao iani, igira na taovia tsapakae tana Juda, ma na tinoni lokiloki, ma na manetabu, ma na toga sui, igira sui sauba kara tovoa na tukapusiamu igoe. Mi dani eni inau au tusuvanigo gamu susuliga, agana ko gini tangomana na tuliusiaq̄ira. Igoe sauba ko susuliga vaga kesa na veraloki ara barapoliginia na vatu, me vaga goto kesa na tuguru tapala, ma na ponopono tapalamila. Me sauba e utu saikesa kara tangomana igira na tuliusiamu, rongona inau nogo sauba kau totu kolugo ma kau dilago. Inau nogo na Taovia au tsaria na mea iani.”

2

God e Reitutugugira na Israel

¹ Na Taovia e tsarivaniau inau a Jeremia

² kau ba katevulagia na goko iani vania na vera ni Jerusalem.

“Inau au padatugua kalina igoe o vavaolu moa,
mo totukakai i koniŋu.

Mi tana tagu ia, igoe o galuveau
vaga moa na daki e galuve sosongolia na savana
kalina ara ka tauga vaolu.

Igoe o tsarimuriŋu tana kaomate,
tana kao i tana ara tau vati tsukâ sa omea.

³ Mi tana tagu ia, igoe Israel o niŋu tinoni segeni
nogo inau.

O vaga na kesanina lakana au tsurivia tana niŋu
uta.

Mi kalina na puku tavosi ara mai laka kara
rotasigamu,

inau au tû mau moloa na rota seko loki ke
gadovigira.

Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

Niqira Sasi Igira na Mumuaqira na Israel

⁴ Igamu na kukuana a Jakob, migamu sui na
puku tana Israel kamu rongomia na omea e
tsaria na Taovia.

⁵ Aia na Taovia e tsaria;

“?Laka nagua seko ara keligini vaniau inau igira
na mumuamui?

?Me laka nagua e laba te ara piloligi taniau?

Igira ara ba samasama vanigira na titinonina na
god peropero tagara rongona,
mara gini lia goto na tinoni tagara rongona lê.

⁶ Igira ara tau goto boeginiau inau
atsa moa ti inau nogo au laumaurisigira tania na
Ejipt,

mau idagana sautu vanigira tana kao mate, tana
butona kao qiliqouga,
tana kao mamatsa me rodo pulipuli,

i tana e tau tangomana sa tinoni ke mauri,
se ke liu i laona.

⁷ Minau au molobagira kesa tana kao lakataga,
gana kara gini mage na galiana na vuana na
omea tsukatsuka
migira na omea dou sui goto ara totu i tana.
Migira ara tû mara naqusia niqû kao,
mara tangopekea na butona kao popono inau au
saunogoa vanigira.

⁸ Migira na manetabu ara tau veisuâ,
'?Laka iava na Taovia?'
Eo, igira niqû manetabu segeni nogo inau ara tau
goto donaginiau.

Migira sui na tagaovera ara sove taniau moa
migira na propete ara tû mara goko tana asana
Baal,
mara samasama vanigira na titinonina na god
peropero tagara rongona."

Na Taovia e Taimataqira Nina Tinoni

Na Taovia e tsarigotoa,

⁹ "Me vaga ia, minau na Taovia sauba kau
taimataqira tugua niqû tinoni,
ma kau kedegira goto na kukuaqira.

¹⁰ Kamu adi vaka ma kamu votu bâ tana momoru
ni Siprus,
ma kamu mologira visana tinoni kara liu i longa
tana butona kao ni Kedar;
me sauba kamu reia laka na omea vaga iani e
tau goto vati laba sa dani sa nauna.

¹¹ E tagara goto sa puku tavosi ke dona na
oliaqira niqira god,
atsa moa ti igira ara tau na god manana.

Migira moa niq̄u tinoni ara oliginiau inau na God
Susuliga Sosongo,
ginigira na god peropero ara tau susuliga na
nauvaniaqira sa omea dou.

¹² Me vaga ia, minau na Taovia au ketsalia na
masaoka ke gini beke,

me ke gariri tana novo loki,

¹³ rongona igira niq̄u tinoni ara aq̄osia ruka
vatana na sasi loki:

ara piloligi taniau inau,

inau na vuravura na ko maroga,

mara ba tsaigira visana tuvu tapatapa

e utu goto ke kau sa kô i laoqira.”

Na Vuana Niqira Petsakoe Igira na Israel

Ma na Taovia e tsarigotoa,

¹⁴ “Israel e tau na tseka,
me tau goto botsa tana totu tseka.

?Megua ti ara ruguvia igira gana gala?

¹⁵ Igira ara kanga vaga moa ti na laeone,

mara toroutsanigira pipi sui na verana, me tau
goto totu sa tinoni i laoqira,

mara sekolia nina kao popono, me gini lia vaga
moa ti na kaomate.

¹⁶ Eo, igira na mane ni Mempis mi Tapanes ara
tsara koakoa na lovana.

¹⁷ !Migoe nogo Israel, o alomai vanigo segeni na
omea iani!

Kalina inau na Taovia nimu God au idagana
sautu vanigo,

migoe o tû mo vanoligi taniau.

¹⁸ ?Nagua sauba ke pelugo igoe na visutuguana
tana Ejipt,

ma na ba inu tana Kô Nile?

?Ma nagua goto sauba ke pelugo na vano i Asiria,
ma na ba inu tana Kô Euprates?

19 Nimu sasaga tabaru segeni nogo sauba ke
kedeginigo,

mi tana rongona nogo igoe o piloligi taniau inau,
ti inau goto sauba kau gini kedeginigamu.

Mi tana tagu ia, sauba ko donaginia laka e seko
sosongo nomoa na tsonikidaqu inau na
Taovia nimu God,

ma na sove na totukakai i koniqu.

Inau nogo na Taovia God au tsaria na omea iani.”

Israel e Sove na Samasama Vaniana na Taovia

20 Na Taovia God e goko me tsaria,

“Israel, e oka nogo igoe o tau ngaoa kau taovia
vanigo,

mo sove na rongomangaqu ma na samasama
vaniaqu inau.

I kelana pipi na tetena,

mi tana auauna pipi na gai,

igoe o ba samasama vanigira na titinonina na
god peropero vaga moa na daki rebi.

21 Inau nogo au tsukago igoe

vaga moa kesa na itai na uaeni dou bâ.

Tana idana migoe o vaga saikesa na volana na
itai na uaeni laka.

?Megua ti o oli kalina ia, mo lia vaga na itai na
uaeni atsi tagara rongona?

22 Me atsa moa ti o gini vulivuli na soppu kolu one,
minau sauba kau reia moa na bauna nimu
tsutsukibo.

23 ?Egua ti o tsaria, ‘Inau au tau naqugasi
segeniqu,

mau tau saikesa samasama vania Baal’?

Ko padatugua nimu sasaga tabaru tana poiatsa,
 ma na sasi danga o naugira i tana.
 Igoe o lavegira na god peropero
 vaga saikesa moa na kamelo daki e ulo bamai na
 lave kamelo mane.

²⁴ Mo vaga goto na asi daki atsi e lavu na totu
 tana kaomate.

E gini magomago tatâ na lave asi mane,
 me singosingo bamai gana ke siginia tana ke totu.
 ?Mi kalina aia e lavemane vaga ia, masei tango-
 mana ke tangoliraea?

Me tau goto kilia na manena ke gini rota na ba
 laveana,
 rongona e lakagana lê na tsodoana tana tagu na
 tsatsau.

²⁵ Igoe Israel, ko laka na tamiana ke gini pulo
 tuamu,
 se ke mamatsa liomu na takuvi tsariaqira na god
 peropero.

Migoe o tsaria, '!Tagara! Inau e utu goto kau
 pilovisu i konimu igoe.

E oka nogo au galuvegira na god ni veratavosi,
 me sauba nomoa kau tsarimurigira.' "

E Ulagana Nomoa God Ke Kedegira na Israel

²⁶ Na Taovia e tsaria, "Kalina ara tangolia kesa
 na mane komi maia e gini paluvangamana, me
 sauba kara paluvangamamui goto igamu sui na
 tinoni ni Israel kolugira nimui taovia tsapakae,
 ma nimui tinoni lokiloki, ma nimui manetabu,
 ma nimui propete.

²⁷ Igamu amu goko vania na gai mamu tsaria,
 'Igoe nogo na tamaqu.' Me vania na vatu, 'Igoe

nogo na tinaqu o vasuau.’ Me sauba ke palu-
vanganamui tana rongona igamu amu piloligi
taniau inau, mamu tau ngaoa na pilovisitugua
i koniqu. Bâ, mi kalina e gadovigamu na rota,
migamu amu ngangaidato vaniau mamu tsaria,
‘!Taovia ko mai mo ko maurisigami!’

28 “?Igamu na Juda, laka iava igira na god per-
opero igamu amu aqosigira vanigamu segeni?
!Igira nogo kara mai ma kara maurisigamu,
ti vaga kara tangomana! Ara danga sosongo
nimui god peropero, vaga nogo na dangaqira na
verabau amu tamanina.

29 ?Megua ti amu goko korekore vaniau? ?Laka
egua ti amu sove taniau inau?

30 Inau au kedegamu, me tau lelê pelugamu
rongona igamu amu tau ngaoa kau gotosigamu.
Mamu tû mamu matesigira sui nimui propete,
vaga saikesa moa na laeone veveiga.

31 Igamu na tinoni ni Israel, kamu rongomia
na omea inau au tsaria. ?Egua laka inau au seko
vanigamu igamu vaga moa ti na kaomate, se na
kao e rodo pulipuli? ?Laka egua ti amu tsaria,
‘Igami ami padangaoa moa na muriana na
tobamami segeni. Me utu goto kami visitugua
i konimu igoe?

32 ?Laka sa daki vaolu tangomana ke padalea
gana inilau, se sa daki tauga vaolu nina polo na
tauga? Bâ, migira moa niqu tinoni ara padaleau
oka sosongo nogo.

33 “Israel, igoe o dona sosongo na takuviaqira
na god peropero, vaga nogo kalina o takuvi
tsarimuriqira gamu udu. Nimu sasaga igoe

e seko liusia niqira sasaga na daki seko, mo sasaniginigira nimu sasaga tabaru.

³⁴ Ma na polomu e dangalia na gabuqira na tinoni ara tau tamanina sa omea migira na tinoni dou, atsa moa ti igira ara tau dona na ba komi i laona na valemu. Me atsa moa o naua na omea vaga girani,

³⁵ migoe o tsaria, 'Inau au tau nogo tsukia sa sasi; me sauba na Taovia e utu goto ke kore vaniau inau.' Minau nogo na Taovia sauba kau kedego rongona o tiapoia laka o sasi.

³⁶ ?Egua ti e olioli sailagi na papadamu me tau totu kalavata i koniqu inau? Me sauba igira na Ejipt kara paluvangamamu lê, vaga ara nauvanigo nogo igira na Asiria.

³⁷ Mi kalina igoe ko vanoligi tania na Ejipt ma na lovamu sauba ke ulutsuna tana vangamâ. Igoe o norugira kara sangago, minau nogo na Taovia au reisavigira igira, me utu goto ko adia sa omea dou i koniqira."

3

¹ Na Taovia e tsaria, "Ti vaga kesa na mane ke tsonitsunâ na savana, ma na daki ia ke bâ me ke lia goto na tauna kesa na mane tavosi, me tabu vanigotoa na mane ia ke adivisutugua na daki ia. Na sasaga vaga nogo iani e dona ke naqugasiasa na kao popono. !Migoe Israel, o tamanina danga sosongo nimu god peropero, vaga moa kesa na daki rebi e tamanina danga sosongo gana udu, eo, mi kalina ia, migoe o ngaoa moa ko visumaitugua i koniqu inau!

² Ko morodato tana kelaqira na tetena gira. ? Laka e tagara sa nauna i tana o tau ba samasama vanigira na god peropero vaga moa na daki rebi? Igoe o ba pipitugira gamu udu i liligina na sautu, vaga moa kalina igira na Arab ara pipitugira gaqira lamuta tana kaomate. Igoe o naquginogoa na kao popono tana nimu aqo mala rebi.

³ Aia nogoria na rongona ti inau au tangolivi-sua na usa, me tau tumulia nimu butona kao. Migoe o rerei vaga saikesa moa na rebi, mo tau dona na vangamâ.

⁴ “Bâ, mi kalina eni igoe o tsarivaniau inau, ‘Igoe nogo na tamaqu, migoe o galuveau tu mai nogo kalina au baka tetelo inau.

⁵ E utu ko gini kore sailagi vaniau; se ko tobaseko vaniau na dani ma na dani.’ Israel igoe nogo o tsaria na omea vaga ia, mo bâ naua nomoa pipi sui na omea tabaruga o padâ na nauana.”

Niqira Aqo Igira na Israel Ma na Juda Kara Pilotoba

⁶ Mi kalina e taovia tsapakae a Josia, ma na Taovia e tsarivaniau inau a Jeremia, “? Laka o reia nagua e naua Israel, aia na daki e tau totukakai i koniqu inau? Aia e piloligi taniau inau, mi tana kelaqira pipi na tetena, mi vavaqira pipi na auauna na gai, aia e samasama vanigira na god peropero, vaga saikesa moa na rebi e tamanina danga gana udu.

⁷ Inau au padâ laka i murina kalina Israel ke naugira sui na omea girani, maia ke visumaitugua i koniqu. Maia e tau goto visumai,

ma Juda na tasina, aia goto e tau totukakai i koniqu, e morosia na omea sui aia e naua.

⁸ Juda e morosigotoa laka inau au tsonit-sunanogoa Israel, mau railigia rongona aia e piloligi taniau inau me lia vaga na rebi. Bâ, mi kalina Juda, na tasina Israel aia e tau totukakai i koniqu, e reia e laba vaga ia maia e tau goto gini matagu. Me sanga goto lia na rebi,

⁹ me tau saikesa dona na vangamâ. Aia e naqugasia na kao popono, me mololea na samasama vaniaqu, me ba samasama vanigira na vatu ma na gai.

¹⁰ Mi murina e laba na omea sui girani, aia Juda, na tasina Israel aia e tau totukakai i koniqu, e malapalu moa laka e visumaitugua i koniqu inau, me tau moa naua tana tobana popono. Inau na Taovia au tsaria na omea iani.”

¹¹ Mi muri, ma na Taovia e tsarivaniau inau laka e atsa moa ti Israel e piloligi tania, maia e tau seko sosongo vaga Juda aia e tau totukakai i konina.

¹² Maia e tsarivaniau goto kau bâ ma kau tsarivanja Israel, “Israel igoe o tau totukakai i koniqu, nimu aqo nomoa ko visumaitugua i koniqu. E utu goto kau kore vanigo, rongona inau au dona sosongo na galuve, me utu kau kore sailagi vanigo.

¹³ Ko tsaridoua laka igoe o tsutsukibo mo sove tania na Taovia nimu God. Ko koevulagia laka igoe o ba sauva nimu galuve vanigira na god peropero i vavaqira pipi na auauna gai, mo tau goto murigira niqû ketsa. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.

14 “Kamu visumaitugua igamu na tinoni amu tau totukakai i koniqu, rongona igamu niqu tamani nogo inau. Inau sauba kau adia ke kesa vidamui i laona pipi na vera, me ke ruka i laona pipi na duli, ma kau adivisugamu bâ tana Vungavunga Sion.

15 Me sauba kau mologira visana na tagaovera ara dona na rongomangaqu, kara tagaoviginigamu na sasaga loki ma na papadagado.

16 Mi muri kalina igamu kamu pabo babâ ma kamu danga tana kao ia, me sauba e utu goto kamu gini goko tana rongona niqu Bokisi na Taso. Me sauba kamu tau goto padatugua se kamu gini boe. Me utu ke tamani aqona tugua vanigamu, me tagara kamu tau aqosigotoa ke kesa segeni.

17 Mi kalina ke laba na tagu vaga ia, ma Jerusalem sauba kara soaginia ‘Nina Sasana na Totukae na Taovia,’ ma na puku sui lakalaka tana barangengo kara saimai sui i tana ma kara samasama vaniau inau. Me sauba kara tau nogo tsatsarae ma kara mololea na nauana na omea tabaruga e kilia na tobaqira.

18 Igira na Israel sauba kara sai alaala kolugira na Juda, ma kara visumai tania na totu tseka tana butona momoru tabana i vava, ma kara visutugua tana kao inau au saunogoa vanigira na mumuamui, vaga nimui tamani pukuga.”

19 Ma na Taovia e tsaria,
“Israel, inau au ngaoa kau tabego igoe vaga kesa na dalequ,
ma kau sauvanigo kesa na butona kao dou sosongo,

aia na kao dou liuliu bâ i laona na barangengo popono.

Minau au ngaoa igoe ko soaginiau Mama, mo ko laka goto na piloligi taniaqu.

²⁰ Bâ, me vaga moa na daki e tau totukakai konina na savana, migoe o tau saikesa totukakai i koniqu inau. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

²¹ Ara rongomia kesa na leleo loki i kelana na tetena.

Igira nogo na tinoni ni Israel ara ngangai dato vania God ke galuvegira,

rongona igira ara sasi sosongo, mara padalea na Taovia niqira God.

²² Kamu visumaitugua, igamu sui lakalaka amu piloligi taninogoa na Taovia;

maia nogo sauba ke maurisigamu me ke naua ma kamu totukakai tugua i konina.

Migamu amu tsaria, “Eo, igami ami visumainogoa i konina na Taovia rongona aia nogo nimami God.

²³ E mana sosongo nomoa laka igira na god peropero igami ami ba samasama vanigira i kelaqira na tetena ara tau saikesa nogo sangagami. Ma nimami sasanga igami na Israel e talumai nogo i konina segeni moa na Taovia nimami God.

²⁴ Tana samasama vaniana Baal na god paluvangamaga ia, igami ami gini savori-kodoputsa nimami sipi, ma na nimami buluka, ma na dalemami mane ma na dalemami daki, mami

nangalilegira sui lakalaka na omea dou na mumuamami ara aqo matena vanigami tu mai nogo i sau.

²⁵ Eo, e tuguragoa nomoa kami gini vangamâ loki, me ke tsavu poponogami na vangamâ, rongona igami, migira goto na mumuamami, ami sasi sailagi vania moa na Taovia nimami God; mami tau goto dona na muriaqira nina ketsa.”

4

Niqira Aqo na Israel Kara Visutugua i Konina na Taovia

¹ Na Taovia e tsaria, “Igamu na tinoni ni Israel, ti vaga kamu ngao mananâ na pilovisu, bâ, ma kamu pilovisumai i koniqu inau. Me ti vaga igamu kamu ngaoa na totukakai i koniqu inau, ma kamu tsoniligigira na titinonina na god peropero inau au reisavi sosongoligira.

² Me ti vaga kamu ngaoa na nauana kesa na vatsa ma kamu tsarivaganana iani, ‘Au vatsa tana asana na Taovia mamauri’ me ke mana nomoa nimui goko, me ke goto nimui sasaga. Me ti vaga kamu nauvaganana ia me sauba igira na puku tavosi sui sauba kara nongiau goto kau vangalaka vanigira, ma kara gini tsonikaeau inau.”

³ Na Taovia e tsarivaganana iani vanigira na tinoni tana Juda mi Jerusalem, “Kamu mololea nimui sasaga tabaru, ma kamu oligira nimui sasaga, vaga moa kalina amu qarigira nimui uta vaolu. Kamu laka goto na tsuka gamui mutsa i levugana na itai kokonaga.

⁴ Igamu na tinoni tana Juda mi Jerusalem, kamu manalia nimui tabana na vaitasogi amu naua koluau inau, ma kamu balo segenimui vaniau inau, nimui Taovia. Me ti kamu tau nauvaganana ia, ma na korequ loki sauba ke iruvigamu vaga moa na lake, tana rongogira na omea seko sui amu naugira. Eo, sauba nomoa ke iru loki, me ke tau goto totuvisu ke kesa gana na tsi matesiana.”

Igira na Gala Tabana i Vava Ara Vangaraua na Bokiana na Juda

⁵ Na Taovia e ketsalia a Jeremia ke katevulagi vanigira na tinoni tana Juda mi Jerusalem na goko iani,

“!Kamu uvia na tavuli i laona na butona kao popono iani!

!Ma kamu gudato me ke tangimaka dou!

Kamu tsarivanigira, ‘Kamu mai ma kamu taopoi tana verabau ara barapoliginigira na vatu.’

⁶ !Kamu ulo ba tsaku tana Vungavunga Sion, ma kamu ba totu ravi i tana! !Kamu laka goto na kisâ!

Na Taovia e alomai vanigita na rota seko loki, migira na gala ara totu tabana i vava ara aligiri nogo na mai na toroutsaniana na verada.

⁷ Vaga saikesa nogo kalina kesa na laeone e laba rutsumai tania na nauna i tana e taopoi, igira na gala ara mololenogoa na veraqira segeni mara maimai nogo i sautu.

Ara mai gana kara toroutsania na Juda.

Igira sui na verabau tana Juda sauba kara toroutsa saikesa,
me ke tagara goto ke kesa ke totuvisu i laoqira.
8 Bâ, me vaga ia kamu sagelia na polo baubau papadana na melu,
ma kamu ngangai, ma kamu tangitangi,
rongona na korena loki na Taovia e tau vati sui vanigita moa.”

9 Ma na Taovia e tsaria, “Mi tana dani nogo ia igira na taovia tsapakae ma na tinoni lokiloki sauba ke puka lê rebona gaqira susuliga, migira sui na manetabu ma na propete sauba kara gini beke loki.”

10 Mi tana minau a Jeremia au tsaria, “!Taovia God, igoe o perobulesigira saikesa moa na tinoni ni Jerusalem! Igoe o tsaria laka sauba ke laba na rago, miava, ma na isi e totu manoga nogo i lioqira.”

11 E maimai nogo na tagu i tana igira na tinoni ni Jerusalem kara rongomia laka kesa na guguri papara e talu tana tetena i laona na kaomate e maimaiginigira nogo. Aia e tau na guguri dou gana ke puasalagira moa na kokorana na uiti.

12 Ma na guguri ia sauba ke susuliga sosongo rongona e mai tana nina ketsa na Taovia. Na Taovia segenina nogo e tamia ke laba vaganana ia, rongona ke kedeginigira nina tinoni.

Na Gala Ara Tupolia na Juda

13 !Reia bâ! Igira na gala ara maimai nogo vaga saikesa moa ti na parako na usa. Niqira terê na vailabu ara vaga saikesa nogo na viru,

ma niqira ose ara vano tsaku sosongo liusigira na manuloki. !Uvai kiki e seko sosongo nomoa vanigita! !Sauba ka mate!

¹⁴ Igamu na Jerusalem, kamu malesiligia na omea tabaruga tania na tobamui, gana kamu gini mauri. ?Ke oka koegua sagata ti kamu totu matengana moa na padaana na omea seko i laona na tobamui?

¹⁵ Igira na mane adigoko tana verabau ni Dan mi tana kao vungavungaga ni Epraim ara katevulagia laka sauba ke laba na omea seko.

¹⁶ Igira ara mai gana kara parovatavigira na tinoni tana vera sui, ma kara tsarivanigira goto na Jerusalem laka igira na gala ara maimai nogo talu kesa tana vera ao. Sauba kara kangalaginigira na verabau tana Juda,

¹⁷ ma kara tupolia na vera ni Jerusalem vaga saikesa moa na mane ara matali uta, rongona igira nina tinoni ara sove tania na Taovia. Na Taovia nogo e tsaria na omea iani.

¹⁸ Igamu na Juda, amu alomaia na omea iani vanigamu segeni tana nimui omeomea ma na omea seko amu naua. Ma nimui sasi nogo igamu te e gini laba na rota loki vaga iani, vaga moa ti na isi e tsuku tsapatugu bâ tana kosumui.

A Jeremia e Melu Tana Rongoqira Nina Tinoni

¹⁹ !Au vatsangi savi sosongo, me utu na taberaeana niqû vatsangisavi!

!Na kosuqu e bubutu kesa!

Me gini utu vaniau kau totu mui

kalina au rongomigira na tavuli ma na gugu na vailabu.

20 Ara vaitsarimurigi na rota seko loki,
ma na vera popono e totu moa tana seko.
Migira nimami valepolo ara tavongani taveo
saikesa,
ma na polo ara tsautsau tana matsapaqira ara
viri taratsi votâ.

21 ?Ke oka koegua sagata inau kau reia na vailabu
e vavano saviliu vaga ia
ma kau rongomia na tatangina na tavuli?

22 Ma na Taovia e tsaria, “Igira niq̄u tinoni ara
bule nomoa.

Ara tau donaginiau inau.

Ara vaga saikesa moa na baka bubulega,
mara tau dona na padagadoviana sa omea.

Ara dona sosongo moa na nauana na omea e sasi,
mara tau dona na nauana sa omea dou.”

23 Minau a Jeremia au morosia na barangengo,
maia e lia vaga moa ti na kaomate lê,
mau tau goto reia sa marara tana masaoka.

24 Mau morosigira na vungavunga, mara viri
aligiri sui,
migira na tetena ara viri olaola kagi.

25 Mau reigotoa laka e tagara sa tinoni ke totu
tana,
me atsa goto moa igira na manu mara viri
lovoligi sui.

26 Ma na kao lakataga popono e lia na kaomate,
mara viri toroutsu sui pipi nina verabau,
tana rongona nina momosatoba loki na Taovia.

27 Na Taovia e tsari idanogoa na omea iani, “Na
barangengo popono sauba ke lia na kaomate, me
utu nomoa kau toroutsani saikesalia.

²⁸ Na barangengo sauba ke tangitangi, ma na masaoka sauba ke rodo taligu. Inau nogo au tsaria na omea iani, me utu goto ke oli niq papada.”

²⁹ Eo, igira sui lakalaka na tinoni sauba kara gini matagu ma kara tsogo kalina kara rongomia na leleoqira igira na mane sage tana ose, migira ara gini vanavana na parige. Igira visana kara tsogo vano tana legai atsi, me visana kara tsogo dato tana maragova. Ma na vera sui sauba kara totu mangu lê, me tagara goto sa tinoni ke totuwigira tugua.

³⁰ !Jerusalem igoe o seko pitsu nogo!
 ?Laka rongona gua ti o sagelia na polo tsitsibora vaga ara sagelia igira na daki taovia?
 ?Me rongona gua goto ti o gini inilau na inilau matega loki sosongo mo tolea na matamu?
 !Igoe o aragolea na rereimu ke gini rereidou sosongo, me tau saikesa tamani sa rongona!
 Igira ara galuvego i sau ara reisavigo nogo kalina eni,
 mara area moa na matesiamu.

³¹ Inau au rongomia kesa e ngangai vaga saikesa moa na daki kalina e vatsangia na dalena, me kanga vaga moa na daki kalina e vasua na volati.
 Aia nogo nina ngangai na Jerusalem e dadato kesa na mamagona,
 me tatakatsinia na limana me tsaria,
 “Au seko pitsu nogo!
 !Igira gaqu gala ara maimai nogo gana kara matesiaiu!”

5

Niqira Sasi Igira na Jerusalem

¹ !Igamu na tinoni ni Jerusalem, kamu ulo bâ tana nimui sautu loki!

!Momoro bamai ma kamu morosi segenimui!

!Kamu ba lalave tana nauna gana na tsabiri omea!

?Laka tangomana kamu ba tsodoa ke kesa tinoni e naua sa omea dou,

me tovoa manana ke totukakai i konina God?

Bâ, ti vaga kamu tangomana na tsodoana kesa,

ma na Taovia sauba ke padalea nimui sasi igamu na Jerusalem.

² Me atsa moa amu tsaria, “Ami vatsa tana asana na Taovia,”

ma na vatsa kobakoba lê moa amu naua.

³ Taovia igoe o ngao sosongolia laka igira na tinoni kara muria na sautu goto.

Igoe o labugira, migira ara tau goto gini boe.

Mo tsogori rapasigira, migira ara sove moa na rongomiana nimu totosasaga.

Ara baribari sosongo, mara tau goto piloligi tanigira niqira sasi.

⁴ Mi muri mau pada segeniqu, “Na tinoni girani igira na sekona lê moa, mara tau sasaga katsi.

Ara tau saikesa donaginia na omea na Taovia niqira God e ngaoa kara naua.

⁵ Sauba kau vano i koniqira na tinoni lokiloki

ma kau goko kolugira.

Igira ara donagininogoa na omea na Taovia niqira God e ngaoa kara naua.”

Migira sui goto na tinoni lokiloki ara sove tania
na Taovia
mara tau ngaoa na rongomangana.

⁶ Aia nogoria na rongona ti sauba igira na laeone
kara talu tana goana atsi
ma kara mai matesigira,
migira na pai atsi kara talu tana kaomate
ma kara gati matesigira,
migira na kusi atsi kara tuvia na veraqira,
rongona ti vaga kesa ke rutsuligi tania na vera,
me sauba kara gati ngotsingotsigira,
rongona niqira sasi na tinoni girani ara danga
seko sosongo,
mara piloligi sailagi moa tania God.

⁷ Na Taovia e goko me tsaria,
“?Rongona gua kau padalegotoa niqira sasi niqu
tinoni?

Igira ara tsonikidaqu inau na God mana,
mara ba samasama vanigira na god peropero.
Inau au palagira niqu tinoni poi tsau kara masu
dou,

migira ara ba kiboga gaqira moa,
mara ba totu kolugira na daki rebi.

⁸ Igira ara vaga saikesa moa na ose mane papala
e gini bule na tsatsau,
pipi kesa e ngaoa moa na sasi koluana na tauna
kulana.

⁹ ?Egua, laka inau sauba kau tau kedegira tana
rongona niqira sasi,
ma kau tau tangotuguqu i konina na puku na
tinoni seko vaga iani?

10 Inau sauba kau molovanogira na gala kara
ba kavikutigira niqira uta na uaeni niq
tinoni,

me utu moa kau tamia kara toroutsanigira
saikesa.

Sauba kau tsarivanigira kara kaviligigira moa na
araqira,

rongona na arana girani ara tau niq inau.

11 Igira na tinoni tana Israel ma na Juda ara sove
saikesa taniau.

Inau na Taovia au tsaria na omea iani.”

Na Taovia e Sove Tanigira na Israel

12 Igira nina tinoni na Taovia ara tiatararâ moa
aia mara tsaria, “E utu saikesa na Taovia ke naua
sa omea. Sauba e utu ke gadovigita sa omea seko,
se sa vailabu, se na uvirau.”

13-14 Ara tsarigotoa laka igira na propete ara
goko lovolovo lê, mara tau tamani sa goko mana
ke talumai i konina na Taovia. Ma na Taovia God
Susuliga Sosongo e tsarivaniau, “Jeremia igoe,
tana rongona na tinoni girani ara tsaria na omea
vaga ia, minau sauba kau moloa niq goko ke
iru vaga na lake tana mangamu igoe. Migira na
tinoni sauba kara vaga moa na takutina gai, ma
na lake sauba ke ganigira sui.”

15 Igamu na tinoni ni Israel, na Taovia e
adimainogoa kesa na puku tavosi talu kesa tana
vera ao sosongo kara maiginigamu igamu. Ma na
puku ia e totu ida nogo i sau me susuliga sosongo,
migamu amu tau dona na rongomi gadoviana
niqira goko.

16 Niqira mane gana na gini vanavana na parige ara mane vaumate susuliga sosongo, mara tau goto dona na gaeana ke kesa.

17 Igira sauba kara ganisua nimui omea tsukatsuka ma gamui mutsa; sauba kara matesigira lê na dalemui mane ma na dalemui daki. Me sauba goto kara matesigira nimui sipi, ma nimui buluka, ma kara kavi sekoligira nimui uta na uaeni ma nimui gai mutsamutsa. Ma kara toroutsanigira sui lakalaka nimui verabau amu barapoliginigira na vatu, mamu norukakaigira.

18 Na Taovia e tsaria, “Me atsa goto moa tana tagu ia, me sauba e utu goto kau matesiligigira saikesa niqiu tinoni.

19 Mi kalina kara veisuago na rongona gua ti au naugira na omea sui vaga girani, migoe a Jeremia ko tsarivanigira laka au nauvaganana ia rongona igira ara piloligi taniau inau, mara aqo vanigira na god peropero ni veratavosi i laona niqira kao segeni nogo, me vaga ia minau sauba kau mologira kara ba aqo vanigira na tinoni tavosi kesa tana kao e tau niqira kao segeni.”

God e Parovatavigira Nina Tinoni

20 Na Taovia e goko me tsaria, “Ko bâ mo ko tsarivanigira na kukuana a Jakob, migira goto na tinoni ni Juda:

21 Kamu rorongou dou igamu na tinoni bubulega tau sasaga. Igamu amu tamani matamui, mamu tau moa morosi gadoviginia sa omea. Mamu tamani kulimui, mamu tau moa gini rorongou.

²² Inau nogo na Taovia. ?Egua igamu ti amu tau mataguniaiu inau? ?Megua ti amu tau gagariri i mataqu? Inau nogo au moloa na one i tana ke vosa mai na tasi, aia na vovotana kalavata, me utu goto ke liusia. Na tasi atsa moa ti ke karara loki, me tau moa tangomana ke liusia, ma na panu kara kukutu loki, me tau goto tangomana kara liusia.

²³ Bâ, migamu amu tinoni tsatsarae mamu petsakoe sosongo; amu piloligi taniau mamu tsonikidaqu nogo.

²⁴ Me atsa moa ti inau au molomaia na usa tana tagu dou ke malobusia nimui omea tsukatsuka gana kamu gini mage na tsuriviana gamui mutsa pipi ngalitupa, migamu amu tau goto dona na padalokisiaqu inau.

²⁵ Me tagara, nimui sasi nogo ara naua te amu tau tamanina na omea dou sui girani.

²⁶ “Mara visana tinoni seko i laoqira niqu tinoni, ara vaga saikesa moa na mane e moloa nina vale samoa agana ke gini sogo na manu. Igira ara moloa niqira taviti gana na tinoni kara gini sogo i laona, ma kara puka tana sasi.

²⁷ Vaga saikesa moa na tinoni e donadou na vanavana e dangaliginia nina kopeta na manu, migira ara dangaliginia na valeqira na omea levolevo ara laugira tana vailabu. Aia nogoria na rongona te ara gini susuliga mara tamani omea danga,

²⁸ mara paquru mara marabu dou. Me utu goto ke sui na nauana niqira sasaga tabaruga. Ara vo saikesa na sangaaqira na baka tinamate, se na sau pedegoto vaniaqira igira ara bingi sekoligira.

29 “Bâ, minau nogo na Taovia sauba kau kedegira tana rongona na omea girani. Sauba kau tangotuguqu tana rongona nina sasi na puku na tinoni iani.

30 Na omea seko sosongo e laba nogo tana kao popono:

31 igira na propete ara goko pero sailagi moa; migira na manetabu ara aqo muria moa niqira ketsa na propete, migira niqū tinoni ara reingaoa moa na sasaga vaga ia, mara tau goto tsaria sa omea. Bâ, minau sauba kau kedegira manana nomoa, ke gini sui niqira sasaga tabaru. ?Mi tana tagu ia, migira nagua sauba kara naua?”

6

Igira na Gala Ara Tupolia na Jerusalem

1 !Igamu na tinoni ni Benjamin kamu tsogoravi! !Kamu tsogoligi tania i Jerusalem! Kamu uvia na tavuli i Tekoa, ma kamu moloa kesa na padapada i Bet Hakerem. E varangi nogo kara labamai igira na mate talu i vava ma kara toroutsanigamu saikesa.

2 Na verabau ni Sion e rereidou sosongo, me sauba nomoa ke toroutsu popono;

3 migira na taovia tsapakae, kolugira niqira mane vaumate, sauba kara ba totuvia i tana. Sauba kara vaturia niqira valepolo polia na verabau ia, me pipi kesa ke vili segenina tana ke tototu.

4 Migira sauba kara tsaria, “!Ka vangaraua na baginiana na Jerusalem! !Ida ma ka baginia tana niaso vota!” Mi muri me sauba kara tsaria, “Igita

a kisa sosongo tana nida vangarau me varangi nogo ke sũ na aso.

⁵ E dou moa, sauba ka baginia tana bongi; ma ka vui pukaligira na baravatu kakai ara barapoliginia na vera.”

⁶ Aia nogo na Taovia God e ketsaligira na taovia tsapakae girani kara kavitsunagira na gai na vovou gana kara gini tangomana na bokiana na Jerusalem. Maia e tsaria, “Inau sauba kau kedea na verabau iani, rongona e dangali poponoa moa na vaibingisekoligi.

⁷ Na sasaga tabaruga e labadatamai sailagi i laona na Jerusalem, vaga saikesa nogo na kô e vuvura datomai i laona na tuvu. Pipi moa kalina inau au rongomia na leleona na vaiganigi ma na vaisekoligi i laona na verabau ia; mau reigira na tinoni ara viri lobogu mara boka sui.

⁸ Igamu na tinoni ni Jerusalem, kamu parovata dou, ma kamu rongomangaqu inau. Me ti tagara, minau sauba kau tsonikidamui saikesa, ma kau naua ma nimui verabau ke lia vaga na kaomate, na nauna mangu i tana e tau nogo totu sa tinoni.”

Niqira Livusuguradi na Israel

⁹ Na Taovia God e goko me tsarivaniau, “Sauba igira na gala kara matesiligigira sui na tinoni ni Israel, vaga moa kalina na tinoni aqo e liu i laona na uta na uaeni na pitsuaqira na vuana, me tau goto moloa ke kauvisu sa vuana. Me vaga ia, ma nimu aqo igoe ko laumaurisigira igira e tangomana vanigo kalina na gala ara tau moa vati laba mai.”

¹⁰ Minau au tsarivania, “?Masei ke rongomiau inau ti vaga kau goko vanigira ma kau parovatavigira? Igira ara tsatsarae sosongo, mara sove saikesa na rongomiana nimu goko; mara kiataginia na omea igoe o ketsaliginiau kau tsaria vanigira.

¹¹ Taovia, nimu momosatoba vanigira e irudato goto i tobaqu inau, mau tau goto tangoana na bariana.”

Mi muri ma na Taovia e tsarivaniau, “Ko moloa ke podalaba na korequ i koniqira na baka ara liu tana sautu, mi koniqira goto na alaala na tinoni vaolu ara totu saisai. Me sauba kara raqaligigira na tamatau, me atsa moa goto igira na tuqatuqa ma na kavekave e utu goto kara gaea na mauriqira.

¹² Me sauba kara sau na valeqira, ma niqira uta, ma na tauqira, vanigira na tinoni tavosi. Minau sauba nomoa kau kedegira na tinonina na kao popono iani.

¹³ Igira sui lakalaka, na tinoni loki ma na tinoni lê, ara dona sosongo na peqo gana kara gini tamani omea danga; me atsa goto moa igira na propete ma na manetabu, migira goto ara peqogira na tinoni.

¹⁴ Ara poroa na bokaqira niqiu tinoni vaga moa ti na karigoï lê moa. Mara tsaria, ‘E dou moa pipi sui na omea’ kalina e tau saikesa dou sa omea.

¹⁵ ?Me laka ara dona na vangamâ rongona ara naua na omea marasibiga vaga gira? Tagara, igira ara tau saikesa dona kara gini vangamâ na omea seko ara naua. Me vaga ia, migira sauba kara puka vaga igira na tavosina; mi kalina inau

kau kedegira mi tana nogo kara viri mate sui. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

Igira na Israel Ara Sove Tania Nina Kili God

¹⁶ Na Taovia e goko me tsarivanigira nina tinoni, “Kamu tû i tana ara labasai na sautu, ma kamu papada dou laka iava na sautu i tana amu ngaoa na muriana. Kamu lavea na sautu ni oka ara muria igira na mumuamui. Aia nogo na sautu dou bâ. Kamu muritaonia aia, me sauba kamu totu tana rago.”

Migira ara tsaria, “!Tagara, igami ami sove!”

¹⁷ Mi muri, maia na Taovia e viligira visana na mane togotoga kara ba rongomi vatavia kalina ke tangi na tavuli na mani sauparovata. Migira ara tû mara tsaria, “Igami ami tau ngaoa na rorongongo.”

¹⁸ Mi tana, ma na Taovia e tsaria, “Kamu rorongongo mai igamu na puku sui na tinoni, ma kamu donaginia na omea sauba ke laba vanigira niqû tinoni inau.

¹⁹ !Ko rorongongo goto igoe na barangengo! Inau au alomaia na rota seko loki vanigira niqû tinoni, na vuana nogo niqira pede segeni. Igira ara sove tania niqû ketsa, mara tau goto rongomangaqu.

²⁰ Au tau goto boeginigira na bulunagai uruuru ara adimaivaniau talu i Seba, se na papasa sisigini dou ara talumai tana vera ao. Inau e utu saikesa kau tabea niqira sausau se kau reingaoa niqira kodoputsa.

²¹ Bâ, me vaga ia, minau sauba kau naua ma na tinoni girani kara tubulagi ma kara puka. Migira

na tamaga kolu daleqira sauba kara mate, migira goto na kulaqira ma gaqira verakolu.”

²² Ma na Taovia e tsarigotoa, “Kamu reia bâ kesa na alaala loki na gala ara maimai nogo talumai i vava. Aia na puku susuliga sosongo ara vangarau manogatinogoa na vailabu, mara aligiri na mai talu tana vovosana na barangengo.

²³ Ara tangolinogoa niqira parige ma niqira isi; mara dona sosongo na rotasi tinoni, me utu goto kara gaea ke kesa. Igira ara maimai tana niqira ose, ma na kukutuna na tuaqira niqira ose e vaga saikesa moa na kukutuna na tasi loki. Mara vangarau nogo na bokiana na Jerusalem.”

²⁴ Migira na tinoni ni Jerusalem ara tsaria, “Igami ami rongominogoa na turupatuna na maiqira gamami gala, ma na limamami ara tsau labelabe lê; ami gini vatsangisavi sosongo, vaga saikesa moa na daki e vatsangia na dalena.

²⁵ Ami matagu loki, mami tau goto malagai na liu bamai tana poi, se i sautu, rongona igira gamami gala ara tangolinogoa niqira isi mara totu polipoligami.”

²⁶ Ma na Taovia e tsarivanigira nina tinoni, “Kamu sagelia na polo baubau papadana na melu, ma kamu gini uliuli na tora. Kamu tangitangi vaga moa kalina amu tangisia na mateana kesa lelé moa na dalemui mane, rongona sauba ke labunovotigamu aia e vangaraua na toroutsaniamui.

²⁷ Migoe a Jeremia, ko tovogira niqiu tinoni, vaga moa ti ko tovoginia na lake na tapala, mo ko gini tsodovulagia e koegua vaga niqira omeomea.

²⁸ Igira ara tsatsarae sosongo, mara tobakakai vaga moa na tapalamila ma na tapala laka. Igira sui lakalaka e seko sosongo nomoa niqira omeomea, mara liu bamai moa na govulaana na goko pero.

²⁹ E iru loki na lake, me tau moa gini ronoligi na bau ara totu tana tapala. E tagara rongona na tovoana goto na gotosiaqira niqiu tinoni, rongona igira ara sove na tsialigiaqira na tinoni sasi tania na veraqira.

³⁰ Me sauba kara soaginigira na bau seko lê, rongona inau nogo na Taovia au sove tanigira.”

7

A Jeremia e Turupatu i Laona na Vale tabu

¹ Na Taovia e goko vaniau a Jeremia me tsaria,

² “Ko bâ mo ko totu tana matsapakapuna niqiu Vale Tabu inau, mo ko tsarivulagia vanigira na tinoni ara mai samasama i tana

³ na omea inau na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, au tsaria: Kamu oligira nimui sasaga tabaru, ma kamu mololea na nauaqira na omea seko amu lavu na nauana, minau sauba kau tami moa vanigamu kamu mauri babâ tana kao ieni.

⁴ Kamu laka goto na noruana na goko peropero vaga iani ‘!Igita a toturavi nogo! !Iani nogo nina Vale Tabu na Taovia, iani nogo nina Vale Tabu na Taovia, iani nogo nina Vale Tabu na Taovia!’

⁵ “Me ti vaga kamu oligira manana nimui sasaga tabaru, ma kamu mololea na nauaqira na omea seko amu lavu na nauana, ma kamu

naua moa na omea e gotolaka vanigira gamui verakolu,

⁶ ma kamu mololea na bingi sekoliaqira na tinoni ni veratavosi, migira goto na baka ma na daki tinamate, ma kamu mololegoota na matesiaqira na tinoni dou ara tau tsukia sa sasi tana kao iani, ma kamu mololegoota na samasama vaniaqira na god peropero ara dona moa na sekoliamui,

⁷ b^h, mi tana ti inau sauba kau tami vanigamu kamu mauri bab^h ieni tana kao au sauvanigira nogo na mumuamui vaga nimui tamani pukuga nogo igamu.

⁸ "Kamu reia, igamu amu vataraginia moa nimui vainoru tana goko peropero l^e.

⁹ Igamu amu komi, mamu labumate, mamu kiboga, mamu gini pero tana asana na Taovia, mamu savori-kodoputsa vania Baal, mamu samasama vanigira na god peropero igira amu tau vati donaginigira tana idana.

¹⁰ Eo, igamu amu naugira sui na omea inau au reisavigira, mi muri mamu mai, mamu t^u i mataqu i laona niqu Vale Tabu segeni nogo, mamu tsaria, '!Igita a toturavi nogo!'

¹¹ ?Egua, laka amu pad^a igamu laka niqu Vale Tabu inau e kesa na nauna i tana kara mai taopoi igira na vanga komi? Eo, inau au reigira rago na omea sui igamu amu naugira.

¹² Kamu vano i Silo* aia na kesanina nauna inau au vilia gana na samasama, ma kamu reia

---

* **7:12 7:12** I Silo aia na verabau i tana e totu na Bokisi na Taso tana taguna a Eli (reia tana 1 Samuel 1:3). Mi muri b^h migira na Pilistia ara toroutsania na verabau ia.

na omea inau au nauvania tana rongona niqira sasi igira niqū tinoni ni Israel.

¹³ Eo, igamu amu naugira na sasi sui girani, me atsa moa ti inau au gokogini vanigamu pipi kalina, migamu amu sove saikesa na rorongō. Mi kalina inau au soagamu, mamu tau goto gokovisu vaniau.

¹⁴ Bâ, me vaga ia, me sauba kau toroutsania niqū Vale Tabu iani, aia igamu amu vataraginia nimui vainoru i konina, ma na kao popono iani inau au saunogoa i sau vanigira na mumuamui, me vanigamu goto igamu, vaga au toroutsania na Silo i sau.

¹⁵ Inau sauba kau tsialigigamu tania na mataqu, vaga nogo au tsialigigira na kamamui igira na tinoni ni Israel. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

Niqira Petsakoe na Tinoni

¹⁶ Na Taovia e tsaria, “A Jeremia, ko laka na nonginongi goto mateqira na tinoni girani. Ko laka goto na ngangaidato se na nonginongi mateqira. Mo ko laka na amitsai vaniaqu inau, rongona e utu nogo kau rongomigo.

¹⁷ ?Laka o tau reia igoe na omea seko ara naua i laoqira na verabau tana Juda, mi tana sautu loki i Jerusalem?

¹⁸ Na baka ara tsako lake, ma na mane ara soqoi lake, migira na daki ara buloa na pulaoa gana na biti breidi vania na god daki ara soaginia na Daki Taovia ni Baragata. Mara qetugotoa na sausau na uaeni vanigira na god peropero, agana kara tsaiginiau inau.

¹⁹ ?Me laka inau ngana ara sekoliau? Tagara saikesa. Igira ara sekoli segeniqira, mara palu-vangamaqira segeni.

²⁰ Me vaga ia, minau na Taovia God, sauba kau podalia na korequ loki tana Vale Tabu iani. Me sauba goto ke botsalaba i koniqira na tinoni, ma na omea tuavati, me atsa moa i koniqira goto na gai ma na omea tsukatsuka sui. Ma na korequ inau sauba ke vaga saikesa na lake e tau goto tangomana ke kesa na matesiana.

²¹ “Igamu niqu tinoni, ara visana nimui kodop-utsa amu kodo poponogira i kelana na bela tabu, mara visana e tau tabu vanigamu na sanga ganiana na turina. Minau na Taovia au tsaria e dou moa ti kamu ganigira sui lakalaka.

²² Rongona tana tagu inau au adirutsumigira na mumuamui tania na Ejipt, inau au tau goto tsarivanigira kara savori-kodokodo vaniau se kara savoria visana goto na sausau tavosi. Tagara.

²³ Iani nogo na omea au ketsaligira, ‘Kamu rongomangaqu inau, minau sauba kau lia nimui God, migamu kamu lia niqu tinoni; ma kamu murigira sui na omea inau au ketsaliginigamu gana ke gini dou vanigamu pipi na omea sui.’

²⁴ Migira ara tau rongomangaqu, mara tau goto gini boe na omea au tsarivanigira. Mara tû, mara tsatsarae, mara muria moa na omea seko e kilia na tobaqira segeni, mara gini seko liuliu bâ.

²⁵ Me tû tana dani igira na mumuamui ara mololea i Ejipt me tsau mai i dani eni, inau au tau kuti na molovanoaqira vanigamu niqu maneaqo igira na propete.

²⁶ Me tagara goto moa sa vidamui ke gini boe na rongomiana na omea ara tsaria. Tagara, migamu sui amu tsatsarae, mamu petsakoe liusi-gira bâ igira na mumuamui.

²⁷ “Me vaga ia, migoe a Jeremia, sauba rago ko tsarivanigira niq̄u tinoni na goko sui girani, migira e utu saikesa kara rongomigo; sauba ko sosoagira, migira e utu goto kara gokovisu vanigo.

²⁸ Sauba ko tsarivanigira, ‘Igamu saikesa nogo na puku na tinoni amu tau rongomangana na Taovia nimui God, mamu tau gini sasani na kede e gadovigamu. Na totukakai i konina God e nanga saikesa nogo i laomui. Mamu tau goto nogo gini goko.’

²⁹ Kamu tangitangi igamu na tinoni ni Jerusalem. Kamu putsia na ivumui ma kamu tsoniligia. Kamu lingena na linge na tangitangi i kelaqira na tetena, rongona inau na Taovia au kore loki sosongo, mau sove saikesa tanigamu niq̄u tinoni.’ ”

Na Sasi Ara Naua Tana Poi ni Hinom

³⁰ Na Taovia e goko babâ me tsaria, “Eo, igira na tinoni tana Juda ara naua na omea seko sosongo. Ara molokaea niqira titinonina na god peropero, igira inau au reisavi sosongoligira, i laona niq̄u Vale Tabu mara naqugasiginia.

³¹ Mi tana Poi ni Hinom igira ara kusua kesa na belatabu ara soaginia Topet, agana kara gini kodoputsa na daleqira mane ma na daleqira daki. Inau au tau ketsaliginigira kara naua na

omea iani, mau tau saikesa goto padâ na omea vaga ia.

³² Me vaga ia, me maimai nogo na tagu i tana kara tau goto soaginia na nauna ia i Topet, se na Poi ni Hinom, ma kara soaginia moa na Poi na Labumate. Me sauba kara qilugira na tinoni i tana rongona e tagara goto sa nauna tavosi gana kara qilugira.

³³ Ma na koniqira sauba ke lia gaqira mutsa na manu ma na omea tuavati atsi, me ke tau goto totuvisu ke kesa ke tsialigigira.

³⁴ Ma na kao ia sauba ke lia na kaomate. Mi tana verabau i laona na Juda, mi tana sautu loki i Jerusalem, sauba kau muisia na tatangina na magemage ma na gavai, ma na magemage na kavomutsa na tauga vaolu.

8

¹ “Mi tana tagu ia, migira na gala sauba kara ba tsaidatoa na suliqira igira na taovia tsapakae, ma na tinoni lokiloki tana Juda, ma na suliqira goto igira na manetabu, ma na propete, migira na tinoni tavosi goto ara totu i Jerusalem.

² Sauba kara tsoni piriutsanigira bamai i matana na aso, ma na vula, ma na veitugu, igira nogo na omea girani na tinoni ni Juda ara padaloki sosongoligira, mara aqo vanigira, mara lavu na ba torogoko i koniqira, ma na samasama vaniaqira. Me utu goto kara tsakosaigira ma kara qilugira tugua; sauba kara tsupubamai vaga moa na tsupu na tae tana kao.

³ Ma na tinonina na puku tabaruga iani ara pitsa tania na mate tana tagu ia, igira ara totu

tana nauna i tana inau au sarangasigira, sauba kara padangaoa moa na mate liusia na mauri. Inau nogo na Taovia Susuliga Sosongo au tsaria na omea iani.”

Na Sasi ma na Kedena

⁴ Na Taovia e tsarivaniau inau a Jeremia kau tsarivanigira nina tinoni na goko vaga girani, “?Egua, kalina ti vaga ke puka kesa tinoni, me laka sauba ke tau tû tugua? ?Se ti vaga kesa ke tova, laka sauba ke tau lavea na sautu me ke liuisu i konina?

⁵ ?Me rongona gua ti igamu niqu tinoni amu piloligi taniau, mamu tau goto pilovisumai tugua i koniqu? Igamu amu vataragi kakai i koniqira nimui titinonina na god peropero, mamu sove na visumai tugua i koniqu inau.

⁶ Inau au rongomi vatavigamu, migamu amu tau saikesa tsaria sa tsaqina goko ke mana. Me tagara lelê goto ke kesa vidamui ke padasavigira na omea tabaruga e naugira; me tagara goto kesa vidamui ke veisuaau me ke tsaria, ‘?Laka nagua au nau sasia inau?’ Eo, pipi gamu sui amu muri tobamui segeni moa, vaga saikesa moa na ose kalina e ulo tsaku tana vailabu.

⁷ Me atsa moa na gaova maia e donaginia na tagu ke visu; migira na kulukulu, ma na pikapika masanga, ma na perotuqatuqa, igira sui ara donaginigotoa na tagu kara mololea kesa tana nauna, ma kara ba totu kesa tana nauna segeni. Migamu niqu tinoni, amu tau saikesa donaginigira na ketsa inau au tagaoviginigamu.

⁸ “?Me koegua vaga ti amu tsaria laka amu sasaga loki, mamu donaginigira nogo niqu ketsa?

Kamu reia, igira nimui mane mamare vanga pero ara olisiginigira niq̄u ketsa na goko pero.

⁹ Ara paluvangamaqira lê nimui mane sasaga; me ponopala saikesa na tobaqira, mara sogo tana taviti. Igira ara sove saikesa tania niq̄u goko inau. ?Me laka na sasaga loki koegua ara tamanina kalina ia?

¹⁰ “Bâ, minau sauba kau sauva niqira uta vanigira visana segeni tinoni kara tamanina, ma na tauqira vanigira na mane tavosi. Igira sui lakalaka, na tinoni loki ma na tinoni lê, ara dona sosongo na peqo gana kara gini tamani omea danga; me atsa moa igira na propete ma na manetabu, ara pegogira goto na tinoni.

¹¹ Mara poroa na bokaqira niq̄u tinoni vaga moa ti na karigoi lê moa. Mara tsaria, ‘E dou moa na omea sui,’ kalina e tau saikesa dou sa omea.

¹² ?Igamu niq̄u tinoni, laka amu dona na gini vangamâ na nauana na omea marasibiga vaga gira? Tagara, amu tau saikesa dona na gini vangamâ. Me vaga ia, kalina inau kau kedegamu, migamu sauba kamu puka vaga nogo igira na tavosina, ma kamu viri mate sui. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.

¹³ “Inau au ngaoa kau adisaigira niq̄u tinoni, vaga kesa na mane e angukolugira gana lakana mutsa e tsurivigira; migira ara vaga saikesa moa na itai na uaeni e tau goto tamani sa vuana, me vaga goto na gai mutsamutsa e tau goto tamani sa vuana; me atsa goto moa na rauna mara viri matsele sui. Maia nogo na rongona ti inau au tamivanigira na tinoni tavosi kara aditamaniqira

niqira kao.”

¹⁴ Mara tû igira nina tinoni God mara veisuâ vaga iani, “?Laka na rongona gua a totudodo vaga ia igita? Mai, ma ka ulovano tana verabau ara barapoliginigira na vatu, ma ka ba mate i tana. Na Taovia nida God e pedevanigita nogo ka mate; me saunogoa vanigita na tabatu gana ka inuvia, rongona igita a sasi sosongo i matana aia.

¹⁵ Igita a amesia ke laba na tagu na rago ma na mauri doutugua, me tau moa laba vaga ia, migira moa na gala ara mai mara molo matagu vanigita.

¹⁶ Igira gada gala ara sagemai nogo tana verabau ni Dan; migita a rongominogoa na leleona niqira ose. Me kasisi na kao popono kalina ara kakanga. Igira gada gala ara maimai gana kara toroutsania nida kao, me pipi sui lakalaka na omea i laona, ma nida verabau kolugira sui goto na tinonina.”

¹⁷ Ma na Taovia e tû me tsarivanigira, “!Kamu parovata dou! Inau au molobagira na muata vogata i laomui ma kara gatigamu. Me tagara goto kesa tangomana ke ladogasigira kara gini tau gatigamu.”

E Melu a Jeremia Tana Rongoqira Nina Tinoni

¹⁸ Niqû melu e tau saikesa tangomana ke sui, me ponopala sosongo na tobaqu.

¹⁹ !Kamu rorongu! Poli poponoa na kao iani inau au rongomigira niqû tinoni ara viri ngan-gaidato mara tsaria:

“?Laka na Taovia e tau nogo totu i Sion?

?Laka na taovia tsapakae ni Sion e tagara goto i tana?"

Maia na Taovia, niqira taovia tsapakae nogo, e gokovisu me tsaria,

“?Rongona gua ti amu katsugira na nununa na god peropero ni vera tavosi,

mamu ba samasama vanigira?

Tana nauvaganana ia, amu tsaiu inau, mau gini kore loki sosongo vanigamu.”

²⁰ Migira na tinoni ara ngangaidato mara tsaria, “E sui nogo na tagu na papara, me sui goto nogo na tagu na pipitsu,

ma na Taovia e tau moa vati maurisigita.”

²¹ Minau a Jeremia au gini melu sosongo rongona au reigira niq tu tinoni ara totu tana rota loki,

mau tangitangi, me ponopala saikesa na tobaqu.

²² ?Laka e tagara sa sinagore tana Gilead?*

?Me laka e tau goto totu sa tinoni tatali i tana?

?Me vaga ia, megua ti ara tau tali maurisigira niq tu tinoni?

9

¹ Ke dou ti vaga na lovaqu ke vaga na vuravura na kô

tana e sarara mai na kô na mataqu, gana kau ngangaisigira na dani ma na bongi igira niq tu tinoni ara viri matesigira nogo.

---

* **8:22 8:22** I Gilead kesa na butona kao tabana i longa na Kô Jordan, i tana ara dato danga na vatana gai ara gini aqo gana na sinagore.

² Me ke dou goto ti vaga kau tamanina kesa na
nauna i laona na kaomate
i tana tangomana kau ba totu tabaligi tanigira
niqu tinoni.

Igira sui lakalaka ara tau saikesa totukakai i
konina na Taovia,
na alaala na tinoni vanga tsutsukibo moa.

³ Ara manogatia na lapiqira na tsoniana moa na
goko pero,
vaga moa kesa na mane e vangarau manogatia
na gini vanavana nina pipili.

Ara vô saikesa na goko mana, ma na pero moa e
dato susuliga i laona na kao popono.

Ma na Taovia e tsaria,
“Igira niqu tinoni ara naugira na omea tabaruga
ara vaitsarimurigi,
mara tau goto boeginiau inau niqira God.”

⁴ Pipi tinoni nina aqo ke parovata dou tania na
kulana,
me ke laka goto na noruana na tasina segeni;
rongona pipi na tamatasi ara vaimalalalusigi
moa vaga a Jakob,
me pipi kesa e keli perogana moa na kulana.

⁵⁻⁶ Igira sui lakalaka ara ida seko vanigira na
kulaqira,
me tagara goto kesa ke tsaria sa omea ke mana.
Ara lavusia na lapiqira na tsoniana moa na goko
pero,
mara sove goto na mololeana niqira sasi.
Ara naua na tsutsukibo loki, ma na vaimala-
palusigi ara vaitsarimurigi.

Ma na Taovia e tsaria laka igira nina tinoni ara sove tania moa.

⁷ Mi tana rongona na omea vaga ia ti na Taovia Susuliga Sosongo e tsaria,

“Inau sauba kau tovogira niq̄u tinoni, vaga moa kalina ara kukia na siliva tana lake gana na malesiana.

?Ma nagua goto kau nauvanigira niq̄u tinoni rongona igira ara naua moa na omea tabaruga?

⁸ Na lapiq̄ira ara vaga saikesa nogo na pipili vāvānga;

ara tsoni sailaginia moa na goko pero.

Pipi tinoni e malapalu moa na goko dou vaniana na kulana,

mi laona na tobana e vangarau vania moa gana taviti.

⁹ ?Egua laka sauba kau tau kedegira tana rongona na omea vaga girani?

?Me laka kau tau tangotuguqu inau i konina na puku vaga iani?

Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

¹⁰ Minau a Jeremia au tû mau tsaria,

“Sauba kau tangisigira na vungavunga, ma kau ngangaisigira na butona kao i tana e dato dou na buruburu,

rongona ara viri makede takuti,

me tagara goto ke kesa ke liu i laoq̄ira.

Ma na tatangina niq̄ira kanga na buluka ara tau nogo rongomia i tana;

migira na manu ma na omea tuavati atsi ara tsogoligi sui taninogoa.”

11 Ma na Taovia e tsaria,
“Inau sauba kau toroutsania na Jerusalem,
me ke lia na nauna i tana ara totu igira na pai
atsi.

Migira na verabau sui tana Juda sauba kara lia
na kaomate,
na nauna i tana e tau totuvia sa tinoni.”

12 Minau au veisuâ na Taovia, “?Taovia laka
na rongona gua ti e seko popono na kao ia, me
makede vaga moa ti na kaomate i tana e tau nogo
liu sa tinoni? ?Laka aseï bâ ke sasaga tugua
ke padagadovia na omea vaga iani? ?Me laka
aseï igoe o tsarivaninogoa gana ke votarongona
vanigira na tinoni tavosi?”

13 Ma na Taovia e gokovisu me tsaria, “Na
omea iani e gini laba vaga ia rongona igira niqû
tinoni ara sove na muriana niqû ketsa. Igira ara
tau saikesa rongomangaqu inau, se kara naua na
omea inau au ketsaliginigira.

14 Tagara. Ara tsatsarae sosongo mara ba
samasama vania Baal, vaga nogo igira na
tamaqira ara sasaniginigira na nauana.

15 Bâ, mi kalina ia, kamu rongomidoua na
omea inau na Taovia Susuliga Sosongo, na God
ni Israel, sauba kau naua: Inau sauba kau
sauvanigira niqû tinoni na kusa vavai kara gani
gaqira ma na tabatu kara inuvia.

16 Inau sauba kau sarangasigira i laoqira na
puku tavosi, igira migira goto na mumuaqira
ara tau vati donaginigira, ma kau mologira na
alaala na gala kara baginigira, poi tsau kalina
kau matesiligigira saikesa.”

*Igira na Tinoni ni Jerusalem Ara Ngangaidato
Vania na Taovia Ke Sangagira*

17 Na Taovia Susuliga Sosongo e tsaria,
“!Kamu padadoua na omea ara laba!
Kamu soamaigira igira na daki ara lingena na
linge na matemate.”

18 Migira na tinoni ara tsaria,
“Kamu tsarivanigira kara tsaku ma kara lingena
vanigami na linge na matemate,
poi tsau ke dangadato na kô tana matamami,
ma na vevenuna na matamami kara gini pori
popono na ngangai.”

19 Migira ara totu i Sion ara tangitangi mara
tsaria,
“!Igita a seko pitsu nogo!
!Ara paluvangamada saikesa!
Ma nida aqo nomoa ka vanoligi tania nida kao;
ara vui pukaligira sui nogo na valeda i tana igita
a totu.”

20 Minau au tsaria vanigira,
“Igamu na daki, kamu rongomidoua na omea e
tsarivanigamu na Taovia.
Kamu sasanigira na dalemui daki ma kara dona
na tangitangi,
migira na kulamui kara dona na lingena na linge
na matemate.

21 Na mate e sage tsapatugu tana nida ovaova na
bisi
me sage nogoa tana valeqira nida tinoni lokiloki;
maia nogo e vusikutigira na baka tana sautu loki,
ma na mane vaolu tana nauna gana na maketi.

22 Ma na koniqira na tinoni mate ara viri totu piriutsa bamai pipi moa tana nauna, vaga saikesa moa na tsupu na tae tana poi, vaga moa na uiti ara kavikutigira mara mololegira moa i tana, igira na uiti e tau nogo tsakoa ke kesa. Iani nogoria na omea na Taovia e ketsaliginiau inau kau tsarivanigamu.”

23 Na Taovia e tsaria,
“Igira na tinoni sasaga loki kara laka na gini goko kaekae tana rongona niqira sasaga loki, migira na mane susuliga tana rongona niqira susuliga, ma na tinoni tamani danga tana rongona niqira omea danga.

24 Me ti vaga kesa ke ngaoa na gokokae ma nina aqo ke gini gokokae moa tana rongona aia e donaginiau me padagadoviaiu, rongona niqū galuve inau e totu saviliu me vo oli, mau naua moa na omea e doulaka me goto saviliu. Igirani nogo na omea au reingaoa inau. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

25-26 Na Taovia e tsaria, “Na tagu e maimai nogo i tana inau sauba kau kedegira na tinoni ni Ejipt, mi Juda, mi Edom, mi Amon, mi Moab, migira goto na tinoni tana kaomate igira ara

putsi kurikuria na ivuqira.* Na tinoni sui girani ara paripapadaqira tana koniqira lê moa, mara tau manalia niqira tabana na vaitasogi ara gini paripapadana. Tagara lelê goto ke kesa vidaqira, migira goto na tinoni ni Israel, kara manalia niqira tabana na vaitasogi ara naukoluau inau.”

10

Na Samasama Vaniaqira na God Peropero Ma na Samasama Vaniana na God Mana

¹ Igamu na tinoni ni Israel kamu rongomi vatavidoua na goko e tsarivanigamu na Taovia.

² Aia e tsarivaganana iani,
 “Kamu laka na muritaoniana niqira omeomea igira na puku tavosi;
 me ke laka ponopala na tobamui kalina kamu morosigira na padapada kara laba tana masaoka,
 atsa moa ti igira na puku tavosi kara mataguni sosongoligira.

³ Niqira lotu na tinoni girani e puala lê saikesa.
 Ara kavia na gai tana goana atsi,
 me kesa na mane e dona na katsu omea levo e katsuginia kesa na titinoni,

⁴ mara baruginia na siliva ma na qolumila.
 Mi muri, mara poga kakaiginia na nila gana ke gini tau takeli.

⁵ Ma na titinonina na god peropero vaga ia,

---

* **9:25-26 9:26** “putsi kurikuria na ivuqira” Igira na tinoni ara totu tana kaomate ara putsi kurikuria na ivuqira gana na padalokiana niqira god peropero, aia kesa na sasaga ponotoba e tabu vanigira na Israel na nauana (reia tana Aqo Manetabu 19:27).

ara vaga saikesa moa na omea gana na pero
 manu ara moloa tana uta na sila;
 ara tau dona na goko;
 me kilia kara kalagaigira
 rongona e utu kara vanovano segeni.
 Igamu kamu laka na mataguniaqira,
 rongona igira ara tau tangomana kara
 sekoligamu,
 se kara nauvanigamu sa omea dou.”

⁶ Taovia, e tagara goto kesa ke vaga igoe;
 igoe segeni moa o loki tsapakaē,
 mo susuliga sosongo, me tangiloki na asamu.

⁷ ? Masei ke tau padalokigo igoe na taovia
 tsapakaē kaputigira na puku sui?
 E ulagana nomoa kara padalokigo,
 rongona e tagara goto ke kesa ke atsa kolugo igoe
 i laoqira na tinoni sasaga pipi sui tana puku,
 se i laoqira niqira taovia tsapakaē.

⁸ Igira sui lakalaka ara bubulega mara tau
 saikesa sasaga.

Ara ba lalave sasani i koniqira na titinonina na
 god peropero
 ara katsuginia na gai lê moa.

⁹ Ara baru poponoginigira na siliva ni Spain,
 ma na qolumila ni Upas,
 niqira aqo nogo na tinoni ara sasaga tana
 aqosiana na omea levo.

Mara sagelivanigira na polo bora ma na polo
 tsisibora
 ara vosia igira na tinoni ara dona sosongo na
 vosipolo.

¹⁰ Migoe segeni moa Taovia o God mana,

migoe na God mamauri,
mo taovia tsapakae na dani ma na dani.
Mi kalina ti ke momosa tobamu igoe, ma na
barangengo popono ke gariri tana matagu;
migira na puku sui ara tau tangomana kara baria
nimu momosa toba loki.

¹¹ Igamu na tinoni ni Israel kamu tsariva-
ganana vanigira na tinoni ponotoba, “Nimui god
peropero igamu ara tau aqosia na barangengo
ma na masaoka, me sauba kara toroutsa sui.
Me utu goto kara totu babâ sa nauna tana
barangengo.”

*Na Linge na Tsonikaeana God
(Jeremia 51:15-19)*

¹² Na Taovia e volâ na barangengo tana susuli-
gana nogo aia;
mi tana nina sasaga loki e tatakatsinia na bara-
gata.

¹³ E goko moa aia, me alevo na kô i gotu tana
masaoka;
mara maisai na parako na usa tû tana susuina
na barangengo.

Maia e naua me kirapi na angaanga i laona na
usa,
me molomaia na guguri loki talumai tana nina
voki na mani mololaka omea levo.

¹⁴ Migira na tinoni ara tau vaga ia.
Igira sui ara bubulega mara tau saikesa sasaga.
Migira ara katsugira na titinonina na god per-
opero sauba kara gini vangamâ,
rongona na nununa na god ara aqosia igira ara
tau saikesa mana, mara tau mamauri.

15 Ara tau saikesa tamani sa rongona, me ulagana nomoa ka reipeagira moa; maia na Taovia sauba ke mai me ke toroutsanigira sui lakalaka.

16 Ma nina God a Jakob e tau saikesa vaga gira igira.

Aia nogo e aqosia pipi sui na omea, me viligira na Israel kara lia nina tinoni segeni nogo.

Na Taovia Susuliga Sosongo aia nogo na asana.

Na Taovia Sauba Ke Kedegira na Juda

17 !Igamu na tinoni ni Jerusalem igira gamui gala ara totu poligamu nogo! Kamu boligira sui nimui omea tatamani.

18 Na Taovia sauba ke tsialigigamu tania na kao iani; maia sauba ke tsogori rapasigamu poi tsau ke tau goto totuvisu ke kesa. Na Taovia nogo e tsaria na omea iani.

19 Migira na tinoni ni Jerusalem ara ngangaidato mara tsaria,

“!E seko sosongo nomoa nida rota!

Me utu goto kara mavu na bokada.

E gadovigita nogo na rota loki iani, ma nida aqo nomoa ka berengiti.

20 Igira sui nida valepolo ara seko sui nogo;

mara viri nguta sui na itai ara soriginigira.

Migira sui na daleda ara vanoligi nogo;

me tau totuvisu kesa ke sangâ na vaturikaeaqira tugua nida valepolo;

me tagara goto kesa ke sangâ na tsauringini-aqira na polokatsi ara tsautsau tana matsapaqira.”

21 Minau au tsaria vanigira, “Igira nida ida ara tau saikesa sasaga.

Ara tau nongia na Taovia ke tagaovia niqira papada.

Aia nogoria na rongona te igira ara tau tango-mana

na tagaovi douaqira nida tinoni,

mara gini totu saranga bamai lê.

22 !Kamu rongomia bâ! !E labamai kesa na turupatu!

!Kesa na leleo loki e tangilaba i laona kesa na puku tavosi tabana i vava;

migira nina mane vaumate ara maimai nogo

gana kara sekoligira sui na verabau tana Juda ma

kara lia na kaomate,

niqira mani totu na pai atsi.”

23 Taovia, inau au donagininogoa laka e tagara kesa tinoni ke taovia vanisegenia,

me ke tagaovia na vavanona na maurina segeni.

24 Ko gotosigira rago nimu tinoni Taovia;

mo ko laka moa na rotasiamami sosongo,

se ko pedegami kalina ke momosa loki na to-bamu;

rongona ti ko nauvaganana ia, me sauba igami kami mate sui.

25 Ke piloa nimu momosatoba, me ke ba gado

i koniqira na puku tavosi igira ara tau samasama vanigo igoe,

mi koniqira na tinoni ara sove tanigo.

Igira nogo ara labumatesigira nimu tinoni;

mara toroutsani saikesalia na veramami.

11

A Jeremia ma na Vaitasogi

¹ Na Taovia e tsarivaniau a Jeremia,

² “Ko rongomidoua igoe na gokona na vaitasogi. Ko tsarivanigira na tinoni tana Juda mi Jerusalem

³ laka inau nogo na Taovia God ni Israel au vealaginigira pipi tinoni ara tau muria na gokona na vaitasogi iani.

⁴ Aia nogo na vaitasogi inau au naua kolugira na mumuaqira i sau kalina au adirutsumigira tania na Ejipt, aia na vera i tana ara rota loki sosongo. Mau tsarivanigira kara rongomangaqu ma kara naua pipi sui lakalaka na omea inau au ketsaliginigira. Mau tsarigotoa vanigira laka ti vaga kara rongomangaqu dou, igira sauba kara lia niqū tinoni, minau kau lia niqira God.

⁵ Mi tana ti inau kau manalia na veke inau au naunogoa kolugira na mumuaqira i sau, laka sauba kau sauvanigira na kao lakataga dou sosongo, aia nogo na kao ara totuvinogoa kalina eni.”

Minau au tsaria, “Eo, Taovia.”

⁶ Mi muri, ma na Taovia e tsarigotoa vaniaiu, “Ko liu i laoqira na verabau sui tana Juda, mi tana sautu loki ni Jerusalem. Mi tana ko turupatuna niqū goko, mo ko tsarivanigira na tinoni kara rongomigira na gokona na vaitasogi ia, ma kara muridougira.

⁷ Kalina au adirutsumigira na mumuaqira tania na Ejipt, minau au parovatavigira kakai laka kara rongomangaqu dou, mau tau goto kuti

na sau parovata vaniaqira poi tsau mai i dani eni.

⁸ Migira ara tau goto roronggo se kara murigira niqû ketsa. Tagara, igira sui lakalaka ara tsatsarae mara sasi babâ moa. Inau au ketsaligira kara manalia niqira tabana na vaitasogi, migira ara sove saikesa. Maia nogoria na rongona ti inau au alomaia vanigira na kede vaga au katenogoa kalina au naua na vaitasogi kolugira.”

⁹ Mi muri, ma na Taovia e tsarigotoa vaniau, “Igira na tinoni tana Juda mi Jerusalem ara vorogokona laka kara petsakoe mangaqu inau.

¹⁰ Migira ara mololeau mara visutugua tana niqira sasaga tabaru na mumuaqira, igira ara sove na nauana na omea inau au tsarivanigira kara naua; mara tû, mara ba samasama vanigira na god peropero. Eo, igira sui tana Juda ma na Israel ara kutsia na vaitasogi aia inau au naua kolugira na mumuaqira i sau.

¹¹ Bâ, mi kalina ia, inau nogo na Taovia au parovatavigira laka sauba kau alomai vanigira na rota loki sosongo e tau tangomana kara tsogoligi tania. Mi kalina kara ngangaidato vaniau laka kau sangagira, me utu goto kau rongomigira.

¹² Mi tana, migira na tinoni tana Juda mi Jerusalem sauba kara ragevigira na god peropero ara lavu na savori-kodoputsa vaniaqira, ma kara ngangaidato vanigira laka kara sangagira, me utu vanigira nomoa niqira god peropero kara tangomana na maurisiaqira kalina ke laba mai na tagu na rota seko loki iani.

¹³ Na dangana niqira god peropero igira na

tinoni tana Juda e atsa kolua moa na dangana niqira verabau, migira na tinoni ni Jerusalem ara vaturikaegira danga sosongo na belatabu agana na mani kodoputsa vaniana Baal aia na god marasibiga, vaga saikesa nogo na dangana na sautu tana verabau ia.

¹⁴ Migoe a Jeremia, ko laka goto na nonginongi se na amiami tsai vaniaqu inau mateqira na tinoni girani. Mi kalina igira kara totu tana rota, ma kara ngangaidato vaniau laka kau sangagira, me sauba e utu saikesa nomoa kau rongomigira.”

¹⁵ Na Taovia e goko me tsarigotoa, “Igira na tinoni inau au galuve sosongoligira, ara naua baba moa na omea tabaruga seko sosongo. ? Nagua ara ba naugotoa i laona niqiu Vale Tabu inau? ?Laka ara padâ sauba tana nauana danga na veke vaniaqu, ma na savoriana na omea tuavati agana na kodoputsa, ke utusiginia na rota seko ke gadovigira? ?Me laka tana nauvaganana ia e tugua kara gini magemage?

¹⁶ Eo, i sau inau au soaginigira niqiu tinoni ni Israel na gai na olive marao dou, mara danga dou na vuana rereidou i konina; bâ, mi kalina ia, sauba kau matesigira vaga saikesa moa kalina e mai na legai loki, me poda na quluqulu, ma na angaanga e iruvigira na gai na olive, me ganigira sui na arana.

¹⁷ “Inau nogo na Taovia Susuliga Sosongo, au tsukagira na Israel ma na Juda, mi kalina ia, inau au tsarivanigira laka sauba kau moloa ke gadovigira na rota seko loki. Igira nogo ara alomai vanigira nogo na omea iani rongona ara naua moa na omea e sasi; ara savori-kodoputsa

vania Baal, mara gini tsaia na korequ inau.”

Ara Voro Gana Mate a Jeremia

¹⁸ Na Taovia e katevulagi vaniau laka igira gaqu gala ara voro gaqu mate inau.

¹⁹ Minau au vaga moa kesa na dalena sipi tsalapo ara raqavanoa tana nauna i tana kara matesia, mau tau saikesa donaginia laka ara vorogokona na matesiaqu. Migira ara tsaria, “Ida gita ma ka labumatesia a Jeremia, vaga moa na gai ara kavitsunâ kalina e mamauri dou moa, me ke gini tagara goto sa tinoni ke padagotoa.”

²⁰ Mi muri, minau au nonginongi vaga iani, “Taovia Susuliga Sosongo, igoe nogo o dona na gini pede na pedegoto laka; mo dona na tovoana niqira papada ma na tobaqira na tinoni. Inau au molo segeniqu i limamu igoe; me vaga ia, mo ko tamivaniau kau morosigo kalina ko tangotugu i koniqira na tinoni girani.”

²¹ Igira na mane ni Anatot ara ngaoa laka kara matesiau inau, mara tsarivaniau laka sauba kara matesiau manana ti vaga kau katevulagi babâ moa nina goko na Taovia.

²² Me vaga ia, ma na Taovia Susuliga Sosongo e tsaria, “!Inau nogo sauba kau kedegira! Igira niqira mane vaolu sauba kara mate tana vailabu; ma na daleqira kara gini mate na vitoa.

²³ Inau au titinogoa na tagu i tana kau alomaia na rota seko loki vanigira na tinoni ni Anatot, mi kalina ke labamai na tagu ia, me tagara goto sa vidaqira ke pitsa tania na mate.”

12

A Jeremia e Torogoko Konina na Taovia

¹ “Taovia, e gotolaka saikesa pipi nimu pede, me gini tau ulagaqu inau na vaimangabarigi kolugo.

Mau ngaoa nomoa kau torogoko i konimu tana rongona visana na omea inau au tau padagadovigira.

?Laka egua ti ara tamani omea danga igira na tinoni vanga tsutsukibo?

?Me laka egua ti igira na tinoni vanga tabaru ara tangomana tana omea sui ara naua?

² Igoe nogo o tsukagira, mara lamuga dou; ara dato magobu mara molo vuaqira.

Mara gini goko dou pipi kalina tana rongomu igoe,

eo, me atsa moa ara nauvaganana ia, ma na papadaqira ara totu ao tanigo.

³ Bâ, migoe Taovia o donaginiau nogo inau; mo morosigira sui na omea inau au naugira,

mo donaginigotoa laka inau au galuvego.

Mi kalina ia inau au nongigo ko raqaligigira na tinoni vanga tsutsukibo girani

vaga na sipi ara raqavanogira tana nauna i tana kara matesigira;

ko tangoligira poi tsau ke laba na dani igoe o titinogoa vania na labumatesiaqira.

⁴ ?Laka ke oka koegua sagata ke makede nimami kao igami,

ma kara matsele na buruburu pipi tana poi?

Igira na omea tuavati ma na manu ara viri mate

tana rongona nogo niqira sasaga tabaruga igira
nimami tinoni,
igira ara tsaria, 'God e tau saikesa reigira na
omea igita a naugira.' "

⁵ Ma na Taovia e tsaria,
"A Jeremia, ti vaga igoe o gini kolae na ulo
vaikerigi koluqira na tinoni,
megua ti ko tangomana na ulo vaikerigi kolu-
qira goto na ose?
?Ti vaga igoe ko tau tangomana na tû dou tana
kao mangasâ,
me sauba ko nau koegua tana goana atsi ligisana
na Kô Jordan?

⁶ Me atsa moa igira na kulamu, ma na tinoni i
laona nimu vungu,
migira goto ara sauligigo; mara sangâ na bagini-
amu igoe.
Ko laka saikesa na noruaqira, atsa moa ti igira
ara goko lakalaka dou kolugo."

Na Taovia e Melu Tana Rongoqira Nina Tinoni

⁷ Na Taovia e tsaria,
"Inau au tsonikidaqira nogo na Israel;
mau sove saikesa tania na puku na tinoni inau
vilinogoa.

Inau au livugira nogo na tinoni au galuvegira
tana lima qira gaqira gala.

⁸ Igira niqiu tinoni vivili ara piloligi taniau inau;
mara kangamai i koniqu vaga saikesa moa na
laeone tana legai atsi,
me vaga ia, minau au gini reisavi sosongoligira.

⁹ Igira niqiu tinoni vivili ara vaga kesa na manu

igira na manuloki ara takuvipolia gana kara matesia.

!Ko bâ, mo ko soagira na omea tuavati atsi kara mai sanga na kavomutsa ia!

¹⁰ Ara danga na tagaovera ni veratavosi ara mai toroutsania niqu uta na uaeni, mara tsogorivela bamaigira niqu uta; mara naua ma niqu kao laka dou e gini lia na kaomate.

¹¹ E totu mangu lê i mataqu me tagara goto sa tinoni ke totuvia. Na butona kao popono e lia nogo na kaomate, me tau goto gini boe ke kesa.

¹² Me taligu popono tana tetena i laona na kaomate ara alamai igira na tinoni vanga komi.

Ma niqu isi segeni nogo inau au toroutsaniginia na kao popono;

me gini tau tangomana ke kesa ke totu tana rago.

¹³ Igira niqu tinoni ara rasavaginia na vatuna uiti,

mara angunikolugira moa na buruburu seko.

Ara aqo kakai sosongo me tau goto pelugira niqira rota.

E tau saikesa vungu dou niqira uiti

tana rongona niqu momosatoba loki vanigira.”

Na Omea e Vekea na Taovia Vanigira Ara Totu Varangisigira na Israel

¹⁴ Na Taovia e tsaria, “Inau au ngaoa na tsariana kesa na omea tana rongogira na tinoni ara totu varangisigira na Israel. Igira ara sekolia na butona kao inau au sauvanigira nogo niqu tinoni ni Israel. Eo, sauba kau vutiligigira na

tinoni vanga tsutsukibo girani tania niqira kao, vaga saikesa moa kalina ara vutiligia na omea tsukatsuka, ma kau laumaurisia na Juda tanigira.

¹⁵ Bâ, mi murina kalina kau vutiligigira sui, me sauba kau galuvegira tugua. Sauba kau adivisugira pipi na puku tana niqira kao segeni, mi tana veraqira segeni.

¹⁶ Me ti vaga igira kara tabea tana tobaqira popono niqira lotu niqû tinoni, ma kara gini vatsa tana asaqu inau ma kara tsaria, ‘Vaga nogo e mauri na Taovia’, vaga ara sasaniginigira nogo niqû tinoni kara naua vania Baal, bâ, mi tana ti kau tamivanigira kara totudoutugua i laoqira niqû tinoni.

¹⁷ Me ti vaga sa puku tavosi ke sove na rongomangaqu, minau sauba kau vutiligi saikesalia, ma kau toroutsania. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

13

Na Gokolia na Pipisi

¹ Na Taovia e ketsaliau inau a Jeremia kau ba volia kesa na pipisiqu ma kau gini pipisi, me tsarivaniau kau laka na moloana tana kô.

² Mau tû, mau ba volia, mau gini pipisi.

³ Mi muri, ma na Taovia e goko tugua vaniau me tsaria,

⁴ “Ko bâ tana Kô Euprates mo ko poia na pipisimu kesa tana baba na vatu.”

⁵ Minau au vano mau ba molopoia ligisana na Kô Euprates.

⁶ Me kesa tana tagu i muri, ma na Taovia e ketsaliau kau visutugua tana Kô Euprates ma kau ba pidikana tugua na pipisiqu.

⁷ Minau au visutugua, mi kalina au ba tsau tana nauna i tana au molopoia na pipisiqu, mau reia laka e nguta sui nogo, me tau nogo dou na gini pipisi.

⁸ Mi muri, ma na Taovia e goko tugua vaniau me tsaria,

⁹ “Inau sauba kau suilavagini vaganana niqira kaekae loki igira na Juda, ma na Jerusalem.

¹⁰ Na tinoni seko girani ara sove saikesa na rongomangaqu inau. Ara tsatsarae babâ moa mara naugira moa na omea seko sosongo, mara ba samasama vanigira na god peropero mara aqo vanigira. Me vaga ia, migira sauba kara vaga saikesa na pipisi ngutanguta e tau nogo dou na gini pipisi.

¹¹ Vaga na pipisi na tinoni ara sorikakaia tana bunguqira, minau au padâ laka pipi sui na tinoni ni Israel mi Juda kara tatango kakai i koniqu inau. Inau au nauvaganana ia gana igira kara gini lia niqiu tinoni segeni, ma kara tsonikaeau, ma kara padalokia na asaqu, migira ara sove moa na rongomangaqu inau.”

Na Popovatu na Uaeni i Laona

¹² Na Taovia God e tsarivaniau, “A Jeremia igoe, ko bâ tsarivanigira na tinoni ni Israel laka niqira aqo pipi na popovatu na uaeni ke dangadato na uaeni i laona. Me ti vaga igira kara tsarivanigo, “?Me laka ami tau nogo donaginia

igami laka pipi na popovatu na uaeni nina aqo ke dangadato na uaeni i laona?’

¹³ Migoe ko tsarivanigira laka inau na Taovia au vangaraunogoa laka kau dangaliginigira na uaeni igira na tinoni popono tana kao iani, igira sui na taovia tsapakae na kukuana a David, ma na manetabu, ma na propete, migira sui lakalaka goto na toga tana Jerusalem, poi tsau ke ulavigira.

¹⁴ Mi muri ti inau kau toroutsanigira sui, vaga moa kalina kesa e adia ruka na popovatu, me pogasaikaira mara ka tarutu, atsa moa na tinoni loki se na tinoni vaolu. Me utu goto kau galu-vegira se kau tobadou vanigira, se kau gaegira, sauba nomoa kau matesiligira sui lakalaka.”

A Jeremia e Parovatavigira Tana Rongona Niqira Kaekae

¹⁵ !Igamu na tinoni ni Israel, na Taovia e goko nogo vanigamu!

Nimui aqo kamu molotsunali segenimui ma kamu rongomia na omea aia e tsaria.

¹⁶ Kamu padalokia na Taovia nimui God idavia aia ke alomaia na rodo ke tsavugamu, ma kamu tubulagi tana vungavunga; me idavigotoa aia ke olia na marara igamu amu amesia,

me ke lia na rodo pulipuli.

¹⁷ Me ti vaga igamu kamu sove moa na rorongo, minau sauba kau ngangai loki i tobaqu tana rongona nimui sasaga kaekae; me ke ro loki na kô na mataqu

tana rongona ara aditsekavanogira sui nogo nina tinoni na Taovia.

¹⁸ Ma na Taovia e tsarivaniau, “Ko ba tsarivanikaira na taovia tsapakae ma na tinana, kara ka tsunaligi tania ka niqira sasana na totukae, rongona ka niqira virigi lova rerei dou sosongo ara pukaligi nogo tania ka lovaqira.

¹⁹ Igira na gala ara totu poli poponogira nogo na vera sui tana Juda tabana i ata; me tau tangomana vania ke kesa ke liusage bâ i koniqira gana ke sangagira. Ara aditsekavanogira nogo na tinoni sui lakalaka tana Juda.”

²⁰ !Igoe Jerusalem ko reia bâ! !Igira gamu gala ara maimai nogo talu i vava! ?Iava igira na tinoni aia God e mologinigo igoe ko reitutugugira, igira nogo na tinoni igoe o gini kaekae sosongo?

²¹ ?Me laka nagua sauba ko tsaria kalina igira na tinoni igoe o padâ ara tabana kolugo kara tû, ma kara tangoligo, ma kara tagaovi kaputigo? Tana dani ia, migoe sauba ko vatsangisavi sosongo vaga moa na daki e vatsangia na dalena.

²² Me ti vaga igoe ko veisuâ na rongona gua te ara laba vanigo na omea sui vaga girani, mo ko dona laka tana rongona nogo igoe o sasi loki sosongo te ara tsoraligia na polomu mara raqago.

²³ ?Laka tangomana kesa na tinoni bora ke olia na kokorana me ke sere? ?Se laka kesa na kusi atsi tuputupuga tangomana ke adiligia na tuputupuna? Me ti vaga kara tangomana moa na navaganana ia igira, bâ, migoe o nau baba

moa na omea tabaruga, tangomana ko adi sasani i koniqira mo ko oligotoa nimu sasaga, mo ko naua moa na omea e goto me dou.

²⁴ Na Taovia sauba ke sarangasigo vaga moa na buruburu makede e puasalagira na guguri votu talu tana kaomate.

²⁵ Aia nogo e tsaria laka sauba ke laba vanigo na omea vaga ia. Iani nogo na omea na Taovia e pedea laka ke nauvanigo rongona igoe o padale saikesalia ia, mo norugira moa nimu god peropero.

²⁶ Na Taovia segeni nogo sauba ke tsoraligia na polomu, me ke paluvangamamu.

²⁷ Aia e morosigo igoe kalina o naugira na omea aia e reisavi sosongolia. E morosigo goto kalina igoe o ragevigira niqira god na tinoni ponotoba i kelaqira na tetena, mi tana poina, vaga saikesa moa kesa na daki e ngao sosongolia na vainaugi koluana kesa na mane e tau na savana, se vaga saikesa goto kesa na ose daki e lavea na ose mane. !Sauba ke seko sosongo vanigo igoe Jerusalem! ?Me laka ke oka koegua sagata ti ko mololea nimu sasaga tabaru mo ko totu male tugua?

14

Na Uvirau Seko Sosongo

¹ Na Taovia e tsaria na omea iani vaniau, inau a Jeremia, tana rongona na uvirau e gadovia na Juda.

² Aia e tsaria,
 “Na Juda e tangitangi,
 migira nina verabau ara viri mate,

ma na tinonina ara viri tsaro lê tana kao tana
melu loki,
maia na Jerusalem e ngangaidato vania na
Taovia ke sangâ.

³ Igira na tinoni ara tamani omea danga
ara molovanogira niqira tinoni aqo kara ba sao
kô;
migira ara vano tana tuvu mara tau goto ba reia
sa kô;
mara adivisu lea moa niqira popovatu.
Ara vangamâ, me ponopala na tobaqira,
mara tsavupoia na mataqira.

⁴ Mi tana rongona e tau tumu na usa
me gini makede na kao,
e gini seko sosongo goto na tobaqira igira na
tinoni aqo kao,
mara tsavupoigotoa na mataqira.

⁵ Mi laona na poi igira na dia vasusu
ara mololea na daleqira botsa vaolu
rongona e tagara goto sa buruburu i tana.

⁶ Migira na asi atsi ara tû i kelaqira na tetena
me datokesa na mamagoqira vaga moa na pai
atsi,
ma na mataqira e tau nogo moro maka, rongona
e tagara sa gaqira mutsa.

⁷ Migira niqo tinoni ara ngangaidato vaniau
mara tsaria,
'Atsa moa ti igira nimami sasi ara tai matamami,
ami nongigo moa Taovia ko sangagami moa vaga
igoe o vekenogoa.

Igami ami piloligi tanigo nogo danga kalina,
mami sasi sosongo i matamu.

8 Migoe segeni moa nimami amesi igami na tinoni ni Israel.

Migoe segeni lelê moa tangomana ko maurisigami tania na omea seko loki.

?Me laka egua ti o vaga moa na tinoni labana tana veramami igami,

me vaga moa na tinoni tavetada e mai me matura bongi kesa moa?

9 ?Megua goto ti o vaga moa na tinoni e ponopala tobana,

me vaga na mane vaumate e tau nogo susuliga na tuliusiaqira na gala?

!Igami ami tutunina nomoa laka igoe Taovia o totu moa kolugami!

Igami nimu tinoni nogo,

mami nongio ko laka na tsonikidamami.' "

10 Ma na Taovia e tsarigotoa tana rongogira na tinoni girani, "Igira ara ngaoa moa kara tsogo taniau inau, mara tau goto dona kara tagaovi segeniqira. Me vaga ia, minau au tau saikesa reingaogira. Me sauba e utu kau padalegira na omea seko ara naua, ma kau kedegira tana rongona niqira sasi."

11 Mi muri, ma na Taovia e tsarivaniau, "Ko laka goto na nongiaqu kau sangagira na tinoni girani.

12 Me atsa moa ti kara tsoni vitoaqira segeni, minau sauba e utu goto kau rongomia niqira ngangaidato vaniau laka kau sangagira. Me atsa moa goto ti kara savorigira vaniau na savorikodokodo, ma na sausau na uiti, minau e utu goto kau reingaogira. Tagara. Sauba moa kau

matesigira tana vailabu, ma na liuna na vitoa, ma na lobogu.”

¹³ Mi tana, minau au tsarivania, “Taovia God igoe o donagininogoa laka igira na propete ara tsarivanigira na toga laka sauba ke tau goto laba na vailabu, se na liuna na vitoa, rongona igoe nogo o vekea laka sauba ke totu moa na rago i laona na veramami.”

¹⁴ Bâ, ma na Taovia e tsarivaniau, “Na propete girani, ara goko pero moa tana asaqu inau. Inau au tau saikesa molovanogira, mau tau goto moloketsa vanigira se kau tsarivanigira goto sa tsaqina goko. Ma na omea ara tsaria laka ara morosia tana bolebole ara tau saikesa talumai i koniqu inau. Niqira kategoko ara talu moa tana niqira papada segeni, mara tau saikesa tamanina sa rongona.

¹⁵ Inau nogo na Taovia au katevanigo igoe na omea sauba kau naua vanigira na propete girani, igira inau au tau molovanogira, mara ba gini goko pero tana asaqu inau, mara tsaria laka na vailabu ma na liuna na vitoa e utu goto ke gadovia na butona kao iani. Minau sauba nomoa kau matesigira tana vailabu ma na liuna na vitoa.

¹⁶ Migira sui na tinoni ara rongomia niqira kategoko peropero na propete girani, sauba kara mate goto tana vailabu ma na liuna na vitoa. Ma na koniqira sauba kara tsonigira bamai tana sautu loki ni Jerusalem, me ke tau goto kauvisu kesa ke qilugira. Ma na omea vaga iani sauba ke laba vanigira sui lakalaka, kolugira goto na tauqira, ma na daleqira mane, ma na daleqira

daki. Inau kau nauvaganana ia vanigira, gana kara gini sese matena niqira tsutsukibo.”

17 Na Taovia e ketsaliau inau a Jeremia, laka kau goko vanigira na toga tana rongona niq melu ma kau tsaria:

“Na kô na mataqu ke tave na dani ma na bongi, ma kau tau goto mango na ngangai, rongona igira na gala ara labu sekoligira niq tinoni, mara gini boka loki sosongo.

18 Kalina inau au liu tana poina, mau morosia na koniqira na tinoni ara mate tana vailabu.

Mi kalina au liu i laona na vera, mau reigira goto na tinoni ara gini mate na vitoa. Migira na propete ma na manetabu ara aqosia moa niqira aqo, mara tau saikesa moa donaginia na omea ara nanaua.”

Na Tinoni Ara Ngangaidato Vania na Taovia

19 ?Taovia, laka igoe o sove saikesa tanigira na Juda?

?Laka o reisavigira manana na tinoni ni Sion?

?Megua ti o bokaligami sosongo vaga ia,

me tau tangomana ke mavu visutugua na bokamami?

Igami ami lavea moa na rago, me tau goto laba vanigami sa omea dou.

Mami amesia laka kami tudoutugua,

marai mai molo matagu vanigami moa igira na gala.

20 Igami ami sasi sosongo i matamu igoe Taovia. Ami koevulagigira vanigo nimami sasi segeni

ma niqira sasi goto igira na mumuamami.

²¹ Ko padatugua na omea igoe o vekenogoa vanigami,

mo ko laka kiki na reipeagami igami,

mo ko laka goto na paluvangamana na vera ni Jerusalem,

aia na nauna i tana e totu nimu sasana na totukae.

Ko padatugua na vaitasogi igoe o naua kolugami, mo ko laka goto na kutsiana.

²² ?Laka e totu sa niqira god na puku tavosi tangomana ke molomaia na usa?

?Me laka na masaoka segenina moa e susuliga na nauana me ke tumu na usa?

?Me laka o tau nimami God igoe?

Igami ami vataraginia nimami amesi i konimu igoe, rongona igoe segeni moa o dona na nauaqira na omea sui girani.

15

Gaqira Matemate Igira na Juda

¹ Mi muri, ma na Taovia e tsarivaniau inau a Jeremia, "Me atsa moa ti kaira a Moses ma Samuel kara ka totu nogo ieni i mataqu, ma kara nonginongi tsai vaniau mateqira na tinoni girani, me utu goto inau kau galuvegira. Ko ketsaligira kara vanoligi saikesa tania na mataqu inau.

² Mi kalina kara veisuago laka iava tana sauba kara vano, mo ko tsarivanigira laka inau au tsarivaganana iani:

Igira visana sauba ke laba gaqira matemate tana liuna na lobogu loki,
mi tana nogo sauba igira kara vano.

Migira visana sauba ke laba gaqira matemate
tana vailabu,

mi tana sauba igira kara vano.

Migira goto visana sauba kara tsodoa gaqira
matemate tana liuna na vitoa,

mi tana sauba igira kara vano.

Migira goto visana sauba kara tsodoa niqira
matemate kalina kara aditsekavanogira,

mi tana sauba igira kara vano.

³ Inau na Taovia au pedenogo laka sauba kara
tu vati na omea seko loki kara tu laba vanigira:
igira sauba kara mate tana vailabu; ma na pai
sauba kara raqaligia na koniqira; ma na manu
sauba kara ganigira; ma na omea tuavati atsi
sauba kara gani lavelavea na omea ara kauvisu.

⁴ Me sauba kau naua migira na toga sui tana
barangengo kara gini beke loki na reiana na
omea seko vaga ia e laba vanigira, tana rongona
na omea tabaruga a Hesekia na dalena a Manase
e naua i Jerusalem, kalina aia e taovia tsapakae
tana Juda.”

⁵ Ma na Taovia e tsaria,

“?Igamu na tinoni ni Jerusalem ase i sauba ke
galuvegamu,

masei goto sauba ke tangisigamu?

?Masei goto ke gini boe na ba veisuamui ti vaga
amu mauri dou se tagara?

⁶ Igamu amu sove taniau inau, mamu piloligi
taniau.

Me vaga ia, minau au tatakatsinia na limaqu
mau labuginigamu,

rongona au qisi nogo na tangolivisuana na ko-
requ.

7 Mi laona pipi na vera tana butona kao iani inau au tsonigamu vania na guguri, vaga moa ti na buruburu makede.

Au toroutsanigamu igamu niqum tisoni, mau matesigira goto na dalemui, rongona igamu amu tau mololea nimui sasaga tabaru.

8 Mi laona nimui butona kao na daki tinamate ara danga sosongo, liusia bâ na vatuna one i tasi.

Au matesigira nimui mane vaolu kalina ara susuliga dou moa, mara gini rota loki sosongo igira na tinaqira. Au naua me tavongani gadovigira na melu ma na matagu loki.

9 Ma na daki ara mate vitu na dalena mane e mateluvu, me datokesa na mamagona. Ma na dani e vaga moa na bongi vania; maia e paluvangamana, me gini melu sosongo tobana.

Minau sauba kau mologira gamui gala kara matesigira igira i laomui ara mamauri moa. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

A Jeremia e Veisua na Taovia Tana Rongona na Rota e Gadovia

10 !Inau a Jeremia, e melu loki sosongo nomoa na tobaqu! ?Matena gua te e vasuau tinaqu? Inau niqum aqo kau vaiganigi, ma kau vaimangabarigi, kolugira na tisoni sui tana butona kao iani. Minau kesa au tau dona na kaoni, migira na tisoni tavosi ara tau goto kaoni i koniqum inau. Me atsa moa e vaga ia, migira na tisoni sui ara vealaginiau moa inau.

11 Taovia, e dou moa kara manaliau pipi sui niqira vealagi ti vaga inau au tau nogo aqo dou vanigo igoe, se au tau nonginongi tsai mateqira gaqu gala kalina e gadovigira na rota loki ma na tagu seko.

12 ?Asei nomoa tangomana ke bokua na tapala laka, putsikae bâ na tapala laka talu tabana i vava ara lalo kolua na tapalamila?*

13 Ma na Taovia e tsarivaniau, “Inau sauba kau mologira na gala kara kalagaivanogira niqira qolumila ma niqira omea tatamani sui igira niqu tinoni, gana kau kedeginigira na matena niqira sasi ara naua i laona na butona kao popono iani.

14 Inau sauba kau tsonigira i limaqira gaqira gala, ma kara aqo vanigira kesa tana kao ara tau goto vati donaginia, rongona niqu momosatoba loki inau e vaga saikesa moa na lake, me sauba ke iru saviliu.”

15 Mi muri, minau au tsaria, “Taovia, igoe o donagininogoa niqu rota loki. Ko padaau inau mo ko sangaau. Ko tangotuguqu i koniqira igira ara rotasiau. Ko padatugua laka tana rongona au aqo vanigo nogo igoe, te ara peaginiau inau.

16 Igoe o goko vaniau, minau au rongomi vatavia pipi sui nimu tsaqina goko. Inau nimu tamani nogo igoe Taovia God Susuliga Sosongo, me gini mage sosongo tobaqu na rongomiana nimu goko.

17 Inau au tau ba totu lê kau kiakia ma kau magemage kolugira na tinoni tavosi, tagara.

---

* **15:12 15:12** Na turina iani e kalea niqira vangana na vailabu igira na Juda, e tau danga tugua kara gini tuliusigira na Babilonia ara talumai tabana i vava.

Inau au rongomangamu moa igoe, mau totu segeniqu, rongona igoe o dangaliginiau na ko-remu loki.

¹⁸ ?Rongona gua ti au rota babâ moa vaga ia inau, vaga moa au tamanina na vora loki e utu na taliana? ?Rongona gua ti e tau vati mavu? ?E mana nomoa igoe o tau sangaa. Inau au vaga saikesa nogo kesa tinoni e ba lave lê na kô na inu tana vuravura mamatsa.”

¹⁹ Ma na Taovia e gokovisu vaniau me tsaria, “Ti vaga ko pilovisumaitugua i koniqu, minau sauba kau adivisugo mo ko lia tugua niqu maneaqo. Me ti vaga ko tsonia moa na goko dou tamani rongona, me tau na goko bubulega tagara rongona, migoe sauba ko lia tugua niqu propete inau. Migira na toga sauba kara visumaitugua i konimu igoe, me ke tau kilia igoe ko bâ i koniqira.

²⁰ Minau sauba kau naua, migoe sauba ko tukakai i mataqira vaga saikesa moa na baravatu tapalamila. Igira sauba kara vailabu kolugo igoe, me utu moa kara tuliusigo. Inau sauba kau totu kolugo, ma kau dilago, ma kau ravisigo.

²¹ Inau sauba kau laumaurisigo tania na lima qira na tinoni vanga tsutsukibo, ma na vanga tangopeke seko. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

16

Na Omea e Pede a na Taovia Vania na Maurina a Jeremia

¹ Me kesa goto kalina na Taovia e goko vaniau, inau a Jeremia, me tsaria,

² “Igoe ko laka na tauga se ko tamani dalemu tana nauna vaga ieni.

³ Inau sauba kau tsarivulagi vanigo igoe na omea sauba ke laba vanigira na baka ara botsa tana kao iani, me vanigira goto na tinaqira ma na tamaqira.

⁴ Igira sui sauba kara gini mate na lobogu seko sosongo, me ke tau goto kauvisu ke kesa ke tangisigira se ke qilugira. Ma na koniqira sauba kara viri vaitsupuligi tana kao vaga moa na tsupu na tae. Sauba kara mate tana vailabu, se tana liuna na vitoa, ma na koniqira sauba kara lia gaqira mutsa na manu ma na omea tuavati atsi.

⁵ “Igoe ko laka na sage bâ tana vale i tana ara tangitangi. Mo ko laka goto na gini melu tana rongona ke kesa. Inau e utu goto kau gini vangalaka na rago vanigira niqiu tinoni, se kau galuvegira, se kau tobalaka vanigira.

⁶ Igira sui lakalaka na tinoni, igira ara tamani omea danga, migira goto ara tau tamanina sa omea, sauba kara viri mate sui tana butona kao iani, me ke tau goto kauvisu ke kesa ke qilugira se ke tangisigira. Me tagara goto ke kesa ke pari segenina se ke tsara kolekolea na lovana papadana laka e melu sosongo.

⁷ Me tagara goto ke kesa ke mutsa kolua sa kulana, na mani vereana kalina e mate kesa aia e galuve sosongolia, atsa moa ti vaga e mate na tinana se na tamana.

⁸ “Ko laka na sage bâ tana vale i tana ara kavomutsa. Ko laka goto na ba totu puka i lao koluaqira ma na sanga mutsa ma na inu.

⁹ Ko rongomi vatavidoua na omea inau na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, kau tsarivanigo. Inau sauba kau muisia na leleona na magemage ma na kiakia, ma na tatangina na magemage na kavomutsa na tauga. Me sauba ko morosia kara laba na omea girani kalina igoe o mamauri moa.

¹⁰ “Mi kalina igoe ko tsarivulagi vanigira na omea sui girani, migira sauba kara veisuago, ‘? Rongona gua ti na Taovia e vangaraua ke kede sekoligami vaga sagata ia? ?Laka na kibo gua igami ami tsukia? ?Na sasi gua ami nauvania na Taovia nimami God?’

¹¹ Mi tana, migoe ko tsarivanigira: ‘Aia na Taovia e tsaria laka tana rongona nogo igira na mumuamui ara piloligi taniau inau, mara ba samasama mara aqo vanigira na god peropero. Ara tsonikidaqu inau mara sove goto na muriana niqu ketsa.

¹² Bâ, migamu e ratsu goto bâ na omea seko amu naugira liusigira bâ na mumuamui. Igamu sui lakalaka amu tsatsarae mamu tabaru sosongo, mamu tau goto rongomangaqu inau.

¹³ Bâ, me vaga ia, minau sauba kau tsialigigamu tania na kao iani, ma kamu bâ totu kesa tana kao tavosi aia igamu migira goto na mumuamui amu tau vati donaginia moa. Mi tana ti igamu sauba kamu aqo vanigira na god peropero na dani ma na bongi, minau sauba e utu goto kau galuvegamu.’ ”

Na Taovia e Adivisugira Tugua Tania na Totu Tseka

14 Na Taovia e tsaria, “Na tagu e maimai nogo i tana igira na tinoni kara tau goto gini vatsa tana asaqu inau, vaga na God mamauri aia e adirutsumigira na tinoni ni Israel tania na kao ni Ejipt.

15 Tagara, sauba moa kara gini vatsa tana asaqu inau vaga na God mamauri aia e adirutsumigira na tinoni ni Israel tania na kao tabana i vava, migira sui goto na vera tavosi i tana inau au sarangasigira nogo. Me sauba kau adivisumaigira tugua tana niqira butona kao segeni, aia na kao inau au saunogoa vanigira na mumuaqira. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

16 Na Taovia e goko me tsaria, “Inau sauba kau molomaigira kara danga sosongo na gala kara laugira na tinoni tana Juda, vaga moa kesa na mane lave tsetse e tagoa danga na tsetse. Mi muri, minau sauba kau molomaigira ke visana segeni goto na gala, kara lavegira na tinoni vaga moa kesa na mane na rugu, ma kara ba ruguvigira igira ara taopoi pipi tana vungavunga ma na tetena, mi laoqira na vatuluma.

17 Inau au morosinogoa pipi na omea sui ara naugira. E tagara goto kesa na omea ke popoi vaniau, niqira sasi sui e tau tangomana kara popoi i mataqu.

18 Sauba kau paboa ke ruka kalina na kedena niqira sasi ma niqira tsutsukibo, rongona ara dangaligini poponoa mara naqugasiginia niqu kao niqira titinonina na god peropero, igira na kubu lê moa vaga saikesa nogo na kubuna tinoni mate.”

A Jeremia e Nongia God Mateqira

¹⁹ Taovia, igoe nogo o reitutuguau mo susuligasiau; migoe goto nogo o sangaau tana tagu e gadoviaiu na rota loki. Migira na puku sui pipi sui tana nauna, tû kesa tabana na barangengo, me tsau bâ tabana, sauba kara mai ma kara tsaria, “Niqira god na mumuamami igami na god peropero moa. E utu saikesa kara naua sa omea kara sangaginigami.

²⁰ ?Laka tangomana kesa tinoni ke aqosigira nina god segeni? Tagara, rongona na titinonina na god peropero ara aqosiginia na limana tinoni ara tau saikesa na god manana.”

²¹ Ma na Taovia e tsaria, “Bâ, me vaga ia, minau sauba kau naua migira na puku sui kara donagini saikesalia na susuligaqu inau ma gaqu tangirongo. Sauba kara donaginia laka inau nogo na Taovia.”

17

Niqira Sasi na Juda ma na Kedena

¹ Na Taovia e tsaria, “Igamu na tinoni tana Juda, e utu ke taveo nimui sasi, rongona na tobamui ara kakai vaga na vatu, i tana ara mareginia na peni tapala na mamarena nimui sasi; mara kirigotoa tana tsukena nimui belatabu.

² Nimui toga ara ba samasama tana nina belatabu, mi matana pipi na nununa ara vaturikaegira vania na god daki ko Asera, i vavana pipi na auauna gai, mi kelaqira na tetena,

³ mi kelaqira goto na vungavunga ara totu tana kao mangasâ. Inau sauba kau naua, migira

gamui gala kara lauligi tanigamu nimui qolo sui, me pipi sui lakalaka goto nimui omea tatamani loki matena, tana rongogira nimui sasi danga amu naugira tana nimui butona kao popono.

⁴ Sauba kara lauligi tanigamu goto na kao inau au saunogoa vanigamu, ma kamu lia niqira maneaqo igira gamui gala i laona kesa na kao i tana amu tau goto vati donaginia, rongona na korequ inau e vaga saikesa moa na lake, me sauba ke iru sailagi.”

“Igamu na tobamui ara kakai vaga na vatu i tana ara mareginia na peni tapala na mamarena nimui sasi.” (17:1)

Visana na Goko Parovata

⁵ Na Taovia e goko me tsaria,
 “Inau sauba kau kedea na tinoni
 e piloligi taniau inau,
 me vataraginia moa nina vainorugi i konina na
 tinoni lê,
 me ba tsotsovata moa i koniqira na tinoni ara
 dona na mate.

⁶ Aia e vaga saikesa nogo na gai tetelo tana legai
 mate,
 aia e vovodato tana kao mamatsa lê,
 tana kao vavai i tana e utu ke dato varimauri sa
 omea.
 Me tagara goto sa omea dou e dona ke laba vania
 na tinoni vaga ia.

⁷ “Me sauba moa kau vangalaka vania na tinoni
 aia e vataraginia nina vainorugi i koniqu inau.

⁸ Aia e vaga saikesa na gai e vovodato i liligina
 na ko tatave,

ma na lamuna e tete vano tana kô.
Aia e tau dona ke padasavi kalina ke laba na tagu
na papara,
rongona na rauna ara totu marao dou moa;
mi kalina ti vaga ke tau tumu na usa,
me utu goto ke gini boe, e molo vuana babâ rago
moa.

9 “?Asei nomoa tangomana ke padagadovia na
tobana tinoni?
Aia e dona sosongo na valoalo.
E seko sosongo manana, me utu goto ke dou
visutugua.

10 Inau na Taovia au vilekedoua i laona nina
papada pipi tinoni,
mau tovolea na sasagana,
mau pedea pipi tinoni taonia nina omeomea
segeni, ma nina aqo aia e naugira.”

11 Na tinoni e adiqolo tana peqo,
aia e vaga moa na manu e botsaligira na toluna
aia e tau vasugira.
Ma nina omea tatamani sui sauba ke nangaligira
lê kalina e tinoni vaolu moa,
mi tana susuina migira na tinoni kara soaginia
na bule manana.

12 Nida Vale Tabu igita e vaga saikesa na sasana
na totukae marara loki,
e tutû i kelana na vungavunga dato ao tu mai
nogo tana tuturigana.

13 Taovia, igoe nogo niqira amesi na Israel.

Migira sui ara piloligi tanigo igoe sauba kara paluvangamaqira.
Igira sauba kara nanga lê, vaga moa na soa ara maregira tana papasa lê,
rongona ara tsonikidamu igoe na Taovia na uluna na ko maroga.

A Jeremia e Nongia na Taovia Ke Sangâ

¹⁴ Taovia, ko talimaurisiau inau, me sauba kau mauri dou saikesa; ko laumaurisiau, minau kau totu raviravi dou i konimu. !Igoe segeni moa au tsonikaego!

¹⁵ Igira na tinoni ara tsarivaniau inau, “?Laka iava igira na omea seko aia na Taovia e tsaria ke naua vanigita? !Ti vaga ke mana na omea iani, me ke tû me ke naugira kalina ia!”

¹⁶ Bâ, migoe Taovia o donagininogoa laka inau au tau raigo ko alomaia na rota seko loki vanigira; mau tau goto ngaoa ke gadovigira na tagu seko. Eo, Taovia, igoe o donagininogoa na omea sui inau au tsaria.

¹⁷ Ko laka na totoposuliaqu inau; igoe nogo niqu mani totu raviravi tana tagu seko.

¹⁸ Taovia ko paluvangamaqira igira ara rotasiau, mo ko gaea na mauriqu inau. Ko totoposuligira igira, mo ko laka moa na molo matagu vaniaqu inau. Ko alomaia na tagu seko vanigira igira, mo ko matesiligigira saikesa.

Na Ketsa na Sabat

¹⁹ Ma na Taovia e tsarivaniau, “Jeremia igoe, ko bâ mo ko katevulagia niqu goko inau tana niqira Matsapakapu na Tinoni, i tana igira na taovia tsapakae tana Juda ara tsunasage i konina;

mi muri, mo ko bâ pipi tana matsapakapuna na verabau ni Jerusalem.

²⁰ Mo ko ketsaligira na taovia tsapakae, migira sui na tinoni tana Juda, migira goto ara totu i Jerusalem mara liu sage tana matsapakapu iani, kara rongomi vatavia na omea inau kau tsaria.

²¹ Ko tsarivanigira laka ti vaga kara padalokia na mauriqira segeni, ma niqira aqo kara laka na lutsangiana sa omea tana Dani na Sabat; kara laka goto na kalagai sageana sa omea tana matsapakapu i Jerusalem,

²² se kara kalagai rutsua sa omea tania na valeqira tana Dani na Sabat. Kara laka goto na aqosiana sa aqo tana Dani na Sabat, ma kara padalokia na dani ia vaga nogo na dani tabu manana, vaga au ketsaliginigira nogo na mumuaqira kara naua.

²³ Migira na mumuaqira ara sove na rongomi-aqu, mara tau goto gini boe na nauana na omea inau au ketsaliginigira. Tagara. Ara tsatsarae moa, mara sove saikesa na rongomangaqu inau, se na muriana niqu sasani.

²⁴ “Ko bâ, mo ko tsarivanigira na tinoni girani laka niqira aqo nogo kara murigira pipi sui niqu ketsa. Kara laka na lutsangi sageana sa omea tana matsapakapuna na verabau iani tana Dani na Sabat. Niqira aqo kara muridoua na ketsa na mango tana Dani na Sabat, ma kara laka goto na nauana sa niqira aqo tana dani ia.

²⁵ Me ti vaga kara nauvaganana ia, migira niqira taovia tsapakae sauba kara tamanina na susuliga gana na aqotagao vaga nogo e tamanina a David i sau. Migira, kolugira na tinoni tana

Juda mi Jerusalem, kara sage tana niqira terê mi kelaqira na ose, ma kara tsunasage tana matsapakapuna na Jerusalem, me pipi kalina moa kara dangadato na tinoni i laona na vera ia.

²⁶ Na tinoni sauba kara mai talu tana vera sui tana Juda, me pipi tana tsatsapa tetelo babâ polia na Jerusalem, me sauba kara talumai goto tana butona kao ni Benjamin, mi tana tuana na tetena, mi tana vungavunga, mi tana Juda tabana i ata. Migira sauba kara adimaigira tana niqru Vale Tabu na vangana na savori-kodokodo, ma na kodoputsa, ma na sausau na uiti, ma na bulunagai uruuru, ma na sausau gana na soadou goto.

²⁷ Ma niqira aqo nomoa kara rongomangaqu inau, ma kara muria na ketsa na mango tana Dani na Sabat vaga nogo na dani tabu loki. Kara laka goto na lutsangi sageana sa omea tana matsapakapuna na verabau ni Jerusalem tana dani ia, rongona ti vaga kara petsakoe mangaqu ma kara naua moa, minau sauba kau tungigira sui na matsapakapuna na verabau ni Jerusalem. Ma na lake ia sauba ke iruvigira sui na valeqira na tinoni tataovia, me sauba e utu goto ke kesa ke tangomana na tsi matesiana.”

18

A Jeremia Tana Valena na Tinoni E Aqosi Popovatu

¹ Na Taovia e tsarivaniau inau,

² “A Jeremia igoe, ko tsuna bâ tana valena na tinoni e aqosi popovatu, mi tana nogo sauba kau tsarivulagi vanigo niqu goko.”

³ Me vaga ia, minau au tû, mau tsuna bâ i tana, mau reia na mane aqosi popovatu e aqosia kesa nina popovatu.

⁴ Mau reia laka kalina e tau dou na popovatu e aqosia na mane ia, maia e tû, me aditugua na kao tsitsi ia, me aqosiginia kesa na omea segeni.

⁵ Mi muri, ma na Taovia e tsarivaniau,

⁶ “?Laka e tau niqu aqo inau na nauvaniamui igamu na tinoni ni Israel, na omea vaga na mane aqosi popovatu e nauvania na kao tsitsi? Igamu amu totu nogo i limaqu inau vaga saikesa na kao tsitsi tana limana na mane aqosi popovatu.

⁷ Me ti vaga sa tagu moa kau tsaria laka sauba kau tatavutia, se kau vuipukalia, se kau toroutsania sa puku se sa vera loki,

⁸ bâ, mi muri, ma na puku ia ke piloligi tania nina sasaga tabaru, minau sauba kau tau rago nauvania na omea seko au pedevaninogoa.

⁹ Me ti vaga kau tsaria laka sauba kau vaturia se kau logoa kesa na puku se sa vera loki,

¹⁰ bâ, mi muri, ma na puku ia ke petsakoe mangaqu inau, me ke naua moa na omea tabaruga, minau sauba kau tau nauvania na omea dou au pedenogoa laka kau naua.

¹¹ Mi kalina ia, igoe ko bâ mo ko tsarivanigira na tinoni tana Juda mi Jerusalem, laka inau au vorogokona nogo na sekoliaqira, mau vangaraunogoa na kedeaqira. Ko tsarivanigira kara piloligi tanigira niqira sasi, ma kara olia niqira sasaga ma na omea seko ara naugira.

12 Migira sauba kara tsarivanigo, ‘Tagara. ? Rongona gua goto kami oli igami? Sauba kami tsatsarae babâ moa, ma kami tabaruga vaga nogô ami kili segenimami.’ ”

Na Tinoni Ara Sove Tania na Taovia

13 Na Taovia e goko me tsaria,
 “Ko veisuagira na tinoni pipi sui tana vera ti vaga kara reia ke laba i sau na omea vaga girani.

!Gira na tinoni ni Israel ara sasi loki sosongo!

14 ?Laka igira na vungavunga vatuvatuga ni Lebanon o reia e tau puka na snou* i koniqira?

?Me laka ara dona kora na ko bisi dou sosongo e tsatsali tsunamai i koniqira?

15 Migira niqû tinoni inau ara padale saikesaliau. Mara ba kodoa na buluna gai uruuru vanigira na titinonina na god peropero.

Ara tubulagi lê tana sautu dou ni sau, mara rugu bamai moa tana komukomu.

16 Ara naua ma na butona kao iani e lia na omea marasibiga saikesa, ara dona moa na reipeaana.

Migira sui kara taretada i tana sauba kara gini beke loki na reiana, ma kara viruviru lovaqira tana novo.

17 Minau sauba kau sarangasigira niqû tinoni i mataqira gaqira gala, vaga moa na papasa e puasalâ na guguri votu.

---

* **18:14 18:14** “na snou” Visana tana vera tana tagu na bisi loki, na usa e dona ke kakolu me sere vaga moa na poke kalina e tumu me tsavua na kao popono.

Saubu kau piloligi tanigira;
me utu goto kau sangagira kalina ke labamai
vanigira na tagu seko.”

Ara Voro Gana Mate a Jeremia

¹⁸ Mi tana, migira na toga ara tsaria, “!Ida igita ma ka vorogana mate a Jeremia! Sauba kara totu sailagi moa visana na manetabu kara sau totokoe vanigita, ma na mane sasaga loki kara parovatavigita, ma na propete kara katevulagi vanigita nina goko God. Ida ma ka kelipero gana, ma ka laka goto na rongomiana na omea aia ke tsaria.”

¹⁹ Me vaga ia, minau a Jeremia au nonginongi mau tsaria, “Taovia, ko rongomia na omea inau au tsarivanigo, mo ko rongomigotoa na omea ara gini vaitsari gaqu igira gaqu gala.

²⁰ ?Laka e ulagana na omea seko ke lia na vovolina na omea dou? Migira ara tsaia na qilu loki gana inau kau puka sage i laona. Ko padatugua kalina inau au mai i matamu igoe, mau isutuguqira igira gana ke gini bisitugua na koremu.

²¹ Bâ, mi kalina ia Taovia, ko naua, migira kara mate tana vailabu, ma na daleqira kara gini mate na vitoa. Ko naua, migira na daki kara tinamate sui, ma na savaqira kara gini mate na lobogu seko, ma niqira mane vaolu kara mate sui tana vailabu.

²² Ko molovanogira na alaala na tinoni vanga tangopeke kara ba novotigira, ma kara laua pipi sui niqira omea; mo ko naua, ma kara ngangaidato tana matagu loki. Igira ara tsai manogati vaniau nogo na qilu loki gana kau puka

sage i laona, mara vangarau manogatigotoa gaqu taviti gana kau sogo i konina.

²³ Migoe Taovia, o donagininogoa laka ara voro gaqu mate inau. Ko laka saikesa na padaleana niqira sasaga tabaru se na nusileana niqira sasi. Ko tamivanigira gaqira gala kara tuliugira, migoe segeni moa ko kedegira tana nimu momosa loki.”

19

Na Popovatu Tapatapa

¹ Na Taovia e tsarivaniau inau, “A Jeremia, ko vano mo ko volia kesa na popovatu, mo ko dulikolugira visana na tinoni lokiloki, me ke visana goto na manetabu igira ara manetabu oka nogo,

² ma kamu liu bâ tana Matsapakapu na Popovatu Tapatapa e vano tana Poi ni Hinom. Mi tana nogo ti ko ba katevulagia na goko iani inau na Taovia au tsarivanigo,

³ ‘Igamu na taovia tsapakae tana Juda, ma na tinoni ni Jerusalem, kamu rongomia na omea inau na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, sauba kau tsaria vanigamu. Inau sauba kau alomai vanigamu na rota seko loki sosongo tana nauna iani, migira sui na tinoni kara rongomia sauba kara gini novo loki.

⁴ Minau sauba kau naua na omea iani tana rongona igira na tinoni ara piloligi taniau inau, mara naqugasiasa na nauna ieni tana savoriaqira na kodoputsa vaniaqira na god peropero, na god igira na mumuaqira, migira goto na taovia tsapakae tana Juda, ara tau goto donaginigira i

sau. Ara dangaliginia na nauna iani na gabuqira na tinoni dou ara tau tsukia sa sasi,

⁵ mara logogira na belatabu vania Baal gana kara gini savori-kodoputsa na daleqira. Inau au tau ketsaliginigira kara naua na omea vaga ia; mau tau saikesa goto padâ na omea vaga ia sa dani.

⁶ Bâ, me vaga ia, me sauba ke laba mai na tagu i tana kara tau nogo soaginia na nauna iani Topet se na Poi ni Hinom. Tagara, sauba moa kara soaginia na Poi na Labumate.

⁷ Mi tana nauna nogo ieni, inau sauba kau toro butosilea niqira vorogoko sui na tinoni tana Juda mi Jerusalem. Ma kau tamivanigira gaqira gala kara tuliusigira, ma kara matesigira sui tana vailabu. Ma kau moloa na koniqira ke lia gaqira mutsa na manu ma na omea tuavati atsi.

⁸ Inau sauba kau molomaia na omea seko loki sosongo ke toroutsania na verabau ni Jerusalem, me pipi moa sei ke liu putsi i tana sauba ke gini novo loki me ke beke.

⁹ Mi kalina igira na gala kara mai na bokiana na Jerusalem, me sauba kara totupoli poponoa na verabau ia. Migira na tinonina sauba kara gini rota na vitoa, ma kara gania na daleqira segeni, ma na koniqira goto gaqira verakolu.’ ”

¹⁰ Mi muri, ma na Taovia e tsarigotoa vaniau, “Mi muri, mo ko tapalia na popovatu ia i mataqira na mane ara tsarimurimu,

¹¹ mo ko tsarivanigira laka inau na Taovia Susuliga Sosongo au tsarinogoa laka sauba kau tapaligira na tinoni ma na verabau iani, me sauba kara vaga saikesa moa na popovatu tapa

iani e tau saikesa tangomana na saivisu tuguana na tapana. Sauba kara qilugira na tinoni mate i Topet rongona e tagara goto sa nauna segeni i tana kara ba qilugira.

¹² Inau au vekea laka sauba kau naua, ma na verabau iani kolu tinonina sauba kara lia vaga saikesa moa i Topet.

¹³ Igira sui na vale i laona na vera ni Jerusalem, ma na valeqira na taovia tsapakae tana Juda, migira sui lakalaka goto na valeqira na tinoni, i tana ara kodoa na bulunagai uruuru i kelaqira vanigira na veitugu, mi tana goto ara qetua na uaeni vaga na sausau vaniaqira na god peropero, sauba igira sui lakalaka kara kaulinaqu i mataqu vaga nogo i Topet.”

¹⁴ Mi muri, minau a Jeremia au mololea i Topet, i tana na Taovia e molovanoau kau ba katevulagigia nina goko, mau ba tutû tana pakokana na Vale Tabu mau tsarivanigira na toga sui

¹⁵ laka na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, e tsarinogoa na omea iani, “Inau sauba kau alomai vania na verabau iani, ma na vera sui ara totu varangisia, pipi sui na kede vaga inau au katenogoa, rongona igamu amu tsatsarae sosongo, mamu sove na rongomangaqu inau.”

20

A Jeremia e Taimatana a Pasur Na Manetabu

¹ Mi kalina a Pasur na manetabu, na dalena na Imer, aia gaqira taovia igira ara reitutugu Vale Tabu, e rongomia a Jeremia e katevulagigira na omea girani,

² maia e ketsaligira kara ramitsia a Jeremia, ma kara soriginia na itai tapala ligisana na Matsapakapuna Benjamin tabana i gotu tana Vale Tabu.

³ Mi tana matsaraka na dani ngana, a Pasur e nusiligi tania na itai tapala, ma Jeremia e tsarivania, “Na Taovia e tau nogo soaginigo a Pasur. Na soa aia e soaginigo kalina ia, aia nogo ‘Na Omea Mataguniga e Totu Pipi Sui Tana Nauna.’

⁴ Na Taovia segeni nogo e tsaria, ‘Inau sauba kau naua migoe sauba ko lia na omea mamataguniga vanigo segeni, me vanigira sui goto gamu duli, migoe sauba ko reigira kalina kara viri mate sui tana niqira isi gaqira gala. Inau sauba kau mologira sui lakalaka na tinoni ni Juda tana limana na taovia tsapakae ni Babilonia; maia sauba ke aditsekavanogira ke visana tana verana segeni, me ke matesigira visana.

⁵ Minau sauba kau tamivanigira goto igira gaqira gala kara laugira pipi sui na qolona na verabau iani, migira sui nina omea tatamani loki matena, tsau tana niqira omea loki matena igira na taovia tsapakae tana Juda, ma kara kalagai vanogira sui i Babilonia.

⁶ Migoe a Pasur, migira sui lakalaka na vungu i konimu, sauba goto kara aditseka vanogamu i Babilonia. Mi tana nogo sauba ko ba mate, ma kara qilugo kolugira sui gamu duli igira igoe o katevanigira moa danga na goko peropero.’ ”

A Jeremia e Melu Tobana Me Goko Vania na Taovia

Me tû a Jeremia, me nonginongi vania na Taovia me tsaria,

⁷ “Lao, Taovia, igoe o valoau, minau au tutunina lê nimu goko.

Igoe o susuliga bâ vaniau, mo tulusiau inau.

Migira na tinoni sui ara gilugaqu, mara kiataginiau lê tana dani popono.

⁸ Me pipi kalina ti kau tû na goko, migoe o raiau moa laka kau gudato ma kau katea,

“!Na Vailabugi Loki sauba ke laba, migamu sauba kamu viri mate sui!”

Taovia ko reigira ara tsiriau mara peaa pipi moa kalina,

tana rongona nogo nimu goko igoe o raiginiau na katevulagiana.

⁹ Mi kalina inau au padâ moa i tobaqu mau tsaria,

“Sauba nomoa kau padalea na Taovia ma kau tau nogo gini goko sa omea tana asana aia.”

Mi tana tsotsodo, pipi sui nimu tsaqina goko Taovia

ara irudato vaga moa na lake gagâ i laona tobaqu.

Minau au tovokakaia laka kau muisaginigira lê, me utugana sosongo vaniau nomoa.

¹⁰ Inau au rongomigira na tinoni sui ara viri gagasa mara tsaria,

“!Aia ngana e katea laka ‘Na Omea Mamataguniga e Totu Pipi Sui Tana Nauna!’

!Ida ma ka tatamanga gana vanigira na taovia!”

Me atsa moa ti igira gaqu duli dou sosongo inau

migira goto ara pipitua kara reia ti vaga kau
tubulagi tana goko.

Mara tsaria, "E tau ngatsu utu vanigita ka valoa
moa aia,

mi tana ti igita ka tangolia ma ka tangotuguda."

¹¹ Migoe Taovia o tabana koluau, mo malagai
susuliga sosongo,

migira ara rotasiau e utu moa ke managaqira.

Sauba kara paluvangamaqira saviliu,

rongona e utu saikesa kara tangomana.

Ma niqira paluvangamâ sauba e utu saikesa na
tinoni kara padalea.

¹² Migoe segeni moa Taovia Susuliga Sosongo o
dona na pedegoto,

mo donaginia na omea e totu i laona na tobaqira
ma na papadaqira na tinoni sui.

Me vaga ia, mau nongigo ko tamivaniau kau
reigo igoe

kalina ko tangotuguqu i koniqira gaqu gala,

rongona inau au noru saikesaligo moa igoe
Taovia.

¹³ !Linge vania na Taovia!

!Tsonikaea na Taovia!

Aia nogo e laumaurisigira na tinoni ara bingi
sekoligira igira na vanga tsutsukibo.

¹⁴ !Ke dou bâ, ti vaga na Taovia ke vealaginia na
dani tana au botsa inau!

!Ke dou bâ, ti vaga na Taovia e padale saikesalia
na dani i tana e vasuau na tinaqu!

¹⁵ Tana dani ia, kesa tinoni e adigokomai vania
na tamaqu me tsaria,

"!E botsa nogo kesa na dalemu mane!"

Ma na tamaqu e rongomia na goko ia, me gini
mage loki sosongo.

!Ke dou bâ, ti vaga na Taovia ke vealaginigo-
toa na mane aia e adigokomai vania na
tamaqu!

¹⁶ Ke laba vania na mane ia vaga e laba vanigira
na verabau
igira aia na Taovia e toroutsanigira popono, me
tau goto gaegira.

Me ke rongomia niqira ngangai igira ara vatsangi
savi tana matsaraka,
ma na tatangina na vailabu tana niaso vota,

¹⁷ rongona aia e tau nogo matesiau inau idavia
kau botsa,

ma na tobana nogo na tinaqu ke lia na qiqiluqu.

¹⁸ ?Laka na rongona gua te e vasuau tinaqu inau?
?Laka gana moa ke gadoviau na rota ma na melu,
ma kau suilavaginia na mauriqu tana palu-
vagamâ?

21

Na Taovia e Katea Laka Sauba Ke Puka na Jerusalem

¹ A Sedekia na taovia tsapakae tana Juda e
molovanokaira a Pasur na dalena a Malkia, ma
Sepania na manetabu aia na dalena a Maaseia,
i koniqu inau a Jeremia, kara ka ngasuau vaga
iani:

² "Kiki igoe a Jeremia, ko goko matemami
igami i konina na Taovia, rongona a Nebukad-
nesar na taovia tsapakae ni Babilonia, ma nina
alaala na mane vaumate, ara tupoli poponono-
goa na verabau iani. Na Taovia e tau utu ngatsu

ke aqosia kesa na valatsatsa vanigami vaga e naua i sau, me ke turuginia a Nebukadnesar ke pilovisu lê.”

³ Mi muri, ma na Taovia e goko vaniau, me ketsaliau kau tsarivanikaira vaganana iani, “Kamu ka visutugua i konina a Sedekia, ma kamu ka ba tsarivania

⁴ laka na Taovia, aia na God ni Israel, e tsarivaganana vania iani, ‘Inau sauba kau tuliusia nimu alaala na mane vaumate, igira ara vailabugi kolua na taovia tsapakae ni Babilonia ma nina alaala na mane vaumate, ma kau adivisumaigira gaqira sagore na vailabu igira nimu mane vaumate, ma kau tsoni tsupulaginigira i levugana patupatu na verabau iani.

⁵ Eo, inau segeniqu nogo sauba kau vailabugi kolugamu tana susuligaqu popono, rongona e momosa sosongo tobaqu mau kore loki vanigamu.

⁶ Me sauba kau matesigira sui lakalaka na tinoni ara totu i laona na verabau iani; na tinoni sui kolugira sui goto na omea tuavati sauba kara gini mate na lobogu seko sosongo.

⁷ Bâ, migoe, migira nimu mane sasanga, migira goto na tinoni ara matepitsa tania na vailabu, ma na uvirau, ma na liuna na lobogu seko, inau sauba kau mologamu sui tana limana a Nebukadnesar migira gamui gala igira ara area na matesiamui. Ma Nebukadnesar nogo sauba ke labu matesigamu. Me utu goto aia ke gaea na maurina se ke galuvea se ke tobadou vania ke kesa goto vidamui. Inau nogo na Taovia, au tsaria na omea iani.’ ”

⁸ Mi muri, ma na Taovia e tsarivaniau, “A Jeremia ko ba tsarivanigira na toga na goko iani: ‘!Kamu rorongou dou igamu! Inau na Taovia au molovanigamu kamu vilivotâ i ka levugaqira na sautu e kalea na mauri ma na sautu e kalea na mate.

⁹ Asei moa ti ke totuvisu i laona na verabau iani, sauba ke mate tana vailabu, se tana vitoa, se tana liuna na lobogu. Masei moa ti ke rutsuligi me ke ba molosegenina i limaqira na Babilonia, igira ara maimaiginia na verabau iani kalina ia, sauba ke tau mate.

¹⁰ Inau au padakuti matena nogo laka kau tau goto gaea na verabau iani, me sauba nomoa kau toroutsania. Sauba kau moloa i limana na taovia tsapakae ni Babilonia, maia ke molo lakena, me ke tau goto kauvisu sa omea i laona. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.’ ”

Na Kede Sauba Ke Laba Vania na Vungu Taovia Tsapakae tana Juda

¹¹⁻¹² Ma na Taovia e ketsaliau kau tsarivulagia na goko iani vania na vungu taovia tsapakae tana Juda, igira na kukuana a David: “Kamu rongomi vatavidoua na omea inau na Taovia au tsarivanigamu. Kamu reia ke laba na pedegoto i laomui pipi dani. Me ti vaga kesa ke komia sa nina omea kesa tinoni tavosi me gini molorota vania, migamu nimui aqo kamu isutuguna na tinoni ara komivania nina omea. Me ti vaga kamu tau nauvaganana ia, ma na omea tabaruga igamu amu naugira sauba kara tsaia na korequ, me ke iru vaga saikesa moa na lake e utu na tsi matesiana.

13 Inau nogo sauba kau vailabu kolugo Jerusalem, igoe o totukae i kelana na tetena mo morotsuna i lao, vaga kesa na watu e vungakaega tana poiatsa, mo tsaria laka e tagara goto kesa tangomana ke baginigo, se ke liusage bâ tana nimu baravatu kakai.

14 Inau sauba kau kedego tana rongogira na omea tabaruga sui o naugira. Sauba kau molo-lakena na valena nimu taovia tsapakae, ma na lake ia ke ganigira sui lakalaka na omea ara totu polipolia. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

22

Nina Goko a Jeremia Vania na Vungu Taovia Tsapakae tana Juda

1-2 Na Taovia e tsarivaniau inau, “Igoe a Jeremia ko vano tana valena na taovia tsapakae ni Juda, aia na kukuana a David, mi tana ko ba tsarivania na taovia tsapakae, migira nina mane sasanga, migira sui na tinoni ni Jerusalem, kara rongomia na omea inau na Taovia au tsaria:

3 Inau nogo na Taovia au ketsaliginigamu kamu naua moa na omea e dou me goto. Me ti vaga kesa ke komia sa nina omea kesa tinoni tavosi me gini molorota vania, migamu nimui aqo kamu isutuguna na tinoni ara komivania nina omea. Kamu laka na rotasiaqira lê, se na bingi sekoliaqira na tinoni ni veratavosi ara totu i laomui, migira na baka ma na daki tinamate; ma kamu laka goto na matesiaqira tana nauna tabu iani na tinoni dou ara tau tsukia sa sasi.

⁴ Me ti vaga igamu kamu nau mananâ na omea inau au ketsaliginigamu kamu naua, mi tana ti igira na kukuana a David sauba kara tangolidato babâ na aqo taovia tsapakae. Migira, kolugira goto niqira mane sasanga, ma niqira toga popono, sauba kara tangomana na liusage baba moa tana matsapakapuna na valena na taovia tsapakae iani tana niqira terê ma niqira ose.

⁵ Bâ, me ti vaga igamu kamu tau muridougira niqû ketsa, mi tana inau au vatsa vanigamu laka na valena na taovia tsapakae iani sauba ke toroutsu sui saikesa. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.'

⁶ "I mataqu inau, na valena na taovia tsapakae tana Juda e rereidou sosongo, vaga saikesa nogo na kao ni Gilead ma na Vungavunga ni Lebanon. Eo, minau sauba nomoa kau naua me ke lia na nauna mangu lê, i tana e tau goto tangomana ke mauri sa tinoni.

⁷ Inau sauba kau molovanogira na tinoni kara ba toroutsani poponoa. Migira sauba kara adimaia niqira rarati ma kara kavitsunagira nina tuguru rereidou sosongo ara aqosiginia na gai na sida, ma kara tsoni tsavugira tana lake.

⁸ "Mi murina ia, migira danga na tinoni ni ver-
atavosi sauba kara liuputsi ma kara vaiveisuagi,
'?Laka na rongona gua ti na Taovia e naua na
omea vaga ia vania na verabau loki tangirongo
iani?'

⁹ Me sauba kara gokovisu vanigira ma kara tsaria, "Tana rongona nogo igira ara veoa niqira vaitasogi ara naua kolua na Taovia niqira God,

mara ba samasama mara aqo vanigira na god peropero.’ ”

Nina Goko a Jeremia e Kalea a Joahas

¹⁰ Igamu na tinoni tana Juda, kamu laka na ngangaisiana a Josia na taovia tsapaka; ma kamu laka goto na tangisiana na mateana. Kamu ngangaisi sosongolia moa a Joahas na dalena; aia ara adivanonogoa me utu goto ke visumai me ke reitugua na kao tana e botsa.

¹¹ Na Taovia e tsarivaganana iani kalea a Joahas na dalena a Josia, aia e tugua tamana tana nina aqo taovia tsapaka tana Juda, “Aia e vanoligi tania ieni, me utu goto ke visumai.

¹² Sauba ke mate tana vera i tana igira ara adivanoa, me utu goto ke morositugua na kao iani.”

Nina Goko a Jeremia e Kalea A Jehoiakim na Taovia Tsapaka

¹³ E seko vania nomoa aia na mane e logo valena tana pede taugoto, me paboginigotoa nina peqo. Aia e turuginigira gana verakolu kara aqo lê vania, me tau goto voligira.

¹⁴ E seko vanigotoa na mane e tsaria, “Inau sauba kau logovaniau segeni kesa na valequ loki kolugira na voki loki mangasâ i gotu.” Maia e mologira na ovaova na bisi tana valena,

me ponotiginia na pava damadama ara aqosig-
inia na gai na sida,
me pedaginia na peda tsitsi.

¹⁵ ?Me laka aia nogoria sauba ke naua migoe ko
gini lia na taovia tsapakae dou bâ,
ti vaga ko logoginia na gai na sida na valemu,
me ke rereidou bâ liusigira na vale sui tavosi?
Na tamamu igoe e tamani omea e tugua na
maurina.

Aia e nau sailaginia moa na omea e dou me
gotolaka,
me gini tangomana pipi sui tana omea aia e
naugira.

¹⁶ E isutuguqira igira ara tau tamani omea migira
ara kili sasanga,
me vaga ia, me dou vania moa pipi sui na omea.
Iani nogoria e vaga nina sasaga na tinoni aia e
donaginia na Taovia.

¹⁷ Migoe o lavea moa na tamani omea levolevo
vanigo segeni,
mo matesigira na tinoni dou ara tau tsukia
sa sasi, mo bingi sekoligira sosongo igira
nimu tinoni.

Aia nogo na Taovia e tsaria na omea iani.

¹⁸ Me vaga ia, ma na Taovia e tsaria na omea
iani tana rongona a Jehoiakim na dalena a Josia
na taovia tsapakae tana Juda,
“Sauba ke tagara goto ke kesa ke tangisia na
mateana se ke tsaria,
‘!Are kiki kulaqu igoe! !Uvai kiki tasiqu igoe!’
Sauba ke tagara goto kesa ke tangisia me ke
tsaria,

'!Are kiki niq̄u taovia! !Uvai kiki niq̄u taovia tsapakaē!'

19 Me sauba kara qilua aia vaga moa kalina ara qilua kesa na asi e mate.

Sauba kara raq̄aligia ma kara ba tsoniligia i tabana i tano na matsapakapuna na verabau ni Jerusalem."

Nina Goko a Jeremia e Kalea Na Jerusalem

20 Jerusalem, igira na tinoni i laomu kara vano tana Vungavunga Lebanon, mi tana kao ni Basan, mi tana vungavunga ni Moab, ma kara gudato ma kara tangitangi, rongona ara viri mate nogo igira sui ara sai alaala kolugo.

21 Na Taovia e goko vanigo kalina igoe o totu dou mo tamani omea danga moa, migoe o sove na rorongō. Maia nogoria na omea igoe o naua tana maurimu popono, mo tau ngaoa ko rongomangana na Taovia.

22 Sauba na guguri ke pualigigira nimu tinoni lokiloki, migira ara sai alaala kolugo sauba kara raqa tsekagira, mi tana, sauba ke ponopala tobamu me ke paluvangamamu lê, tana rongona pipi sui na omea tabaruga igoe o naugira.

23 Igoe o totu dou i laona na valemū ara aq̄osiginiā na gai na sida ni Lebanon,

me sauba nomoa ke livugaluvemu kalina ke
gadovigo na rota loki,
vaga moa na rota e vatsangia na daki e parâ na
vasusu.

Nina Pede God Vania a Jehoiatsin

²⁴ Na Taovia e tsarivania a Jehoiatsin aia na
dalena a Jehoiakim na taovia tsapakae tana Juda,
“Au vatsa tana asaqu segeni nogo inau, laka
atsa moa ti igoe o vaga na ringi tana limaqu
madoa mau reingao sosongoligo, minau sauba
kau raqaligigo nomoa,

²⁵ ma kau sauligigo vanigira na tinoni igoe o
matagunigira mara area na labumatesiamu. Eo,
sauba kau sauligigo vania a Nebukadnesar na
taovia tsapakae ni Babilonia, migira nina mane
vaumate.

²⁶ Inau sauba kau tsonitsekavanogo igoe kolua
na tinamu kesa tana vera tavosi, i tana e tau
botsa sa ka vidamui, mi kagamu sui sauba kamu
ka ba mate i tana.

²⁷ Me sauba ke silovikagamu na reiana tugua
na kao iani, me utu moa kamu ka visumaitugua
i konina.”

²⁸ Minau a Jeremia au tsaria, “?Laka a Je-
hoiatsin na taovia tsapakae e lia vaga nogo na
popovatu tapatapa aia ara tsoniliginogoa me tau
nogo reingaoa ke kesa? ?Me laka aia nogoria na
rongona ti aia, migira na dalena, ara aditsekagira
bâ kesa tana kao i tana ara tau vati donaginia?”

²⁹ !Are kiki igoe na kao, na kao, na kao!

Ko rongomia na omea e tsarinogoa na Taovia:

³⁰ “Na mane iani, aia Jehoiatsin, au pedevanino-
goa

laka sauba kara mate sui na dalena,
 maia segenina nogo ke tau goto tangomana pipi
 tana omea ke naua.
 Sauba ke tagara goto sa kukuana
 ke tangolidatoa na aqotagao tana Juda,
 vaga na tuguna a David.
 Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

23

Sauba Kara Tamanina Kesa na Taovia Tsapakae Dou

¹ !Sauba ke seko sosongo rago nina pede na Taovia vanigira na tinoni tagao igira ara bingi sekoligira nina tinoni, mara sarangasigira bamai!

² Iani nogo nina goko na Taovia na God ni Israel e tsaria tana rongoqira igira ara tagaovigira nina tinoni: “Igamu amu tau reitutugudougira niqiu tinoni. Amu tsialigigira, mamu sarangasigira bamai. !Doua! Mi kalina ia, inau sauba kau kedegamu matena na omea tabaruga amu naua.

³ Inau sauba kau adisaigira niqiu tinoni, igira ara kauvisu pipi tana vera i tana inau au sarangasigira, ma kau adivisumaigira tana niqira butona kao segeni. Me sauba kara tamanina danga na daleqira, ma kara pabo babâ goto.

⁴ Me sauba kau viligira visana niqira tinoni tagao dou kara reitutugugira. Migira niqiu tinoni sauba kara tau goto dona na matagu se na padasavi, me tagara goto ke tau tsida ke kesa. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

⁵ Ma na Taovia e tsarigotoa, “Eo, e varangi nogo ke laba na tagu i tana inau sauba kau vilia

kesa na kukuana a David, aia na tinoni dou me gotolaka nina sasaga, ke lia na taovia tsapakae. Maia sauba ke tagao sasaga, me ke naua moa na omea e dou me gotolaka vanigira na tinoni sui.

⁶ Mi tana tagu popono aia ke taovia tsapakae, migira na tinoni sui tana Juda sauba kara totu raviravi dou, migira na Israel kara mauri tana rago. Miani nogo na soa sauba kara soaginia, ‘Na Taovia Aia na Pukuna Nida Sasaga Gotolaka’.

⁷ “Eo, e maimai nogo na tagu i tana igira na tinoni kara tau goto gini vatsa tana asaqu inau vaga na God mamauri, aia e adirutsumigira na tinoni ni Israel tania na kao ni Ejipt.

⁸ Tagara, me sauba kara gini vatsa tana asaqu inau vaga na God mamauri, aia e adirutsumigira na tinoni ni Israel tania kesa na butona kao tabana i vava, me tanigira goto na vera tavosi i tana inau au sarangasigira i sau. Mi muri, ti igira sauba kara totuvia niqira kao segeni.”

Nina Goko a Jeremia Tana Rongoqira Na Propete Peropero

⁹ Ma Jeremia e goko vaga iani,
“Na kosuqu inau e tapa saikesa nogo,
mau gini gagariri lê.

Inau au vaga saikesa moa na mane e ulavia na
inu susuliga,
vaga nogo kesa aia e inuvia danga sosongo na
uaeni,

tana rongona nogo na Taovia ma nina goko tabu.

¹⁰ Na kao iani e dangali poponoa moa na tinoni
ara piloligi tania na Taovia;
mara totu matengana moa na nauana na omea
tabaruga

mara tau gini aqo dou na susuligaqira.
Mi tana rongona nina vealagi na Taovia,
ti igira sui na tinoni tana butona kao popono ara
tangitangi,
migira na kao lakataga i tana e dato dou na
buruburu ara viri makede takuti.”

¹¹ Ma na Taovia e goko me tsaria,
“Igira na propete ma na manetabu ara vaga
saikesa moa na tinoni ponotoba lê;
minau au ba reitsodogira ara aqosigira na omea
tabaruga i laona goto nogo na Vale Tabu.

¹² Aia nogoria na rongona ti kau naua,
ma na sautu i tana ara liu sauba kara madali i
laona na rodo,
ma kara tubulagi, ma kara viri puka.
Me sauba kau alomaigotoa na rota seko loki ke
gadovigira.

Eo, e maimai na tagu i tana ke gadovigira na
kede.

Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.

¹³ Inau au reinogoa niqira sasi igira na propete
tana Samaria:

Igira ara goko tana asana Baal, mara raqa
sasiligira niqiu tinoni.

¹⁴ Mau reigira goto na propete ni Jerusalem,
migira ara naua na omea e seko liuliu goto bâ.

Ara kiboga mara pero,
mara sangagira moa na tinoni na nauana na
omea e sasi,
me vaga ia, migira na toga sui ara tau goto
mololea na nauana na omea tabaruga.

I mataqu inau igira sui lakalaka na tinoni ni
Jerusalem ara seko

vaga saikesa nogo igira na tinoni ni Sodom mi Gomora.

¹⁵ “Me vaga ia, miani nogo na omea inau na Taovia Susuliga Sosongo au katea tana rongoqira igira na propete ni Jerusalem:

Inau sauba kau palaginigira na kusa vavai kara gania,

ma kara inuvia na tabatu,

rongona igira nogo ara rasavaginia na sasaga ponotoba i laona na kao popono iani.”

¹⁶ Na Taovia Susuliga Sosongo e tsarivanigira na tinoni ni Jerusalem, “Kamu laka saikesa goto na rongomiana na omea ara tsaria igira na propete. Igira ara perogamu moa laka igamu sauba kamu totu dou. Mara tsarivanigamu moa na omea ara botsangi segenia i laona na tobaqira, me tau na omea e talumai i koniqu inau.

¹⁷ Mara tau goto kuti na tsarivaniaqira igira ara sove na rongomiaqu inau, ‘Igamu sauba nomoa ke dou pipi sui na omea vanigamu.’ Mara tsarivanigira goto igira ara tsatsarae sosongo mara muria moa na tobaqira segeni, ‘Igamu e utu ke gadovigamu sa omea seko.’ ”

¹⁸ Minau a Jeremia au tsarivaganana iani, “E tagara goto sa vidaqira na propete girani ke sanga totu tana nina sai na totogoko na Taovia, me ke rongomia se ke padagadovia nina goko, me ke gini boe na muriana na omea aia e tsaria.

¹⁹ Kamu rorongo dou, na korena na Taovia e vaga saikesa moa na tulonga, ma na viru loki

sauba ke virusaginia na lovaqira igira na tinoni vanga tsutsukibo girani,

²⁰ me utu goto ke puka poi tsau kalina aia ke naugira pipi sui na omea e padangaoa na nauana. Mi tana tagu ke mai, migira nina toga sauba kara padagadovidoua na omea iani.”

²¹ Ma na Taovia e tsaria, “Inau au tau saikesa molovanogira na propete girani, migira ara tû moa mara vano. Mau tau goto sau sa niqû goko vanigira, migira ara ba kategoko nomoa tana asaqu inau.

²² Ti vaga igira kara sanga totu tana niqû sai na totogoko, mi tana igira tangomana kara katevulagia niqû goko vanigira niqû tinoni, me ke pilo na tobaqira ma kara mololea niqira sasaga tabaru ma na tsutsukibo ara naugira.

²³ “Inau na God au totu pipi sui tana nauna, me tau kesa moa tana nauna.

²⁴ Me tagara goto ke kesa tangomana na ba taopoi sa nauna i tana inau kau tau morosia. ? Laka igamu amu tau moa vati dona laka inau au totu pipi tana nauna sui i gotu mi lao?

²⁵ “Inau au donagininogoa na omea ara tsaria igira na propete ara goko pero tana asaqu inau, mara tsaria laka inau nogo au goko vanigira tana bolebole.

²⁶ ?Laka ke oka koegua sagata kara gini raqa sasiligira goto niqû tinoni na propete girani, tana goko pero ara botsangia tana niqira papada segeni?

²⁷ Igira ara turupatuna vanigira niqû tinoni na omea ara tavongani bolea moa, mara padâ laka sauba ke naua migira niqû tinoni

kara padaleginiau inau, vaga saikesa nogo na tamaqira ara padaleau i sau mara pilo bâ i konina Baal.

²⁸ Maia na propete e bolebole, nina aqo ke tsaria makalia laka aia e bolebole tavongana lê moa. Ma na propete e rongomi mananâ niqu goko, nina aqo ke katevulagidoua pipi sui niqu tsaqina goko. Niqu tsaqina goko inau ara vaga na lakana dou na ulti, ma niqira tsaqina goko igira na propete peropero girani ara tau saikesa tamani sa rongona, mara vaga moa ti na kekevuna lê na ulti.

²⁹ Niqu tsaqina goko inau ara papara vaga na lake, mara kakai vaga moa na tupi ara tairutuginigira na vatu.

³⁰ “Inau au reisavi sosongoligira igira na propete ara adigoko i laoqira bamai, mara kat-evulagigira vaga moa ti niqu goko inau.

³¹ Mau reisavigira goto igira na propete ara gini goko niqira tsaqina goko segeni, mara tsaria laka na goko ia e talumai i koniqu inau.

³² !Kamu rongomia na omea inau na Taovia au tsaria! Inau au reisavi sosongoligira igira na propete ara turupatuna niqira bolebole peropero, mara gini raqa sasiligira niqu tinoni tana niqira goko peropero ma niqira koesegeni. Inau au tau molovanogira se kau ketsaliginigira kara vano, me vaga ia, me gini utu saikesa kara sangagira na tinoni. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

Nina Kalagai Mamava na Taovia

³³ Ma na Taovia e tsarivaniau inau, “A Jeremia, kalina ti vaga sa niqu tinoni, se sa propete, se

sa manetabu ke veisuago igoe, ‘?Laka na goko gua e tsaria na Taovia?’ ma nimu aqo igoe ko tsarivania, ‘Igoe nogo gana kalagai mamava na Taovia, maia sauba ke tsoniligigo saikesa.’*

³⁴ Me ti vaga sa niq̄u tinoni, se sa propete, se sa manetabu, ke tsonia na goko ia ‘gana kalagai mamava na Taovia’, minau sauba kau kedea, aia kolugira goto nina tamadale sui.

³⁵ E dou moa ti pipi vidamui ke goko vaga iani moa vania na kulana se gana verakolu, ‘?Laka na gokovisu koegua e tsaria na Taovia? ?Me laka nagua e tsaria?’

³⁶ Ma na goko ‘nina kalagai mamava na Taovia’, kara laka saikesa goto na tsoniana, rongona nina goko segeni pipi tinoni e lia gana kalagai mamava segeni nogo aia, migira ara pilo sekolia moa nina goko niq̄ira God, aia na God mamauri, na Taovia Susuliga Sosongo.

³⁷ Migoe a Jeremia ko veisuagira na propete, ‘?Laka na gokovisu koegua e tsarivanigamu na Taovia? ?Laka nagua e tsarivanigamu na Taovia?’

³⁸ Bâ, me ti vaga igira kara petsakoe mangaqu inau ma kara tsonia moa na goko ‘gana kalagai mamava na Taovia’ mi tana migoe ko tsarivanigira laka

³⁹ inau sauba nomoa kau tsakokaegira,† ma kau tsoniligigira ao taniau inau, igira nogo kologotoa na verabau aia inau au saunogoa vanigira,

---

* **23:33 23:33** Na tsaqina goko ‘goko’ tana goko Hibru e tangi vaga saikesa nogo ‘kalagai mamava’. † **23:39 23:39** Tana goko Hibru na goko ‘tsakokaegira’ e talumai tana goko e kalea na kalagai mamava.

migira goto na mumuaqira.

⁴⁰ Sauba kau alomaia i koniqira na paluvangamâ e vô ke sui, me utu saikesa kara padalea.”

24

Ruka na Kei na Vuana Gai

¹ I murina kalina a Nebukadnesar na taovia tsapaka'e ni Babilonia e aditsekavanoa a Jehoiatsin, aia na dalena a Jehoiakim na taovia tsapaka'e tana Juda, tû i Jerusalem vano i Babilon, kolugira goto na tinoni lokiloki tana Juda, migira na mane ara dona sosongo na katsu omea levo, migira na maneaqo sasaga, mi tana, maia na Taovia e tusuvulagi vaniau, inau a Jeremia, ruka na kei na vuana gai mutsamutsa i laona, ara ka totu i matsapana na Vale Tabu.

² Mi laona na kesanina kei ara totu na vuana gai dou, igira ara dona na mada tsaku; mi laona na rukanina ara totu na vuana gai seko e utu na ganiaqira.

³ Mi muri, ma na Taovia e veisuaau inau, “?A Jeremia igoe, laka nagua o reia?”

Minau au gokovisu mau tsaria, “Na vuana gai mutsamutsa. Igira na vuana dou ara dou sosongo, migira na sekona ara seko sosongo, me tau saikesa dou na ganiaqira.”

⁴ Mi muri, ma na Taovia e tsarivaniau,

⁵ “Inau na Taovia, na God ni Israel, au padâ igira na tinoni inau au tsiavanogira i Babilonia ara vaga na vuana gai dou girani.

⁶ Minau sauba kau reitutugugira dou, ma kau adivisugira tugua tana kao iani. Sauba kau

vaturikaegira, me utu goto kau toroutsanigira; sauba moa kau tsukagira, me utu goto kau vutikaegira.

⁷ Sauba kau mararasia na tobaqira gana kara donaginia laka inau nogo na Taovia. Mi tana ti igira sauba kara lia niq̄u tinoni, minau kau lia niq̄ira God, rongona igira sauba nomoa kara vi-sumaitugua i koniq̄u inau tana tobaqira popono.

⁸ “Mi tana rongona nogo a Sedekia na taovia tsapakae tana Juda, migira nina mane sasanga, ma na tinoni sui tavosi goto ni Jerusalem, igira ara totuvisu tana kao iani, se ara vano tana Ejipt, inau nogo na Taovia sauba kau nau vanigira vaga igira na vuana gai seko e tau dou na ganiaqira.

⁹ Inau sauba kau alomaia na rota seko loki sosongo ke gadovigira, migira na puku sui tana barangengo popono kara reia ma kara gini matagu loki. Me sauba kara kiataginigira, ma kara gilugaqira, ma kara tsirigira, ma kara gini aqo na soaqira gana na vealagi pipi moa tana nauna i tana inau au sarangasigira bâ.

¹⁰ Sauba kau moloa na vailabu, na liuna na vitoa, ma na lobogu seko ke gadovigira, poi tsau kalina ke tagara goto sa vidaqira ke kauvisu tana kao aia inau au saunogoa vanigira, me vanigira goto na mumuaqira.”

25

Na Gala Ara Talumai Tabana i Vava

¹ Tana vatinina ngalitupa aia a Jehoiakim na dalena a Josia e taovia tsapakae tana Juda, inau a Jeremia au rongomia kesa na goko e talumai i

konina na Taovia, me kalegira sui na tinoni tana Juda. Mi tana tagu ia, aia na kesianina ngalitupa a Nebukadnesar e taovia tsapakae tana Babilonia.

² Mau tû, mau goko vanigira sui na tinoni tana Juda mi Jerusalem mau tsaria,

³ “I laona e rukapatu tolu na ngalitupa popono, tû tana sangavulu tolunina ngalitupa aia Josia na dalena a Amon e taovia tsapakae tana Juda, poi tsau mai i dani eni, aia nogo na Taovia e goko vaniau inau, minau au tau kuti na tsarivaniamui na omea aia e tsaria. Migamu amu sove moa na rorongu.

⁴ Me atsa moa ti na Taovia e tau goto kuti na molomaiqira vanigamu na propete igira nina maneaqo, migamu e kakai sosongo na tobamui mamu sove moa na rorongu.

⁵ Igira ara tsarivanigamu kamu pilotoba, ma kamu mololea nimui sasaga tabaru ma na omea seko igamu amu naugira, ti vaga kamu ngaoa na totu babâ moa tana kao aia na Taovia e saunogoa vanigamu migira na mumuamui ke lia nimui tamani kalavata.

⁶ Igira ara tsarivanigamu nogo kamu laka na samasama ma na aqo vaniaqira na god peropero, ma kamu mololea na tsaiana na korena na Taovia tana ba samasama vaniaqira na titinonina lê na god peropero igira igamu amu aqosigira. Ti vaga igamu amu rongomangana nogo na Taovia, maia e utu goto ke kedegamu.

⁷ Maia segenina nogo na Taovia e tsaria laka igamu amu sove na rongomangana aia. Mamu tû, mamu tsaia moa, me gini kore loki tana rongogira nimui titinonina na god peropero

amu samasama vanigira, me vaga ia, migamu segenimui nogo amu gini alomaia na kede e gadovigamu kalina ia.

⁸ “Bâ, mi tana rongona igamu amu sove na rongomangana aia, ma na Taovia Susuliga Sosongo e tsaria na omea iani vanigamu,

⁹ ‘Kamu rorongu, inau sauba kau mologoko bâ vanigira na tinoni sui ara totu tabana i vava, me vanigotoa niqû maneago a Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia. Sauba kau soamaigira kara vailabu kolugira na tinoni tana Juda, migira sui goto na puku tavosi ara totu varangisigira. Minau sauba kau toroutsani saikesalia na puku iani, migira goto ara totu varangisigira, migira sui kara morosia na omea iani au naua vanigira, sauba kara gini beke ma kara matagu loki. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.

¹⁰ Inau sauba kau muisia niqira gû na magemage, ma na tatangina na magemage na kavomutsa na tauga. Me sauba ke tagara sa oela vania niqira laeti, me ke tagara goto sa gaqira mutsa.

¹¹ Na butona kao popono iani sauba ke totu seko lê ma kara gini beke na reiana, migira na puku sui ara totu varangisigira sauba kara aqotseka vania na taovia tsapakae ni Babilonia i laona ke vitu sangavulu na ngalitupa.

¹² Mi murina ia, minau sauba kau kedea na vera na Babilonia kolua nina taovia tsapakae tana rongona nogo niqira sasi. Inau sauba kau toroutsani poponoa na vera loki ia, ma kau moloa ke totu seko lê sailagi.

¹³ Sauba kau kedeginigira na Babilonia na rota seko loki sui vaga au katea laka kau alomai vanigira na puku sui, kalina inau au goko tana mangana a Jeremia, igira sui na vatana na rota seko loki ara maretsunagira nogo tana papi iani.

¹⁴ Inau sauba kau tangotuguqu koniqira na Babilonia na matena na omea seko ara naua, migira na taovia tsapakae susuliga i laoqira danga na puku tavosi sauba kara tangoligira ma kara malatsekagira.' "

God e Pedegira na Puku Tavosi

¹⁵ Na Taovia, na God ni Israel, e tsarivaniau inau a Jeremia, "Iani e kesa na tseu na uaeni au dangaligininogoa niqumomosatoba loki inau. Ko adia na tseu iani igoe, mo ko liu i laona pipi sui na puku i tana inau kau ketsaliginigo ko vano, mo ko raigira kara inuvia.

¹⁶ Mi kalina kara inuvi suia, me sauba ke nanga na sasagaqira, ma kara tapulepule bamai, vaga moa na tinoni e inu bubulega, tana rongona na vailabu loki inau au vangaraua ke gadovigira."

¹⁷ Mi tana, minau au adia na tseu tana limana na Taovia, mau ba sauvanigira na puku sui igira aia na Taovia e ketsaliginiau kau sauvanigira kara inuvia.

¹⁸ Au raigira na tinoni sui i Jerusalem, mi laoqira na vera tana Juda, kolugira sui goto niqira taovia tsapakae, ma niqira tinoni lokiloki kara inuvia, gana na butona kao popono tana Juda ke lia na kaomate, migira sui kara morosia na omea iani e laba, sauba kara gini beke ma kara matagu loki, ma kara gini aqo na soaqira

tana vealagi, vaga ara nanaua moa tsau mai i dani eni.

¹⁹⁻²⁶ Iani nogo na mamarena na soaqira igira sui au raiginigira kara sanga inu tana tseu iani: na taovia tsapakae ni Ejipt, kolugira nina mane sasanga ma na tinoni lokiloki;

migira sui na Ejipt kolugira sui goto na puku tavosi ara totu i tana;

migira sui na taovia tsapakae tana kao ni Us;

migira sui na taovia tsapake tana niqira verabau igira na Pilistia i Askelon, mi Gasa, mi Ekron, ma na turina na Asdod;

migira sui na tinoni ni Edom, mi Moab, mi Amon;

migira sui na taovia tsapakae ni Tire mi Sidon;

migira sui na taovia tsapakae tana butona kao ligisana na Tasi Mediteranean;

migira na verabau ni Dedan, mi Tema, mi Bus;

migira sui ara putsu tetelo na ivuqira;

migira sui na taovia tsapakae ni Arabia;

migira sui niqira taovia tsapakae na puku ara totu tana kaomate;

migira sui na taovia tsapakae ni Simri, mi Elam, mi Media;

migira sui goto na taovia tsapakae tabana i vava, igira ara totu ao, migira ara totu varangi.

Pipi sui lakalaka na puku tana barangengo popono sauba nomoa kara sanga na inuviana. Me ke muri tsotsodo na inu i konina, aia nogo na taovia tsapakae ni Babilonia.

²⁷ Mi muri, ma na Taovia e tsarigotoa vaniau, “Ko tsarivanigira na tinoni laka inau na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, au ketsaliginigira kara inuvia, poi tsau kalina ke ulavigira

ma kara mumuta, ma kara puka, ma kara tau goto tangomana kara tu tugua, tana rongona na vailabu loki inau au vangaraua ke gadovigira.

²⁸ Me ti vaga kara sove na adiana na tseu i limamu ma kara inu i konina, bâ, mo ko tsarivanigira laka na Taovia Sususliga Sosongo nogo e tsaria laka niqira aqo nomoa kara inu i konina.

²⁹ Minau sauba kau tuturigâ niqû aqo na toroutsani vera tana niqû verabau segeni nogo. ?Me laka igira niqû tinoni ara padâ sauba kara savi tania na kede ia? Tagara saikesa, sauba nomoa kau kedegira goto igira, rongona au vangaraua na moloana na vailabu loki ke gadovigira na tinoni sui tana barangengo popono. Inau nogo na Taovia Susuliga Sosongo au tsaria na omea iani.

³⁰ “Migoe a Jeremia, nimu aqo ko katevulagigira na omea sui inau au tsarivanigo. Nimu aqo ko tsarivanigira na tinoni girani na goko vaga iani,

‘Na Taovia sauba ke qululu tû i gotu i baragata, me ke poda vaga na vivisa tû i kelana na baragata.

Aia sauba ke kangalaginigira nina tinoni, me ke gudato vaga na mane e tsogori rapasia na vuana uaeni.

Migira sui lakalaka na tinoni tana barangengo popono sauba kara rongomia,

³¹ ma na tatangina nina goko ke ileile bâ tsau tana susuina na barangengo.

Na Taovia sauba ke pedegira na puku sui, me ke matesigira sui na vanga tsutsukibo.

Na Taovia nogo e tsaria na omea iani.' "

³² Na Taovia Susuliga Sosongo e tsaria laka na rota seko loki e maimai nogo me sauba ke gado vaitsarimurigi i koniqira pipi sui na puku, vaga nogo na legai loki e sai nogo tana pikana na barangengo.

³³ Mi tana tagu ia, ma na koniqira igira na tinoni aia na Taovia e matesigira, sauba kara tsaro piriutsa bamai moa, tû kesa tabana na barangengo me tsau tabana. Me sauba ke tau goto totu kesa ke tangisigira, se ke qilugira. Igira sauba kara viri vaitsupuligi tana kao vaga moa na tsupu na tae.

³⁴ !Kamu ngangai igamu na tinoni lokiloki, igamu niqira reitutugu igira niqiu tinoni, kamu ngangai loki dou! Kamu tangitangi, ma kamu kabokabo tana kao papasaga. E labamai nogo na tagu i tana kara labumatesigamu, vaga moa na sipi mane ara viligira gana na kodoputsa.

³⁵ Me sauba kamu tau goto tangomana na tsogoligi.

³⁶⁻³⁷ Igamu amu kukungu mamu ngangaidato tana rota loki, rongona tana nina momosatoba loki na Taovia e toroutsani saikesalia nimui puku, me moloa ke totu seko lê nimui butona kao tana amu totu dou i konina.

³⁸ Na Taovia e mololegamu igamu nina tinoni vaga moa na laeone kalina e mololea na babana. Nina momosatoba loki na Taovia, ma niqira isi igira na gala, sauba kara naua ma nimui kao ke lia vaga saikesa moa na kaomate.

26

Ara Raqa a Jeremia Tana Pede

¹ Me tau oka i murina a Jehoiakim na dalena a Josia e lia na taovia tsapakae tana Juda,

² ma na Taovia e tsarivaniau, inau a Jeremia, “Ko ba tû tana pakokana na Vale Tabu, mo ko katevulagigira pipi sui na omea inau au ketsaliginigo ko tsaria vanigira na tinoni ara talumai pipi sui tana vera tana Juda mara mai na samasama i tana. Ko laka goto na molopoiana sa tsaqina goko.

³ Tau utu igira na tinoni kara rongomia ma kara piloligi tanigira niqira sasaga tabaru. Me ti vaga igira kara pilotoba, minau goto sauba kau olia niqû papada au vangarau manogatinogoa gana kau toroutsanigira matena niqira tsutsuk-ibo danga ara naugira.”

⁴ Na Taovia e ketsaliau kau tsarivanigira na tinoni na goko vaga iani, “Inau na Taovia au tsarinogoa vanigamu laka nimui aqo kamu rongomangaqu inau, ma kamu murigira pipi sui niqû ketsa au saunogoa vanigamu,

⁵ ma kamu rongomi vatavidoua niqira tosasaga igira na propete niqû mane aqo, igira inau au tau kuti na molovanoaqira i konimui. Migamu amu tau goto ngaoa na rongomiana na omea ara tsaria vanigamu.

⁶ Me ti vaga igamu kamu petsakoe babâ moa, mi tana inau sauba kau nauvania na Vale Tabu iani na omea vaga au nauvania i Silo, me pipi sui na puku tana barangengo kara gini aqo na soana na verabau ni Jerusalem gana na vealagi.”

⁷ Migira na manetabu, ma na propete, ma na toga sui ara rongomia a Jeremia kalina aia e tsarigira na omea girani i laona na Vale Tabu.

⁸ Mi kalina tsotsodo e katevulagigira sui pipi na omea aia na Taovia e ketsaliginia ke tsaria, migira ara tû mara tangolia mara gugudato, “! Igoe e tugua nomoa ko mate tana rongona na goko vaga gira!

⁹ ?Laka rongona gua ti o tsaria o goko tana asana na Taovia mo katea laka na Vale Tabu iani sauba ke lia vaga i Silo, me laka na verabau iani sauba ke toroutsa me ke tagara goto ke kesa ke mauri i laona?” Mi tana, migira na toga ara mai tupolia a Jeremia i laona na Vale Tabu.

¹⁰ Mi kalina igira na ida tana Juda ara rongomia laka na omea iani e laba, migira ara tû mara mololea na valena na taovia tsapakae mara vano tsaku tana Vale Tabu, mara ba totu tana sasaqira tana Matsapakapu Vaolu.

¹¹ Mi tana migira na manetabu ma na propete ara tsarivanigira na ida ma na toga sui, “Na mane iani e ulagana nomoa ka pede matesia rongona aia e katea laka sauba ke laba na omea seko vania na verabau iani, vaga igamu amu rongomigininogoa na kulimui segeni.”

¹² Mi muri ma Jeremia e goko vanigira na tinoni lokiloki ma na toga sui me tsaria, “Na Taovia nogo e molomaiaiu inau kau katevulagigira pipi sui na omea igamu amu rongomiau au katenogoa tana rongona na Vale Tabu ma na verabau iani.

¹³ Nimui aqo igamu kamu olia nimui sasaga ma nimui omeomea, ma kamu rongomangana

na Taovia nimui God. Me ti vaga kamu nau-vaganana ia, maia goto sauba ke olia nina papada aia e vangarau manogatinogoa gana ke toroutsanigamu.

¹⁴ !Minau, au totu moa i limamui igamu! Ma kamu nauvaniau moa na omea amu padâ e dou me goto.

¹⁵ Ma kamu dona dou talu: ti vaga igamu kamu labumatesiau inau, migamu migira na tinonina na verabau iani sauba kamu gini loaga sui tana labumatesiana kesa na mane dou e tau tsukia sa sasi, rongona aia segeni nogo na Taovia e mologiniau inau kau mai parovatavigamu.”

¹⁶ Mi tana, migira na ida ma na toga ara tsarivanigira na manetabu ma na propete, “Na mane iani e goko vanigita tana asana na Taovia nida God; e tau dou igita ka pedematesia.”

¹⁷ Mi murina ia, migira visana na tinoni lokiloki ara tudato mara tsarivanigira na toga ara sai i tana,

¹⁸ “Kalina a Heskia e taovia tsapakae tana Juda, maia Mika na propete ni Moreset e tsarivanigira na tinoni sui laka na Taovia Susuliga Sosongo e tsaria na goko vaga iani, ‘Na Sion sauba kara qari atsanua vaga moa ti na uta, ma na Jerusalem sauba ke toroutsu popono me ke vaga moa ti na tsupu na kutso, ma na tetena i tana e totu na Vale Tabu sauba ke vaga moa ti na goana atsi.’

¹⁹ Maia Heskia na taovia tsapakae migira na toga tana Juda ara tau matesia a Mika. Tagara, a Heskia e matagunia na Taovia me nongia ke galuvea. Mi tana, ma na Taovia e olia nina

papada, me tau nogo moloa na rota seko loki aia e tsaria sauba ke gadovigira. Mi kalina ia, ti vaga igita ka matesia a Jeremia, migita segeni nogo ka alomai vanigita na rota seko loki.”

²⁰ Me kesa segeni goto na mane, aia Uria na dalena a Semaia ni Kiriath Jearim, aia goto e goko tana asana na Taovia kalea na verabau ma na puku iani vaga nogo e naua a Jeremia.

²¹ Mi kalina a Jehoiakim na taovia tsapakae migira nina mane vaumate, migira nina mane sasanga ara rongomia na omea e tsaria a Uria, maia na taovia tsapakae e tovoa laka ke labumatesia. Mi kalina a Uria e rongomia laka ara area na labumatesiana me gini matagu sosongo, me tsogovano i Ejipt.

²² Maia Jehoiakim na taovia tsapakae e ketsalia a Elnatan na dalena a Akbor, migira goto visana na mane, kara vano i Ejipt ma kara adivisumaia a Uria.

²³ Migira ara bâ mara adivisumaia a Uria vania a Jehoiakim na taovia tsapakae, maia e ketsaligira kara labumatesia, ma na konina ara ba tsonia tana qiluqilu na vera.

²⁴ Bâ, mi kalina igira na toga ara ngaoa na labumatesiana a Jeremia, maia a Ahikam na dalena a Sapan e isutuguna a Jeremia mara tau goto labumatesia.

27

Pipi na Vera Sui Kara Totu I Limana a Nebukadnesar

¹ Tau oka murina kalina a Josia na dalena a Sedekia e lia na taovia tsapakae tana Juda, ma na Taovia e tsarivaniau, inau a Jeremia,

² “Ko adia kesa na tapana gai ma na itai ara aqosiginia na kokorana na omea tuavati, mo ko aqosiginia na omea vaga ara sorisavua i lioqira na buluka na aqo, mo ko sori bâ tana liomu segeni.

³ Mo ko molo goko bâ vanigira na taovia tsapakae ni Edom, mi Moab, mi Amon, mi Tire, mi Sidon, igira na tuguqira ara totu nogo i Jerusalem na goko koluana a Sedekia na taovia tsapakae, migira nogo kara adi bâ na goko ia vanigira niqira taovia tsapakae.

⁴ Mo ko tsarivanigira vaganana iani, Inau na Taovia Susuliga Sosongo na God ni Israel au ketsaligamu kamu tsarivaganana iani vanigira gamui taovia:

⁵ Inau nogo tana susuligaqu loki, au volaginia na barangengo migira na mamatana tinoni sui, me pipi sui goto na omea tuavati ara mauri tana barangengo; mau saugira vaniasei moa inau au padangaoa na sauvianiana.

⁶ Inau nogo au mologira na puku sui girani tana limana niqo maneaqo aia Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia, mau ketsaligira goto na omea tuavati atsi kara aqo vania aia.

⁷ Me pipi sui na puku na tinoni kara aqo vania moa aia, me vanigotoa na dalena mane ma na kukuana, poi kalina ke tsau na tagu i tana inau kau titia ke puka goto na Babilonia. Mi tana sauba kara tû igira na puku tavosi, migira na taovia tsapakae ara susuliga liusia aia, ma kara

raigira na Babilonia kara aqotseka vanigira.

A Jeremia e adia kesa na tapana gai vaga ara sorisavua i lioqira na buluka na aqo, me sori bâ tana liona segeni. (27:2)

⁸ “Bâ, me ti vaga sa puku na tinoni, se sa vera loki, ke sove na totu i vavana nina tagao aia, minau sauba kau kedea tana vailabu, ma na liuna na uvirau ma na lobogu seko loki, poi tsau kau tamivania a Nebukadnesar ke ba toroutsani saikesalia.

⁹ Igamu kamu laka goto na rongomiaqira nimui propete, se aseï moa ke tsaria laka aia e tangomana ke kate idanogoa na omea sauba ke laba i muri, atsa moa ti ke reia tana bolebole, se tana soaaqira igira ara mate nogo, se tana basutidao. Igira sui ara tsarivanigamu, ‘E utu nomoa kamu aqo vania na taovia tsapakae ni Babilonia.’

¹⁰ Ara perobulesigamu moa igira, me ti vaga kamu tutunina niqira goko, minau sauba kau tsialigigamu tania na veramui, ma kara adivanogamu kesa tana vera ao mi tana sauba kamu ba mate.

¹¹ Me ti vaga sa puku na tinoni ke tamidoua na totu i limana na taovia tsapakae ni Babilonia, me ke aqo vania, minau sauba kau tamivania ke tototu moa tana nina butona kao segeni, me ke aqo gana i tana. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

¹² Me kesa moa atsa na omea inau a Jeremia au tsarivania a Sedekia na taovia tsapakae tana Juda. Iani nogo na goko inau au tsarivania, “Ko tamidoua na totu i limana na taovia tsapakae ni

Babilonia. Ko aqo vania aia migira goto nina toga, me ti ko nauvaganana ia me sauba ko mauri.

¹³ ?Laka rongona gua ti igoe migira nimu toga kamu ba mate tana vailabu, se na vitoa, se na liuna na lobogu loki? Iani nogoria na omea na Taovia e kate idanogoa laka sauba ke laba vania na puku koegua moa ke sove na totu tana limana na taovia tsapakae ni Babilonia.

¹⁴ Ko laka na rongomiaqira na propete ara tsarivanigo ko laka na molo segenimu i limana aia. Igira ara perobulesigo moa igoe.

¹⁵ Na Taovia segenina nogo e tsaria laka aia e tau molovanogira, me laka igira ara perobulesigo moa tana asana aia. Me vaga ia maia sauba ke tû me ke tsialigigo ma kara labumatesigo, igoe migira goto na propete ara tsarivanigo na goko pero girani.”

¹⁶ Mi muri, minau au goko vanigira na manetabu ma na toga popono, mau tsarivanigira, “Na Taovia nogo e tsarivaganana iani: Kamu laka saikesa na rongomiaqira igira na propete ara tsarivanigamu laka na omea loki matena sui i laona na Vale Tabu sauba ke tau oka ma kara adivisumaigira tania i Babilon. Ara perobulesigamu lê moa igamu.

¹⁷ !Kamu laka goto na rongomiana na omea igira ara tsaria vanigamu! !Kamu tami segenimui na totu i limana na taovia tsapakae ni Babilonia me sauba kamu mauri! ?Rongona gua goto ti na verabau iani ke lia vaga na tsupu na kutso?

¹⁸ Ti vaga igira na propete manana, mara

adi turupatu manana i koniqa inau, ma kamu tsarivanigira kara mai veisuaau inau na Taovia Susuliga Sosongo, laka kau tau tamivanigira na gala kara adivanogira i Babilon na vangana loki matena ara totuvisu i laona na Vale Tabu ma na valena na taovia tsapakae.

¹⁹⁻²⁰ “Kalina a Nebukadnesar e mai i Jerusalem, maia e tangolia na taovia tsapakae ni Juda, aia nogo a Jehoiatsin na dalena a Jehoiakim, migira goto na tinoni lokiloki tana Juda mi Jerusalem, me aditsekavanogira i Babilon. Maia e molovisugira moa i tana igira na tuguru katsi, ma na taqi tapalamila, na terê, migira goto visana na vangana loki matena na valetabu.

²¹ Bâ, ma kamu rongomia na omea inau na Taovia Susuliga Sosongo na God ni Israel au tsaria tana rongona na vangana loki matena ara kauvisu i laona na Vale Tabu, mi tana valena na taovia tsapakae i Jerusalem:

²² Igira sauba kara adivanogira goto i Babilon, mi tana kara totu poi tsau kalina kau padavisugira tugua. Mi muri, sauba kau adivisugira tugua, ma kau molovisugira tana nauna iani. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

28

A Jeremia ma Hanania na Propete

¹ Tana ngalitupa goto moa ia, i laona na tsegenina vula, tana vitunina ngalitupa nina aqotagao a Sedekia na taovia tsapakae, a Hanania na dalena a Asur, aia e kesa na propete ni Gibeon, e goko vaniau, inau a Jeremia, tana Vale Tabu, i

mataqira na manetabu ma na toga popono ara totu tana me tsaria,

² “Na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, e tsarivaganana iani, ‘Aia na taovia tsapakae ni Babilonia e tagaovigamu, vaga nogo kesa na mane e moloa na tapana gai tana liona nina buluka na aqo, gana ke tagaoviginia. Minau au suilavagini vania gana susuliga, me gini tau nogo susuliga na tagaoviginiamui.

³ Me ke tau vati putsu ruka na ngalitupa, minau kau adivisumaigira tugua iani igira sui lakalaka na vangana loki matena na Vale Tabu, igira aia a Nebukadnesar e adivanogira i Babilon.

⁴ Me sauba kau adivisumaigotoa na taovia tsapakae ni Juda, aia a Jehoiatsin na dalena a Jehoiakim, kolugira sui goto na toga ni Juda, igira ara aditsekavanogira i Babilon. Eo, sauba nomoa kau suilavagini vania gana susuliga na taovia tsapakae ni Babilonia. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.’ ”

⁵ Mi tana, ma Jeremia e tû i mataqira na manetabu, migira na toga sui ara tutû i laona na Vale Tabu, me tsarivanja a Hanania:

⁶ “!E dou sosongo! !Au amesia laka na Taovia sauba ke naua na omea vaga igoe o tsaria! Au amesia laka na Taovia ke manalia na omea igoe o katea, me ke adivisumaigira tugua tania i Babilon pipi sui na vangana loki matena na Vale Tabu, migira sui goto na tinoni ara aditsekavanogira i tana.

⁷ Mo ko rongomidoua na omea inau kau tsarivanigo igoe, me vanigira goto na toga.

⁸ Igira na propete ara goko i sau nogo, idavia ka

nida tagu kaita, ara katevulagia moa laka sauba na vailabu, ma na tagu na vitoa, ma na liuna na lobogu, ke gadovigira danga na puku na tinoni, migira goto na vera loki susuliga.

⁹ Me ti vaga kesa na propete ke katemaia moa na goko na rago, migita a tau vati donadougina laka ti na omea aia e katemaia e mana se tagara. Me ti vaga i muri me ke laba manana na omea vaga aia e kate idanogoa, mi tana ti sauba ka donadougina laka na Taovia nogo e molomai mananâ na propete ia.”

¹⁰ Mi muri, ma Hanania e mai me adiligia na tapana gai e totu tana lioqu, me boku longalongâ,

¹¹ me tsaria i mataqira na toga sui: “Na Taovia e tsarinogoa laka iani nogo sauba ke vaga kalina aia ke bokua na tapana gai aia a Nebukadnesar na taovia tsapakae e moloa i lioqira na puku sui na tinoni; me ke tau vati putsi moa ruka na ngalitupa me ke laba nogo na omea iani.” Mi kalina inau a Jeremia au rongomia e goko vaga ia, minau au tû mau vano.

¹² Me kesa tana tagu i muri, ma na Taovia e tsarivaniau

¹³ kau bâ, ma kau tsarivania a Hanania na goko vaga iani: “Na Taovia e tsarivanigo laka atsa moa ti igoe ko tangomana na bokua na tapana gai ia, maia sauba ke oliginia na takutina na tapalalaka.

¹⁴ Na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, e tsaria laka sauba ke moloa kesa na takutina na tapalalaka tana lioqira na puku sui girani, migira sauba kara aqotseka vania a Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia. Me ke ketsaligira

goto na omea tuavati atsi kara aqo vania a Nebukadnesar.”

¹⁵ Minau a Jeremia au ba tsaria na omea iani vania a Hanania, mau pabogotoa, “!Ko rorongou dou igoe a Hanania! Na Taovia e tau molomaigo igoe, migoe o naua migira na tinoni ara tutunina nimu goko pero.

¹⁶ Me vaga ia, ma na Taovia e tsarivanigo, ‘Inau segeniqi nogo sauba kau matesigo. Idavia ke sui na ngalitupa iani migoe sauba ko mate, rongona igoe o raigira na toga sui kara piloligi tania na Taovia.’ ”

¹⁷ Ma Hanania e mate tana vitunina vula tana ngalitupa goto moa ia.

29

A Jeremia e Mare Leta Vanigira Na Tsiu Ara Totu i Babilon

¹ Minau a Jeremia au marea kesa na leta vanigira na manetabu, ma na propete, ma niqira ida na tinoni, migira sui goto na tinoni aia Nebukadnesar e aditsekalogigira tania i Jerusalem vano i Babilon.

² Au marea na leta iani murina ara aditsekavanogira nogo a Jehoiatsin, ma na tinana, migira na tinoni sasanga tana valena na taovia tsapakae, ma na tinoni lokiloki tana Juda mi Jerusalem, ma na mane gana na katsu omea levolevo, migira sui na mane ara dona sosongo na aqo.

³ Mau sauva vanikaira a Elasa na dalena a Sapan, ma Gemaria na dalena a Hilkia, kaira nogo aia Sedekia na taovia tsapakae ni Juda e molovanokaira i konina a Nebukadnesar na

taovia tsapakae ni Babilonia. Miani nogo na omea au marea tana leta ia:

⁴ “Na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, e tsarivanigira sui na tinoni, igira aia e tamivaninogoa a Nebukadnesar ke adit-sekaligigira tania i Jerusalem vano i Babilonia, na goko vaga iani:

⁵ ‘Kamu logogira na valemui ma kamu totu-vigira. Kamu aqoa nimui uta, ma kamu ganigira na omea amu tsukâ i laoqira.

⁶ Kamu vaitaugagi ma kamu tamani dalemui. Mi muri, ma kamu tamivanigira goto na dalemui kara tauga rongona igira goto kara gini tamani daleqira. Nimui aqo kamu pabo babâ, me ke laka na tsuna na dangamui.

⁷ Kamu aqo dou ke gini vano dou pipi na omea i laona na verabau i tana au molo-vanogamu kamu totu tseka. Kamu nonginongi vaniau inau tana rongogira na tinonina na vera ia, rongona ti vaga igira kara tamani omea danga, migamu goto sauba kamu tamani omea danga.

⁸ Inau nogo na Taovia, na God ni Israel, au parovatavigamu kamu laka na tami segenimui kara perobulesigamu igira na propete ara totu i laomui, se igira sui ara tsaria laka ara tangomana kara katevulagia na omea sauba ke laba i muri. Kamu laka goto na tutunina na omea ara bolea igira.

⁹ Igira ara perobulesigamu moa tana asagu inau. Minau au tau saikesa molovanogira. Inau nogo na Taovia Susuliga Sosongo au tsaria na omea iani.’

10 “Ma na Taovia e tsarigotoa, ‘Au pedenogoa laka i laona ke vitu sangavulu na ngalitupa sauba ke vano dou na omea sui vanigira na Babilonia. Mi kalina ke putsu vitu sangavulu na ngalitupa, minau sauba kau mai tsigovigamu, ma kau manalia niq̄u veke au naua laka kau adivisugamu tugua tana nimui kao segeni.

11 Inau segeniq̄u moa au donaginia na omea au vangarau manogatinogoa kau naua vanigamu agana ke gini dou na maurimui, me tau gana ke gini seko, ma kau manali vanigamu na omea sui igamu amu amesia ke laba tana tagu ke mai.

12 Mi tana tagu ia, migamu sauba kamu ngangaidato vaniau, ma kamu nonginongi vaniau, minau sauba kau rongomia nimui nonginongi.

13 Igamu sauba kamu laveau inau, me sauba kamu tsodoau rongona sauba kamu laveau tana tobamui popono.

14 Eo, sauba kau tamivanigamu kamu tsodoau inau, ma kau naua ma kamu totud-outugua. Sauba kau adisaigamu tana pipi sui na vera tavosi ma na nauna i tana inau au sarangisigamu bâ, ma kau adivisugamu ba tugua tana nimui kao segeni i tana au tsialigigamu tania, mamu ba totu tseka tana vera tavosi. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.’

15 “Migamu amu tsaria laka na Taovia e sauvanigamu visana na propete kalina amu totu i Babilon.

16 Bâ, ma kamu rongomia na omea aia na Taovia e tsaria tana rongona na taovia tsapakae aia e tagaovi kaputia na vera a David

e tagaovinogoa i sau, mi tana rongoqira goto igira na tinoni tana verabau iani, igira nogo na kamamui ara tau raqa tsekagira kolugamu.

¹⁷ Na Taovia Susuliga Sosongo e tsaria, 'Inau au vangaraunogoa na alomaiana na vailabu, na liuna na vitoa, ma na lobogu loki ke gadovigira, me sauba kau naua migira kara vaga na vuana na gai mutsamutsa ara mabulu nogo me utu na ganiaqira.

¹⁸ Inau sauba kau takuviginigira na vailabu, na liuna na vitoa, ma na lobogu loki, migira pipi sui na puku na tinoni tavosi tana barangengo sauba kara gini beke loki na reiana. Me pipi sui tana nauna i tana inau au sarangasigira bâ, migira na tinoni tavosi sauba kara gini novo loki, ma kara matagu, tana rongona na omea vaga ia e laba vanigira. Me sauba kara kiataginigira, ma kara gini aqo na soaqira tana vealagi.

¹⁹ Ma na omea vaga girani sauba ke laba vanigira tana rongona ara sove na rongomiana niqu goko au tau kuti na molovaniaqira tana mangaqira na propete igira niqu maneaqo. Migira ara sove saikesa moa na rorong.

²⁰ Migamu sui lakalaka inau au molo-vanogamu tana totutseka i Babilonia, kamu rongomidoua na omea inau na Taovia au tsaria.'

²¹ "Ma na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, e goko goto tana ka rongoqira kaira a Ahab na dalena a Kolaia, ma Sedekia na dalena a Maaseia, kaira nogo ara ka goko pero vanigamu tana asana aia. Maia e tsaria laka sauba ke molokaira i limana a Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia, maia sauba ke

matesikaira i matamui nogo igamu.

²² Mi kalina igira ara aditsekalogigira tania i Jerusalem vano i Babilon, kara ngaoa na vealaginiana sa tinoni, me sauba kara tsaria, ‘! Aia na Taovia ke nauvanigo igoe na omea vaga e nauvanikaira a Sedekia ma Ahab, aia na taovia tsapakae ni Babilonia e kodo mamauri kaira!’

²³ Iani nogo na omea sauba ke laba vanikaira tana rongona ka niqira sasi loki sosongo ara ka tsukia, ara ka kiboga, mara ka gini goko peropero tana asana na Taovia, mara ka katea na omea aia e tau ketsaliginikaira. Maia e donaginigira sui na omea ara ka naua me adilabatia i malena ka niqira sasi. Aia nogo na Taovia e tsaria na omea iani.”

Na Leta e Marea a Semaia

²⁴⁻²⁵ Na Taovia Susuliga Sosongo e tsarivaniau inau, “A Jeremia igoe, nimu aqo ko tsarivania a Semaia ni Nehelam, laka inau na Taovia Susuliga Sosongo na God ni Israel, au tsarivaganana iani: Igoe a Semaia o marenogoa kesa na leta tana asamu segeni, mo sauâ vanigira na tinoni sui ni Jerusalem, me vanigotoa a Sepania na manetabu aia na dalena a Maaseia, migira sui goto na manetabu tavosi. Miani nogo e vaga na gokona na leta o marevania a Sepania,

²⁶ ‘A Sepania, na Taovia nogo e mologo igoe ko lia na manetabu na tuguna a Jehoiada, mi kalina ia, igoe nogo o ida tana aqo i laona na Vale Tabu. Me vaga ia, ma nimu aqo nogo igoe ko reia kara sorigira, ma kara virigia na itai tapala tana lioqira, pipi na mane bule ara koesegeniqira laka ara propete.

27 ?Me rongona gua ti igoe o tau naua na omea vaga iani vania a Jeremia ni Anatot, aia e goko mala propete vanigira na tinoni?

28 Nimu aqo ko tongo vania rongona aia e tsarinogoa vanigira nida tinoni ara totutseka i Babilon laka igira sauba ke oka sosongo kara totutseka i tana, me dou kara logo valeqira, ma kara totuvigira, ma kara aqoa niqira uta, ma kara ganigira na omea ara tsuka i laona.' "

29 Ma Sepania e tsokoa na leta iani vania a Jeremia,

30 mi muri ma na Taovia e tsarivanja a Jeremia,

31-32 "Ko molo bâ vanigira sui na tinoni ni Juda ara totutseka i Babilon na goko iani tana rongona a Semaia: Inau nogo na Taovia au tsarivanigamu laka au tau saikesa molovanoa a Semaia ke ba goko vanigamu tana asaqu inau. Tagara. Maia segeni e tû me goko vanigamu vaga moa ti aia e kesa na propete manana, migamu amu gini tutunina moa nina goko pero. Aia e raigamu kamu piloligi taniau inau, aia nogoria na rongona ti inau sauba kau kedea a Semaia kolugira sui lakalaka na kukuana, me ke tagara goto ke kesa ke totuvisu i laomui igamu, me ke reigira na omea dou inau sauba kau nauvanigira niqiu tinoni. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani."

30

Nina Veke na Taovia Vanigira Nina Tinoni

¹ Na Taovia, na God ni Israel,

² e tsarigotoa vaniau inau a Jeremia: “Igoe ko maretsunagira i laona kesa na papi na omea sui au tsarinogoa vanigo,

³ rongona e maimai varangi nogo na tagu i tana sauba inau kau vaturivisugira tugua igira niq̄u tinoni ni Israel mi Juda. Me sauba kau adivisumaigira tugua tana kao inau au saunogoa vanigira na mumuaqira, migira sauba kara adi-tamaniqira tugua. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

⁴ Igirani na omea na Taovia e tsarivanigira na tinoni ni Israel mi Juda:

⁵ “Au rongomigira ara gudato tana padasavi loki, mara ngangai tana matagu, mara tau saikesa goto totu tana rago.

⁶ !Mi kalina ia, kamu papada ma kamu vilekedoua!

?Laka tangomana na mane ke vasubaka?

?Me laka na rongona gua ti au reigira pipi mane ara tangolia na tobaqira

vaga moa na daki e vatsangia na dalena?

?Megua ti amu raviraviga lê tana matagu?

⁷ Na dani seko sosongo e maimai varangi nogo; me tagara goto sa dani segeni ke seko atsalina ia, aia kesa na tagu na rota seko loki vanigira niq̄u tinoni,

minau sauba nomoa kau laumaurisigira.”

⁸ Na Taovia Susuliga Sosongo e tsaria: “Mi kalina ke labamai na dani ia, inau sauba kau bokuligia na tapana gai tania na lioqira, ma kau nusiligigotoa na itai tapala ara soriginigira, me

utu goto kara aqo mala tseka vanigira na tinoni ni veratavosi.

⁹ Tagara, sauba moa kara aqo vaniau inau na Taovia niqira God, me vanigotoa kesa na kukuana a David aia inau sauba kau molokaea ke lia na taovia tsapaka.

¹⁰ “Me vaga ia, migamu niqu tinoni kamu laka na matagu,

migamu na toga ni Israel kamu laka goto na kadangaginiana sa omea.

Inau sauba kau laumaurisigamu tania na vera ao,

aia nogo na vera i tana amu totutseka kalina ia.

Igamu sauba kamu visumaitugua i veramui ma kamu totu tana rago,

ma kamu totu raviravi dou,

me ke tagara goto kesa tangomana ke molo matagu vanigamu.

¹¹ Inau nogo sauba kau mai i konimui ma kau laumaurisigamu.

Sauba kau toroutsanigira pipi sui na puku tavosi i tana inau au sarangasigamu bâ,

migamu moa e utu kau toroutsanigamu.

Me sauba rago kau kedegamu igamu,

mi kalina kau tû na kedeamui, me sauba kau naua moa tana pede gotolaka.

Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

¹² Ma na Taovia e tsarigotoa vanigira nina tinoni, “Ara bokali sekoligamu, me utu goto ke mavu na bokamui.

¹³ Me tagara goto ke kesa ke mai sangagamu.

Ma na voramui e tau tamani sinagorena,

me tau tangomana kesa ke tali maurisigamu.

14 Igira sui lakalaka na puku tavosi, igira amu norugira kara sangagamu, ara padalegamu nogo, mara tau goto nogo boeginigamu.

Inau au baginigamu vaga nogo kesa gamui gala, mau kedelokigamu rongona igamu amu tabaru seko sosongo, mara danga sosongo nimui sasi.

15 Kamu laka goto na goko gini vaniaqu tana rongona na bokamui; e tagara goto sa sinagore tangomana ke maurisigamu.

Inau au kedelokigamu vaga iani rongona igamu amu tabaru seko sosongo, mara danga sosongo nimui sasi.

16 Mi kalina ia, igira sui ara toroutsanigamu sauba kara toroutsanigira goto, me pipi sui gamui gala sauba kara raqa tsekaligigira.

Migira sui ara bingi sekoligamu, sauba kara bingi sekoligira goto, migira sui ara laugira nimui omea levolevo igamu, sauba kara laugira goto niqira omea levolevo.

17 Minau sauba kau talia na bokamui, ma kamu gini mauri doutugua, atsa moa ti igira gamui gala ara tsaria, 'Sion e tau nogo reingaoa ke kesa, me tagara goto ke kesa ke boeginia.'

Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani."

18 Na Taovia e tsaria,

“Inau sauba kau adivisugira tugua niqû tinoni i
laona niqira kao,
ma kau galuvegira pipi sui na tamadale.
Maia na verabau ni Jerusalem sauba kara logo
vaolusitugua,
ma kara vaturikae visugotoa na valena na taovia
tsapakae.

¹⁹ Migira na toga kara totu i tana sauba kara linge
na lingena na tsonikae,
ma kara gugû tana magemage.
Minau kau vangalaka vanigira me sauba ke pabo
goto bâ na dangaqira,
migira na tinoni tavosi kara gini padalokigira.

²⁰ Inau sauba kau vaturi visutugua na susuligana
na puku iani vaga nogo i sau,
me sauba kau kedegira igira ara bingi sekoligira.

²¹⁻²² Ma niqira taovia tsapakae sauba ke talumai
i laoqira segeni nogo,
me ke kesa nogo i laona niqira puku segeni.
Maia sauba ke mailaba i mataqu kalina moa inau
kau soamaia,
rongona e utu kesa ke tavongani labamai i
mataqu ti vaga inau kau tau soâ ke mai.
Igira sauba kara lia niqû tinoni,
minau sauba kau lia niqira God.
Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

²³⁻²⁴ Na korena na Taovia e vaga saikesa nogo
na tulonga, ma na viru loki sauba ke virusaginia
na lovaqira na tinoni vanga tsutsukibo. Me utu
goto ke puka, poi tsau kalina aia ke naugira
pipi sui na omea e padanogoa na nauana. Mi

tana tagu ke mai, migira nina toga sauba kara padagadovidoua na omea iani.

31

Na Israel Ara Visu i Veraqira

¹ Na Taovia e tsaria, “E maimai varangi nogo na tagu i tana inau sauba kau lia niqira God pipi sui na puku tana Israel, migira kara lia niqiu tinoni.

² Mi laona na kaomate inau au galuegira na tinoni girani kalina ara tsogoligi tania na mate. Mi kalina igira na toga ni Israel ara ngaoa na mango,

³ minau au tû ao, mau labavulagi vanigira. Igamu na tinoni ni Israel, inau au galuegamu sailagi, me sauba kau tau kuti na sauvaniamui babâ moa niqiu galuve vo oli.

⁴ Sauba kau turuvaginigamu visutugua, migamu sauba kamu rekesitugua nimui tsetsê, ma kamu gavai tana magemage.

⁵ Me sauba kamu tsukagira tugua nimui uta na uaeni tana kelana na tetena ni Samaria, migira nogo ara tsukagira sauba kara gania na vuaqira.

⁶ Eo, e maimai varangi nogo na tagu i tana igira na mane togotoga kara gudato tana tetena ni Epraim ma kara tsaria, ‘Ida ma ka dato bâ i konina na Taovia nida God tana Vungavunga Sion.’ ”

⁷ Na Taovia e tsaria,
“Linge dato tana magemage tana rongona na puku ni Israel,
aia e loki tsapakae bâ i laoqira na puku sui tavosi.

Kamu linge ma kamu tsonikaea na Taovia ma kamu tsaria,

‘Na Taovia e maurisigira nina tinoni ni Israel; e laumaurisigira sui igira ara kauvisu.’

⁸ Inau sauba kau adivisugira talu i vava ma kau adisaigira tugua ke tû tana e vosa na barangengo,

igira sui lakalaka kolugira na koko ma na tuamatea,

migira goto na daki titiana, migira e varavara kara vasusu.

Eo, na alaala loki sosongo na tinoni sauba kara visumai.

⁹ Migira niqû tinoni sauba kara ngangai ma kara nonginongi vaniau,

kalina inau kau tudumivisugira tugua.

Sauba kau mataligira bâ tana kô tatave,

mi tana sautu atsa tana e utu goto kara tubulagi.

Inau au vaga na tamaga vania na Israel

ma Epraim e vaga nogo na dalequ botsa ida.”

¹⁰ Na Taovia e tsaria,

“Igamu na puku sui kamu rongomiau inau,

ma kamu ba katevulagigira niqû tsaqina goko tana tasi taligu.

Ma kamu tsaria, ‘Na Taovia e sarangisigira nogo nina tinoni,

me sauba nomoa ke adisaigira tugua, me ke reitutugugira dou

vaga na mane pitusipi e reitutugugira dou nina sipi.’

¹¹ Eo, inau na Taovia au laumaurisigira na tinoni ni Israel

tania na limana kesa na puku loki e susuliga liusigira igira.

¹² Igira sauba kara mai ma kara linge tana magemage tana Vungavunga Sion, ma kara gini mage loki niq̄u vangalaka vanigira, na vangalaka na mutsa, ma na uaeni, ma na oela na olive,

ma na vangalaka na sipi ma na buluka.

Migira sauba kara vaga saikesa na uta ara porisia pipi matsaraka me pipi ngulavi, me sauba kara tamanina moa pipi sui na omea ara kilia gana na mauriq̄ira.

¹³ Mi tana, migira na baka daki sauba kara gavai tana magemage, migira na mane vaolu ma na tuq̄atuq̄a sauba kara magemage loki.

Inau sauba kau veregira, ma kau suilavaginia niq̄ira melu ma niq̄ira tangitangi,

ma kara totu moa tana magemage.

¹⁴ Me sauba kau masuliginigira na manetabu na mutsa dou bâ, migira niq̄u tinoni kara tamanina pipi sui na omea ara kilia gana na mauriq̄ira.

Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

Na Taovia e Galuegira na Israel

¹⁵ Na Taovia e tsaria,
 “I Rama ara rongomia na leleo loki,
 na tangitangi me puka na q̄ouq̄ou.
 Ko Ratsel e tangisigira na dalena;
 me tau tangomana ke kesa ke vere raea,
 rongona na dalena ara mate sui nogo.

¹⁶ Migamu na Jerusalem, kamu laka na ngangai,

ma kamu saluvaligia na kô na matamui.
Na omea sui igamu amu naua vanigira na
dalemui
sauba e utu goto kamu tau adipeluna,
me sauba nomoa kara visumaitugua tania niqira
kao gaqira gala.

¹⁷ E tugua nomoa igamu kamu amesia laka sauba
kamu dou visutugua kesa dani,
ma na dalemui kara visumaitugua i veraqira
segeni.

Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.

¹⁸ “Au rongomigira na tinoni ni Israel
ara ngangaidato vaniau tana niqira rota mara
tsaria,
‘Taovia, igami ami vaga saikesa moa na omea
tuavati atsi,
migoe segenimu nogo o ladogasigami.
Ko adivisugami rongona igami ami ngao mananâ
na visubatugua i konimu,
igoe na Taovia nimami God.

¹⁹ Igami ami piloligi tanigo igoe Taovia,
mi kalina ia, ami ngaoa kami visubatugua i
konimu.

Mi kalina igoe o kedegami,
ma na lovamami e ulutsuna tana vangamâ.
Me gini paluvangamamami sosongo
tana rongogira na sasi ami naugira kalina ami
tinoni vaolu moa.’ ”

²⁰ Ma na Taovia e tsaria,
“Israel, igoe nogo na dalequ galugaluve,
niqu baka au galuve sosongolia bâ.

Me atsa moa au goko korekore vanigo igoe,
 mau galuve sosongoligo nomoa.
 Na tobaqu e papadago sailagi moa,
 me sauba nomoa kau tobadoutugua vanigo.

21 “Tinoni ni Israel, kamu padatugua na sautu
 amu liu i konina
 kalina amu mololea na veramui,
 ma kamu vaturikaegira na padapada i konina,
 ma kamu visumaitugua tana veramui amu
 mololea i sau.

22 ?Ke oka koegua sagata kamu baribari, igamu
 na dalequ vanga petsakoe?
 Inau au aqosia kesa na omea e vaolu me rerei
 tavosi,
 vaga moa na daki e reitutugua na mane.”

*Sauba Ke Dou Visutugua Niqira Mauri Igira
 Nina Tinoni God*

23 Na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel,
 e tsaria, “Kalina inau kau adivisugira na tinoni
 tana niqira kao segeni, mi tana ti igira na tinoni
 ara totu tana vera sui i laona na butona kao
 popono tana Juda, sauba kara tsaritugua na goko
 vaga iani,

‘Na Taovia ke tabua na tetena tabu ni Jerusalem,
 na nauna i tana aia e totu.’

24 Sauba na tinoni kara totuvitugua na vera sui i
 laona na butona kao popono tana Juda, ma kara
 totu goto na mane aqouta, ma na mane pitusipi
 kolugira niqira sipi.

25 Inau sauba kau susuligasigira igira ara kolae,
 ma kau masuliginigira na mutsa igira sui ara gini
 maluku na vitoa.

²⁶ Mi tana, migira na tinoni sauba kara tsaria, 'Au ba maturu, mi kalina au mamata ma na kokoraqu e susuliga visutugua.'

²⁷ "Inau nogo na Taovia au tsaria laka e maimai nogo na tagu i tana inau sauba kau dangaliginigira na tinoni ma na omea tuavati na butona kao popono tana Israel ma na Juda.

²⁸ I sau, inau au vutikaegira, mau vui tsunagira, mau tsogori pukaligira, mau toroutsanigira, mau sekoli saikesaligira, mi kalina ia, minau sauba kau tsukavisugira, ma kau vaturikaegira tugua.

²⁹ Mi kalina ke labamai na tagu ia, migira na tinoni sauba kara tau goto tsaria na goko vaga iani,

'Igira na tamaga ara gania na vuana uaeni vavai, me ba vavaisigira goto na daleqira.'

³⁰ Tagara, ase i moa ke gania na vuana uaeni vavai, sauba ke malisia na livona segeni; pipi tinoni sauba ke gini mate nina sasi segeni, me tau nina sasi na tinoni tavosi."

³¹ Na Taovia e tsarivaganana iani, "E maimai nogo na tagu i tana inau sauba kau naua kesa niqū vaitasogi vaolu kolugira na tinoni tana Israel, mi tana Juda.

³² Me sauba ke tau atsa kolua aia na taso ni oka au naua kolugira nogo na mumuaqira i sau, kalina au tudumiligigira tania i Ejipt. Me atsa moa ti inau au vaga na savaqira igira, migira ara tau saikesa manalia niqira tabana na vaitasogi ia.

³³ Miani nogo e vaga na taso vaolu inau sauba kau gini vaitasogi kolugira na tinoni ni

Israel: Sauba kau molo kalavatavia niq̄u ketsa i tobaq̄ira, ma kau marea i laona na kosuq̄ira. Minau sauba kau lia niq̄ira God, migira kara lia niq̄u tinoni.

³⁴ Me ke tau goto kilia ke kesa i muri ke sasania sa gana verakolu ke donaginia na Taovia, rongona igira sui, tû tana baka tetelo me tsau bâ tana tinoni loki, sauba kara donaginiau inau. Sauba kau padalea niq̄ira sasi, ma kau tau goto padadatoa na omea seko ara naua. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

³⁵ Na Taovia aia nogo e moloa na aso ke marara tana dani,
ma na vula ma na veitugu kara marara tana bongi,
me ovukaea na tasi me gini karara popono.
Ma na soana ia aia nogo na Taovia Susuliga Sosongo.

³⁶ Maia nogo e tsarivaganana iani,
“Igira na puku tana Israel sauba kara totu saviliu,
vaga nogo na aso ma na vula ma na veitugu.

³⁷ Me ti vaga kesa dani kara tangomana na tovoana na katsina na masaoka,
ma na liuvi tovuana na papakana na barangengo,
mi tana moa ti inau kau sove tanigira na tinoni ni Israel
tana rongona na omea tabaruga sui ara naugira.
Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

³⁸ Na Taovia e tsarigotoa, “E maimai nogo na tagu i tana sauba kara logo vaolusitugua na

Jerusalem popono aia nogo niqū verabau, ke tū tana Kusudato Hananel tabana i tasi, me ke tsau bâ tana Matsapakapu Tana Tsuruna na Baravatu.

³⁹ Ma na votavota sauba ke votu babâ tsau tana tetena ni Gareb, me ke poli bâ tsau i Goa.

⁴⁰ Ma na poi popono i tana ara qilugira igira ara mate, mi tana goto ara tsoni kutso, migira sui na uta tsau tana okookona Kô Kedron, me tsau bâ tana Matsapakapu na Ose tabana i longa, sauba ke lia na nauna tabu vaniau inau. Me utu goto ke tavui se ke toroutsatugua na verabau ia.”

32

A Jeremia e Volia Kesa na Kao

¹ Na Taovia e goko vaniau a Jeremia tana sangavulunina ngalitupa a Sedekia e taovia tsapakae tana Juda, maia goto na sangavulu alunina ngalitupa a Nebukadnesar e taovia tsapakae tana Babilonia.

² Mi tana tagu ia, igira nina alaala na mane vaumate na taovia tsapakae ni Babilonia ara maiginia na Jerusalem, minau au tototu moa tana pakokana na valena na taovia tsapakae i tana ara soriau.

³ A Sedekia na taovia tsapakae nogo e soriau i tana, me keli vaniau laka inau au katevulagia laka na Taovia e tsarivaganana iani, “Inau sauba kau molovania na taovia tsapakae ni Babilonia ke tangolia na verabau iani,

⁴ ma Sedekia e utu ke tangomana na tsogopoi. Aia sauba kara tangolia, ma kara adi bâ vania na taovia tsapakae ni Babilonia, me ke ba tū i matana me ke goko kolua.

⁵ Mi muri, ma kara adivanoa a Sedekia i Babilon, mi tana ke totu poi tsau kalina inau kau nauvania na omea au padâ. Me atsa moa ti aia ke vailabugi kolugira na Babilonia, me utu saikesa ke tangomana. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

⁶ Minau a Jeremia au tsaria, “Na Taovia e goko vaniau inau, me tsarivaganana iani:

⁷ Ko rorongo, aia Hanamel na dalena a Salum na niamu, sauba ke mailaba i konimu, me ke ngasugo ko volia nina uta i Anatot tana butona kao tana Benjamin, rongona igoe nogo na kamana varavara, ma nimu aqo nogo ko volia.”

⁸ Mi muri, vaga nogo na Taovia e katemainogoa vaniau inau, aia Hanamel e mailaba i koniqu tana pakokana na valena na taovia tsapakae, me ngasuau kau volia nina uta. Mi tana ti au dona maka laka na Taovia e goko manana vaniau inau.

⁹ Minau au voliginia nina uta a Hanamel sangavulu vitu na tavina siliva.

¹⁰ Mi tana, i mataqira igira ara sangâ na morosiana, au manalia tana mamare mau bulutikakaia, mau tovogira na sangavulu vitu na tavina siliva gira tana tovo mamava, mau saugira vania a Hanamel na matena nogo nina kao.

¹¹ Mi muri, mau adikaira na mamarena na tsabiri kao, aia kesa au bulutikakaia, maia kesa e tagara,

¹² mau saukaira vania a Baruk na dalena a Neria ma na kukuana a Maseia, i matana nogo a Hanamel migira ara sanga na molo soaqira tana mamarena na tsabiri kao, migira sui goto ara totu tana pakokana na valena na taovia tsapakae

tana tagu ia.

¹³ Mi mataqira sui inau au tsarivania a Baruk,

¹⁴ “Na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, e ketsaligo igoe ko adikaira na mamarena na tsabiri kao karani, aia au bulutikakainogoa, maia goto au tau bulutia, mo ko ba molokaira i laona kesa na popovatu, gana kara ka gini totu dou oka i tana.

¹⁵ Na Taovia Susuliga na God ni Israel e tsarinogoa laka i muri bâ ti igira na tinoni kara tuturiga tugua na voliaqira na vale ma na kao, ma na uta na uaeni tana butona kao iani.”

Nina Nonginongi a Jeremia

¹⁶ Mi muri, kalina inau au sau suinogoa na mamarena na tsabiri kao vania a Baruk, mau nonginongi vaga iani,

¹⁷ “Taovia God, igoe nogo o aqosia na barangengo ma na masaoka tana susuligamu loki; me tagara goto sa omea ke utugana vanigo.

¹⁸ Igoe o sauvulagia nimu galuve vo oli vanigira na toga sui, mo kedegira nomoa na baka matena niqira sasi igira na tamaqira ma na tinaqira. Igoe na God o loki sosongo mo susuliga tsapakae; igoe nogo na Taovia Susuliga Sosongo.

¹⁹ O pede sasagalidoua pipi na omea, migoe o naugira na omea loki sosongo. Mo morosigira pipi sui na omea ara naua igira na tinoni, mo saupeluna vanigira taonia niqira aqo ara naua.

²⁰ Mi sau oka nogo, igoe o aqosigira na valatsatsa ma na omea ganataga tana Ejipt, mo naugira babâ moa tsau mai i dani eni tana Israel, mi laoqira goto pipi na puku na tinoni sui, me

vaga ia, migira na tinoni sui pipi tana nauna ara donaginigo nogo igoe.

²¹ Tana susuligamu loki igoe o naugira na valatsatsa ma na omea ganataga, mara gini matagu loki igira na Ejipt kalina igoe o adirut-sumigira nimu tinoni ni Israel tania i Ejipt.

²² Migoe nogo o sauvanigira nimu tinoni na kao lakataga iani, vaga o vekenogoa vanigira na mumuaqira.

²³ Bâ, mi kalina ara mai tana kao iani mara adi-tamaniqira, migira ara tau goto rongomangamu, se kara mauri murigira nimu ketsa; mara tau saikesa naua na omea vaga igoe o ketsaliginigira kara naua. Maia nogo na rongona ti igoe o alomaia na rota seko loki e gadovigira kalina ia.

²⁴ “Ko reia, igira na Babilonia ara maiginigami nogo, mara molokaea niqira gai na vovou polia na verabau iani gana kara tangolia. Na vailabu, ma na liuna na vitoa, ma na lobogu, sauba ke naua me ke gini puka na verabau iani i limaqira nogo gamami gala igira. Eo igira na omea sui igoe o kate idanogoa ara laba sui nogo kalina ia.

²⁵ Migoe Taovia God, o tû, mo ketsaliginiau nomoa kau volia na kao iani i mataqira igira ara sanga na momoro, atsa moa ti igira na Babilonia e varangi nogo kara tangolia na verabau iani.”

²⁶ Mi tana, ma na Taovia e tsarivaniau,

²⁷ “Inau nogo na Taovia niqira God na matana tinoni sui. Me tagara goto sa omea ke utugana vaniau inau.

²⁸ Inau sauba kau moloa na verabau iani i limana a Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia ma nina alaala na mane vaumate.

²⁹ Migira na Babilonia ara maiginia na verabau iani sauba kara mololakena, me ke iru sui lakalaka, kolugira goto pipi sui na vale i tana igira na tinoni ara kodoa na bulunagai uruuru vania Baal i kelana i tana e atsa, mara getua na sausau na uaeni vanigira na god peropero gana kara tsaiginia na korequ.

³⁰ Tû tana tuturigana na mauriqira, igira na tinoni tana Israel ma na Juda ara naua moa na omea e tau dou i mataqu, mara gini tsaia na korequ.

³¹ Eo, tû tana dani ara logo vaolua na verabau iani, me tsau mai i dani eni, igira na tinonina ara naua me gini momosa loki na tobaqu. Minau au padakuti matena nogo kau toroutsania,

³² tana rongona pipi sui na omea tabaruga ara naua igira na tinoni tana Juda mi Jerusalem, kolugira niqira taovia tsapakae, ma niqira tinoni lokiloki, ma na manetabu, ma na propete.

³³ Ara pilo tavamuri vaniau; me atsa moa ti inau au totu matengana na sasaniaqira, migira ara sove nomoa na rorongona gana kara gini sasaga.

³⁴ Ara ba molokaegira moa niqira titinonina na god peropero marasibiga i laona saikesa nogo na Vale Tabu ara logoa gana na samasama vaniaqu inau, mara naqugasiginia.

³⁵ Mara logogira goto visana na belatabu vania Baal tana Poi ni Hinom, gana kara gini savori-kodoputsa na daleqira mane ma na daleqira daki vania na god Molek. Inau au tau ketsaliginigira kara naua na omea iani, mau tau saikesa goto padâ kara naua na omea vaga ia, ma kara raqa

sasiliginigira na tinoni tana Juda.”

*God e Vekea Laka Sauba Kara Dou Visutugua
Igira Nina Tinoni*

³⁶ Na Taovia na God ni Israel e tsarivaniau inau, “A Jeremia, igira na toga ara tsaria laka na vailabu, na liuna na vitoa, ma na lobogu, sauba ke naua me ke gini puka na verabau iani tana limana na taovia tsapakae ni Babilonia. Mi kalina ia, migoe ko rongomigotoa na omea inau kau tsaria.

³⁷ Inau sauba kau adisaigira tugua na tinoni tanigira na vera sui i tana inau au sarangasigira bâ, tana niqû momosatoba ma na korequ loki, me sauba kau adivisumaigira tugua tana naua iani, ma kau mologira kara totu raviravi dou.

³⁸ Mi tana, migira sauba kara lia niqû tinoni, minau sauba kau lia niqûra God.

³⁹ Ma kau naua ma kara tobasai, ma kara muria kesa moa na sautu, gana kara padaloki sailaginiau inau, me ke gini dou na mauriqira igira, migira goto na kukuaqira.

⁴⁰ Me sauba kau naua kesa na vaitasogi saliu kolugira. E utu goto kau mololea na nauana na omea dou vanigira, ma kau naua migira kara kukuni taniau tana tobaqira popono, ma kara gini tau goto piloligi taniau.

⁴¹ Eo, sauba kau gini mage manana na nau-vaniaqira na omea dou, me sauba kau vaturi kalavatavigira tana kao iani.

⁴² “Me vaga nogo inau au molomaia na rota seko loki iani i koniqira na tinoni girani, me

sauba goto kau sauvanigira pipi na omea dou sui au vekenogoa vanigira.

⁴³ Na tinoni ara tsaria laka na kao iani e lia vaga saikesa na kaomate, tana e tau tugua ke mauri sa tinoni se sa omea tuavati, rongona na Taovia nogo e moloa i limaqira na Babilonia. Eo, minau na Taovia au tsaria laka igira na tinoni ni Israel sauba kara volivisugira tugua na uta i laona na kao iani.

⁴⁴ Mi mataqira igira ara sanga momoro sauba kara voligira, ma kara marea na soaqira tana mamarena na tsabiri kao, ma kara bulutikakaia. Ma na omea iani sauba ke laba tana butona kao popono tana Benjamin, mi tana tsatsapa tetelo babâ polia na Jerusalem, mi laoqira na vera sui tana Juda, mi tana kao vungavungaga, mi tuaqira na tetena, mi tana Juda tabana i ata. Sauba kau adivisumaigira tugua na tinoni tana niqira kao. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

33

E Kesa Goto na Veke

¹ Mi kalina inau a Jeremia au tototu moa tana vale sosori i laona na pakokana na valena na taovia tsapakae, maia na Taovia e goko tugua vaniau.

² Me tsaria, “Inau na Taovia au aqosia na barangengo, mau ovukaea, mau moloa tana sasana, au tsarivanigo,

³ Ko soaau inau, minau sauba kau gokovisu vanigo; me sauba kau tsarivanigo na omea ganataga, ma na omea loki sosongo igoe o tau saikesa vati donaginigira.

⁴ Inau na Taovia, na God ni Israel, au tsaria na omea iani tana rongoqira na valeqira na tinoni tana Jerusalem, ma na valeqira na taovia tsapakae tana Juda, na vale igira na tinoni ara vuigira gana kara adigira na tapana gai ma na simente, ma kara tovoa na kakaisiginiana na baravatuna na veraqira, na mani utusiginiaqira gaqira gala igira ara vaturinogoa na gai na vouvou.

⁵ Igira na Babilonia ara maimai nogo na vailabu, me sauba kara dangaliginigira na vale girani na kubuqira igira inau au matesigira tana niq u kore loki ma niq u momosatoba, rongona inau au piloligi nogo tania na verabau iani tana rongona na omea tabaruga sosongo ara naua igira na tinonina.

⁶ Me sauba moa kau maurisitugua na verabau iani ma na tinonina, ma kara dou visutugua, ma kau mologira kara totu raviravi dou tana rago.

⁷ Sauba kau logovisugira na vera tana Juda ma na Israel vaga nogo tana idana, ma kau naua ma kara tamani omea danga.

⁸ Sauba kau malesigira tania niqira sasi ara naua i mataqu inau, ma kau padale saikesalia niqira sasi ma niqira petsakoe.

⁹ Ma na Jerusalem sauba ke molomage vaniau tugua, migira na tinonina kara gini padalokiau ma kara tsonikaeau. Migira na puku sui tana barangengo sauba kara matagu, ma kara gariri, kalina kara rongomia na turupatuna na omea dou sui inau au nauvanigira na tinoni ni Jerusalem.”

¹⁰ Ma na Taovia e tsarigotoa, “Igira na tinoni

ara tsaria laka na nauna iani e vaga saikesa nogo na kaomate, me laka e tagara goto sa tinoni se sa omea tuavati ke totu i laona. Me mana nomoa. Ara mangu lê sui nogo na vera tana Juda, ma na sautuna na verabau ni Jerusalem; me tagara goto sa tinoni se sa omea tuavati ke mamauri i laona. Bâ, mi tana nauna nogo girani sauba kamu rongomitugua na

¹¹ gugû na magemage, ma na tatangina na magemage na kavomutsa na tauga. Me sauba kamu rongomigira na tinoni kara lilinge kalina ara adimaia niqira sausau na soadou i laona niqû Vale Tabu. Migira sauba kara tsarivaganana iani, ‘Soadoua na Taovia Susuliga Sosongo, rongona aia e dou sosongo ma nina galuve e totu saviliu.’

Minau sauba kau naua ma na kao iani ke tamani omea danga vaga nogo tana idana. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

¹² Ma na Taovia Susuliga Sosongo e tsarigotoa, “I laona na kao nogo iani, aia e vaga moa ti na kaomate kalina ia, me tau goto totu sa tinoni se sa omea tuavati i konina, minau sauba kau naua me ke dato doutugua na buruburu i tana igira na mane pitusipi kara adivanoa niqira sipi.

¹³ Mi laona na vera tana kao vungavunga, mi tana tuana na tetena, mi tana Juda tabana i ata, mi tana butona kao tana Benjamin, mi tana tsatsapa tetelo babâ polia na Jerusalem, mi laoqira goto na vera sui tana Juda, igira na mane pitusipi sauba kara tsokogira tugua niqira sipi. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.

14 “Eo, inau na Taovia au tsaria laka e maimai nogo na tagu, i tana inau sauba kau manalia na veke au naunogoa vanigira na toga tana Israel ma na Juda.

15 Mi tana tagu nogo ia, sauba kau vilia ke kesa na kukuana laka nogo a David ke lia na taovia tsapakae. Ma na taovia tsapakae nogo ia, sauba ke naua moa na omea e dou me gotolaka i laona na kao popono.

16 Mi tana tagu goto nogo ia, migira sui tana Juda mi Jerusalem, kara totu goto, ma kara totu raviravi dou sui tana rago. Ma na verabau ia sauba kara soaginia ‘Na Taovia na Pukuna Nida Sasaga Gotolaka.’

17 Inau nogo na Taovia au vekea laka sauba ke totu pipi kalina ke kesa na kukuana a David ke taovia tsapakae tana Israel,

18 ma kara totu sailagi na manetabu tana puku konina a Levi, gana kara aqo vaniau inau, ma kara savorigira na savori-kodokodo, ma na sausau na uiti, migira na sausau tavosi goto.”

19 Na Taovia e goko vaniau inau a Jeremia me tsaria,

20 “Inau, au naunogoa na vaitasogi kolukaira na dani ma na bongi, gana kara ka laba tana ka niqira tagu segeni babâ nogo, ma na vaitasogi ia e utu goto ke taveoligi.

21 Me vaganana goto ia, inau au naua kesa na vaitasogi kolua a David niq maneaqo, laka sauba ke totu pipi kalina kesa na kukuana ke taovia tsapakae, mau naugotoa kesa na vaitasogi kolugira na manetabu tana puku konina a Levi, laka igira nogo sauba kara aqo sailagi vaniau

inau, ma na taso girani e utu goto kara taveoligi.

²² Me sauba kau paboa na dangaqira na kukuana a David niqū maneaqo, migira goto na manetabu tana puku konina a Levi, me ke gini utu na tsokoraeaqira, vaga nogo e utu na tsokoraeaqira na veitugu tana masaoka, ma na vatu na one i tasi.”

²³ Ma na Taovia e tsarigotoa vaniau,

²⁴ “?A Jeremia igoe, laka o tau rongomia igoe ara tsatsaria moa laka inau au sove tanikaira nogo na Israel ma na Juda, i kaira ruka na vungu au vilikaira nogo? Me vaga ia, mara reipeagira niqū tinoni vaga nogo ti igira ara tau nogo sa puku na tinoni.

²⁵ Inau na Taovia au naunogoa na vaitasogi kolua na dani ma na bongi, mau mologira na ketsa ara tagaovikaira na barangengo ma na masaoka.

²⁶ Me vaga inau au nau manana nogoa na omea iani, vaga goto sauba kau manalia niqū vaitasogi au naua kolugira na kukuana a Jakob, me kolugotoa a David niqū maneaqo. Inau sauba kau vilia kesa i laoqira na kukuana a David maia ke tagaovigira sui tu kukuvaqira a Abraham, ma Isaak, ma Jakob. Inau sauba kau galuvegira niqū tinoni ma kau naua ma kara gini tamani omea danga tugua.”

34

Kesa na Goko Parovata Vania a Sedekia

¹ Na Taovia e goko vaniau, inau a Jeremia, kalina a Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia, migira nina mane vaumate, kolugira

goto na alaala na mane vaumate ara talumai pipi tana puku ma na mamatana tinoni, mara totu i vavana nina tagao aia, ara maiginia na Jerusalem ma na vera ara totu varangisia.

² Aia e tsaria, “Inau na Taovia na God ni Israel, au tsarivanigo ko ba tsarivania a Sedekia na taovia tsapakae tana Juda, laka inau nogo na Taovia sauba kau moloa na verabau iani tana limana na taovia tsapakae ni Babilonia, maia nogo sauba ke mololakena me ke iru sui saikesa.

³ Migoe e utu goto ko tsogoligi; sauba moa kara tangoligo ma kara mologo i limana aia. Me sauba ko tu saikesa i matana aia mo ko goko kolua. Mi muri ma kara adivanogo i Babilon.

⁴ A Sedekia igoe, ko rongomia na omea inau au tsaria tana rongomu. Igoe sauba e utu ko mate tana vailabu.

⁵ Sauba moa ko mate tana rago, me vaga nogo igira na tinoni ara kodoa na bulunagai uruuru kalina ara qilugira na mumuamu i sau, igira ara taovia tsapakae idavigo nogo igoe, maia goto nogo sauba kara nauvaganana vanigo. Sauba kara kodoa na bulunagai uruuru kalina kara qilugo, ma kara tangisigo, ma kara tsaria, ‘!E mate kiki, aia nimami taovia tsapakae!’ Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

⁶ Mi tana, minau au tû, mau ba sau na turupatu iani vania a Sedekia na taovia tsapakae, aia e totu moa i Jerusalem

⁷ kalina igira nina mane vaumate na taovia tsapakae ni Babilonia ara maiginia na verabau ia. Migira na mane vaumate ni Babilonia ara baginigotoa kaira na verabau ni Lakis mi Aseka,

i kaira lele moa na verabau ara barapoliginia na baravatu kakai ara ka kauvisu tana Juda.

Igira na Juda Ara Tau Manalia Niqira Veke na Nusileaqira Niqira Tseka

⁸ Nina goko na Taovia e labamaitugua vaniau a Jeremia, murina kalina a Sedekia na taovia tsapakae kolugira na tinoni ni Jerusalem, ara tabesaia laka kara nusilegira

⁹ igira na Hibru ara lia niqira tseka, igira sui na mane ma na daki, me ke tagara goto ke kesa ke tamanina kesa gana verakolu ke aqo mala tseka vania.

¹⁰ Igira sui na toga kolugira niqira ida ara tabesai laka kara mologira niqira tseka kara totu tanusi, ma kara laka goto na mala tsekaaqira tugua. Igira ara nusilegira rago,

¹¹ bâ, mi muri mara oli tugua niqira papada, mara adivisugira, mara turuginigira tugua kara aqo mala tseka vanigira.

¹² Mi tana ma na Taovia,

¹³ na God ni Israel e tsarivaniau, inau a Jeremia, kau tsarivaganana iani vanigira na toga: “Inau au naua kesa na vaitasogi kolugira nogo na mumuamui kalina au laumaurisigira tania na Ejipt i sau, mau maurisigira tania na totu tseka. Mau tsarivanigira laka

¹⁴ pipi vitu na ngalitupa niqira aqo kara nusilegira pipi sui na Hibru ara aqo tseka vanigira i laona e ono ngalitupa. Migira na mumuamui ara sove saikesa na muriana na omea inau au tsaria vanigira.

¹⁵ Me visana moa na dani ara putsu, migamu amu olia nimui papada mamu naua na omea

e dou i mataqu inau. Igamu sui amu tabea laka kamu mologira gamui verakolu na Israel kara totu tanusi, mamu naua kesa na vaitasogi i mataqu inau, i laona na Vale Tabu i tana amu samasama vaniau.

¹⁶ Bâ, mi muri mamu oli tugua nimui papada, migamu sui amu adivisugira na tseka amu mologira kara totu tanusi vaga ara kilinogoa, mamu turuginigira tugua kara aqo tseka vanigamu. Mi tana nauvaganana ia, igamu amu paluvanga-maqu sosongo inau.

¹⁷ Bâ, mi kalina ia, inau na Taovia au tsarivanigamu nogo laka igamu amu petsakoe mangaqu, mamu tau mologira gamui verakolu kara totu tanusi, ma kara pede segenia na omea kara naua. E dou moa, minau sauba kau molovanigamu kamu pede segenimui na omea amu ngaoa: kamu vilia na mate tana vailabu, se tana liuna na lobogu, se na vitoa. Me sauba kau naua migira na puku sui tana barangengo popono kara gini beke loki na reiana na omea inau au naua vanigamu.

¹⁸⁻¹⁹ Eo, igira na tinoni lokiloki tana Juda mi Jerusalem, kolugira na maneaqo tana valena na taovia tsapakae, migira na manetabu, migira sui na ida, ara aqosia kesa na vaitasogi koluau, mara kakaisiginia na liu i ka levugaqira ruka na turina na buluka mane ara putsivotâ. Bâ, mi muri ara tû mara kutsia niqira tabana na vaitasogi mara tau goto manalia na vovorona. Me vaga ia, minau sauba kau nauvanigira na tinoni girani na omea vaga ara naua vania na buluka mane ia.

²⁰ Inau sauba kau mologira bâ i limaqira gaqira

gala, igira ara area na labumatesiaqira, ma na kubuqira sauba igira na manu ma na omea tuavati atsi kara gani gaqira.

²¹ Me sauba goto kau moloa a Sedekia na taovia tsapakae tana Juda, migira goto nina mane sasanga, i limaqira igira ara area na labumatesiaqira. Sauba kau mologira i limaqira na alaala na mane vaumate ni Babilonia. E mana igira ara vanoligi tanigamu nogo.

²² Minau sauba kau ketsaligira, ma kara vi-sumaitugua tana verabau iani. Sauba kara bokia, ma kara tangolia, ma kara mololakena, me ke iru sui saikesa. Inau sauba kau naua ma na vera sui tana Juda kara vaga saikesa moa na kaomate i tana e tau tangomana vania ke kesa ke mauri. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

35

A Jeremia Migira na Rekab

¹ Kalina a Jehoiakim na dalena a Josia e taovia tsapakae tana Juda, ma na Taovia e tsarivaniau inau a Jeremia,

² “Ko bâ i koniqira na tinoni tana duli i konina a Rekab mo ko goko kolugira, mo ko adivanogira i laona kesa na voki tana Vale Tabu, mo ko sauvanigira na uaeni kara inuvia.”

³ Mi tana mau tû, mau bâ reia kesa na mane tana duli konina a Rekab, aia nogo a Jaasania na dalena kesa segeni goto na Jeremia, maia na dalena a Habasania. Mau adia aia kolugira goto na kulana ma na dalena mane, migira sui tana duli konina a Rekab,

⁴ mau adivanogira tana Vale Tabu. Mau adisagegira tana niqira voki na dalena a Hanan na propete aia na dalena a Igdalia. Ma na voki ia e totu paladato vania nina voki a Maaseia na dalena a Salum, aia e reitutugua na matsapana na Vale Tabu, mi ligisaqira goto niqira voki igira visana tavosi na tinoni lokiloki.

⁵ Mi muri, mau mologira visana tseu, ma na bilo na uaeni i mataqira igira na Rekab mau tsarivanigira, “Kamu inuvia na uaeni iani.”

⁶ Migira ara gokovisu mara tsaria, “Igami e utu kami inu uaeni. Rongona aia a Jonadab na mumuamami, aia na dalena a Rekab, e tsarinogoa vanigami laka atsa moa igami, migira na kukuamami, kami laka goto na inuviana sa uaeni.

⁷ Aia e tsarigotoa vanigami kami laka na logovale, se na aqo uta, se na tsukaaqira se na voliaqira na uta na uaeni. Aia e ketsaligami kami tototu moa i laona na valepolo, gana kami gini mauri oka tana butona kao i tana igami ami totu moa mala tinoni labana.

⁸ Migami ami murigira pipi sui na vali aia a Jonadab e molovanigami nogo. Migami ami tau saikesa inu uaeni, me atsa moa igira na taumami ma na dalemami mane se na dalemami daki.

⁹⁻¹⁰ Igami ami tau logovale tana kami totu. Mami totu moa tana valepolo. Mami tau goto tamanina sa uta na uaeni, se sa uta tavosi goto. Igami ami muri saikesalia moa pipi sui na vali aia Jonadab na mumuamami e molovanigami.

¹¹ Mi kalina a Nebukadnesar na taovia tsapakae e ba bokia na butona kao ia, mami padâ kami mai i Jerusalem gana kami gini totuligi

tanigira na mane vaumate ni Babilonia mi Siria. Aia nogo na rongona ti ami totu ieni i Jerusalem kalina ia.”

¹² Mi muri, ma na Taovia Susuliga Sosongo,

¹³ na God ni Israel, e ketsaliau kau bâ i konigira na tinoni tana Juda mi Jerusalem, ma kau tsarivanigira vaga iani, “Inau nogo na Taovia, au veisuagamu rongona gua ti amu sove na rongomangaqu, mamu tau muridougira niqu totosasaga.

¹⁴ Igira na kukuana a Jonadab ara muridoua nina vali kara laka na inu uaeni, me tsau mai nogo i dani eni me tagara goto sa vidaqira ke inu uaeni. Minau au totu matengana moa na goko vaniamui igamu, mamu tau goto rongomangaqu.

¹⁵ Mau tau goto kuti na molo bâ vaniamui pipi sui niqu maneaqo igira na propete, ma kara tsarivanigamu, ‘Kamu mololea kalina ia na nauana na omea tabaruga, ma kamu naua moa na omea e goto, ma kamu laka na bâ samasama ma na aqo vaniaqira na god peropero, gana kamu gini tangomana na mauri babâ tana butona kao aia na Taovia e saunogoa vanigamu igamu migira na mumuamui.’ Migamu amu tau ngaoa na rongomangaqu.

¹⁶ Igira na kukuana a Jonadab ara muridoua na ketsa aia na mumuaqira e sauvanigira, migamu niqu tinoni, igamu amu tau saikesa rongomangaqu inau.

¹⁷ Bâ, mi kalina ia, inau na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, sauba kau alo-maia i konimui, igamu na tinoni tana Juda mi Jerusalem, pipi sui na omea seko inau au

vekenogoa. Eo, inau sauba kau naua na omea iani tana rongona igamu amu sove na rorongono kalina inau au goko vanigamu, mamu tau goto gokovisu vaniau kalina au soagamu.”

¹⁸ Mi tana, minau a Jeremia au goko vanigira tana duli konina a Rekab mau tsarivanigira, “Aia na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, e goko vaga iani vanigamu. ‘Igamu amu muridoua na ketsa aia a Jonadab na mumuamui e sauvanigamu; mamu muridougira pipi sui nina tosasaga, mamu aqosigira pipi sui na omea aia e ketsaliginigamu.

¹⁹ Me vaga ia, inau nogo na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, au vekea laka ke totu sailagi kesa na kukuana mane a Jonadab na dalena a Rekab, ke aqo vaniau inau.”

36

A Baruk e Tsokoa na Papi I Laona na Vale Tabu

¹ Mi tana vatinina ngalitupa aia Jehoiakim na dalena a Josia e taovia tsapakae tana Juda, ma na Taovia e tsarivaniau inau a Jeremia,

² “Ko adia kesa na viviruna papi, mo ko maretsuna i konina pipi sui na omea inau au tsarivanigo nogo tana rongogira na Israel ma na Juda, me pipi sui goto na puku na tinoni. Ko maretsunagira sui lakalaka pipi na omea inau au tsarivanigo, tû tana kesanina dani inau au goko vanigo, kalina aia Josia e taovia tsapakae, me tsau mai i dani eni.

³ Tau utu ngatsu kalina kara rongomia igira na tinoni tana Juda pipi sui na omea seko inau

au padâ na molomai vaniaqira, ti kara piloligi tania niqira sasaga tabaru. Mi tana ti inau sauba kau padale vanigira niqira tsutsukibo ma niqira sasi.”

⁴ Me vaga ia, minau au tû, mau soâ a Baruk na dalena a Neria, mau tsarivania ke maretsunagira pipi sui na omea aia na Taovia e tsarinogoa vaniau. Ma Baruk e maretsunagira sui kesa tana viviruna papi.

⁵ Mi muri, mau ketsali vaganana iani a Baruk: “Inau ara tongo vaniau na sage bâ i laona na Vale Tabu.

⁶ Mau ngaoa igoe ko bâ i tana kalina igira na toga ara tsoni vitoaqira segeni. Ma nimu aqo ko tsokolokia na omea o marenogoa tana viviruna papi ia, gana kara gini rongomidoua pipi sui na omea aia na Taovia e tsarinogoa vaniau inau, mau ketsaligo igoe ko maretsunagira. Ko naua na omea iani i tana tangomana igira na toga sui kara rongomigo igoe, kolugira goto na tinoni ni Juda ara talumai tana veraqira babâ.

⁷ Tau utu ngatsu igira kara nonginongi vania na Taovia ma kara piloligi tania niqira sasaga tabaru, rongona na Taovia, tana nina kore ma nina momosatoba loki, e tsarinogoa laka sauba ke molomai vanigira na tinoni girani na rota seko loki.”

⁸ Me vaga ia, ma Baruk e ba tsokovulagigira nina goko na Taovia i laona na Vale Tabu vaga saikesa nogo au ketsalia ke naua.

⁹ Mi tana siunina vula i laona na tsegenina ngalitupa aia Jehoiakim e taovia tsapakae tana Juda, migira sui na tinoni ni Jerusalem, migira

sui goto ara talumai pipi tana vera i laona na Juda, ara tsoni vitoaqira segeni rongona na Taovia ke gini tobadou vanigira.

¹⁰ Mi tana, i mataqira na toga ara saikolu i tana, ma Baruk e tsokovulagia na omea sui e marea tana viviruna papi inau a Jeremia au tsarivaninogoa ke marea. Aia e naua na omea iani i laona na Vale Tabu, i matana nina voki a Gemaria na dalena a Sapan, nina mane mamare na taovia tsapakae. Ma nina voki aia e totu i gotu ligisana tana nauna na mani sage bâ tana Matsapakapuna Vaolu na Vale Tabu.

A Baruk e Tsokovulagia na Papi i Mataqira na Tinoni Lokiloki

¹¹ A Mikaia na dalena a Gemaria ma na kukuana a Sapan, e rongomia kalina a Baruk e tsokoa na viviruna papi ia i tana e totu na goko e tsarinogoa na Taovia.

¹² Mi muri, maia e tû, me vano tana valena na taovia tsapakae, me ba sage tana nina voki nina mane mamare na taovia tsapakae, i tana igira sui na tinoni lokiloki ara saikolu. Igira nogo a Elisama, aia nina mane mamare na taovia tsapakae, ma Delaia na dalena a Semaia, ma Elnatan na dalena a Akbor, ma Gemaria na dalena a Sapan, ma Sedekia na dalena a Hanania, migira sui goto na tinoni lokiloki ara totu i tana.

¹³ Ma Mikaia e turupatuna vanigira pipi sui na omea aia e rongomia a Baruk e tsokoa vanigira na toga.

¹⁴ Mi muri, migira na tinoni lokiloki ara molovanoa a Jehudi na dalena a Netania, na kukuana a Selemia, ma na kukuana loki a Kusi,

ke ba tsarivania a Baruk ke adimaia na viviruna papi aia e tsokovulaginogoa vanigira na toga. Ma Baruk e adimaia vanigira na viviruna papi ia.

¹⁵ Migira ara tsarivania, “Ko totu i lao mo ko tsokovulagia vanigami goto igami.” Mi tana, ma Baruk e tsokovulagia vanigira.

¹⁶ Mi kalina a Baruk e tsokosua, migira ara vaimorosigi tana matagu loki mara tsarivania a Baruk, “Nimami aqo nomoa igami kami tsarivulagia na omea iani vania na taovia tsapakae.”

¹⁷ Mi muri mara veisuâ a Baruk, “Ko tsaridoua vanigami e gua sagata ti o maregira na omea sui vaga girani? ?Laka a Jeremia nogo e tsarivanigo na omea ko marea?”

¹⁸ Ma Baruk e gokovisu me tsaria, “A Jeremia nogo e tsarivaniau pipi sui na tsaqina goko girani, minau au adia na iqi mau maretsunagira tana viviruna papi iani.”

¹⁹ Mi muri, migira ara tsarivania, “Kagamu a Jeremia ka nimui aqo kamu ka ba taopoi. Me ke laka goto dona ke kesa i tana amu ka totu.”

Na Taovia Tsapakae e Kodoa Na Viviruna Papi

²⁰ Migira na tinoni lokiloki ara ba molosagea na viviruna papi ia i laona nina voki a Elisama, aia nina mane mamare na taovia tsapakae, mi muri, mara bâ tana voki i tana e totu na taovia tsapakae, mara tatamanga vania na omea sui.

²¹ Mi muri, maia na taovia tsapakae e molo-vanoa a Jehudi ke ba adia na viviruna papi ia. Ma Jehudi e ba adia tana vokina a Elisama, me tsokovulagia vania na taovia tsapakae migira sui na tinoni lokiloki ara tu polia.

²² Tana tagu ia na tagu na bisi, maia na taovia tsapakae e totu i ligisana na lake.

²³ Mi kalina a Jehudi e suilavaginia na tsokoaqira tolu se vati na turina, maia na taovia tsapakae e pari ratsiginigira na gau tetelo, me tsonisagegira i laona na lake. Maia e nau babâ vaga ia poi tsau kalina e kodo sui lakalakâ na papi popono ia.

²⁴ Maia na taovia tsapakae migira na tinoni lokiloki ara tau lelê goto gini matagu, se kara saua sa papadana laka ara padasavi kalina ara rongomia na omea sui girani.

²⁵ Me atsa moa ti a Elnatan, ma Delaia, ma Gemaria ara tu nongikakaia na taovia tsapakae ke laka na kodoana na viviruna papi ia, maia e tau goto ngaoa na rongomiaqira.

²⁶ Mi muri, maia e ketsalitugira a Jerameel na dalena mane segeni nogo ia, ma Seraia na dalena a Asriel, ma Selemia na dalena a Abdeel, kara tu tangolikaira a Jeremia na propete ma Baruk nina mane mamare. Ma na Taovia e molopoikaira nogo.

A Jeremia e Marea Kesa Goto na Papi

²⁷ Mi murina kalina a Jehoiakim na taovia tsapakae e kodo suinogoa na viviruna papi au ketsaliginia a Baruk ke marea, ma na Taovia e tsarivaniau

²⁸ kau adigotoa kesa na viviruna papi, ma kau maretsunatugua pipi sui na omea ara totu nogo i laona na kesanina papi.

²⁹ Ma na Taovia e tsarivaniau goto kau ba tsarivania na taovia tsapakae na goko iani, "Igoe o kodonogoa na viviruna papi, mo veisuâ 'Na

rongona gua te a Jeremia e marea laka sauba na taovia tsapakae ni Babilonia ke mai me ke toroutsani poponoa na butona kao iani, me ke matesigira na tinonina ma niqira omea tuavati sui?’

³⁰ Bâ, mi kalina ia inau nogo na Taovia au tsarivanigo igoe a Jehoiakim na taovia tsapakae, laka sauba ke tagara goto sa vidaqira na kukuamu ke tagaovi kaputia na verana a David. Ma na konimu igoe sauba kara tsonia i tano, tana ke gini rangia na aso tana dani me ke bisilia na kolobu tana bongi.

³¹ Minau sauba kau kedego igoe migira na kukuamu, migira goto nimu tinoni lokiloki, tana rongogira na sasi igamu sui amu tsukigira. Sauba kau alomaia i konimui, mi koniqira goto na tinoni ni Jerusalem mi laona na Juda, na omea seko sui au kate idanogoa kau alomaia vanigamu, rongona igamu amu tau ngaoa na rorongoa.”

³² Mi tana, minau a Jeremia au adia kesa segeni na viviruna papi, mau sauvania a Baruk niqumane mamare, maia e maretsunagira tugua pipi sui na omea inau au ketsaliginia ke marea tana kesanina viviruna papi, aia e Jehoiakim na taovia tsapakae e kodonogoa, mau pabo ba gotoa visana na goko.

37

A Sedekia e Nongia Kesa na Omea I Konina a Jeremia

¹ A Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia e molokaea a Sedekia na dalena a Josia

ke lia na taovia tsapakae tana Juda, na tuguna a Jehoiatsin na dalena a Jehoiakim.

² Me atsa moa a Sedekia, migira nina tinoni lokiloki, ma na toga popono, igira sui ara tau saikesa goto ngaoa na rongomiana na goko aia na Taovia e katevulagia tana mangaqu inau a Jeremia.

³ Ma Sedekia na taovia tsapakae e molo-vanokaira a Jehukal na dalena a Selemia, ma Sepania na manetabu na dalena a Maaseia, kara ka tsarivaganana vaniau, “Ko nonginongi vanigami igami vania na Taovia nida God.”

⁴ Mi tana tagu ia, mara tau moa vati molosageau tana vale sosori, mau liu bamai moa i laoqira na toga.

⁵ Mi tana tagu goto ia, igira na alaala na mane vaumate ni Babilonia ara totu polipolia na Jerusalem ara rongomia laka igira na mane vaumate ni Ejipt ara mololenogoa na veraqira mara maimai nogo i sautu, migira ara tû, mara visutugua i Babilon.

⁶ Mi muri, ma na Taovia, na God ni Israel, e tsarivaniau inau a Jeremia

⁷ kau ba tsarivaganana iani vania a Sedekia, “Igira na alaala na mane vaumate ni Ejipt ara maimai rago gana na sangaamu igoe, me sauba moa kara visu lê tugua i veraqira.

⁸ Mi muri migira na Babilonia sauba kara visumaitugua, ma kara bokia na verabau iani, ma kara tangolia ma kara tungia.

⁹ Inau na Taovia au parovatavigamu kamu laka na pero segenimui ma kamu tsaria, ‘E utu

nogo kara visumai i Jerusalem igira na Babilonia.' Tagara, sauba nomoa kara visumaitugua.

¹⁰ Me atsa moa ti vaga igamu kamu tangomana na tuliusiaqira na alaala popono na mane vaumate ni Babilonia, migira moa ara boka kara totuvisu, ma kara tsatsaro tana niqira valepolo, migira nogo sauba kara tû, ma kara ba mololakena na verabau iani me ke iru sui saikesa."

Ara Tangolia a Jeremia Mara Moloa tana Vale Sosori

¹¹ Igira na mane vaumate ni Babilonia ara mololenogoa i Jerusalem, rongona ara rongomia laka igira na alaala na mane vaumate ni Ejipt ara maimai varangi nogo.

¹² Mi tana, minau a Jeremia au aligiri mau mololea i Jerusalem, na vano tana butona kao ni Benjamin, kau ba aditamaniqu niqu tuva tana niqira butona kao igira niqu duli.

¹³ Mi kalina au ba tsau nogo tana Matsapakapu Benjamin, maia gaqira taovia na mane vaumate e matalia na matsapakapu i tana, aia nogo a Irija na dalena a Selemia ma na kukuana a Hanania, e tukapusiau me tsarivaniau, "¡Igoe o tsogovano tabana i koniqira na Babilonia!"

¹⁴ Minau au tsaria, "¡Tagara e tau mana na goko ia! ¡Inau au tau tsogovano tabana i koniqira na Babilonia!" Maia Irija e sove na rongomiaqu, me tangoliau moa, me adiau bâ i koniqira na tinoni lokiloki.

¹⁵ Migira ara kore loki sosongo vaniau, mara ketsaligira kara rarusiau, ma kara soriau tana

valena a Jonatan, aia na mane mamare, ma na valena ia e lia nogo na vale sosori.

¹⁶ Ma na vale ia e tamanina kesa na voki i vavana na kao, mi tana nogo ara ba tsonisageau mau totu oka sosongo i tana.

¹⁷ Me kesa tana tagu i muri maia Sedekia na taovia tsapakae e ketsaligira kara ba adimaiau i matana, mi kalina au mailaba nogo i tana, ma na taovia tsapakae e veisuaau dodo, “?Egua laka na Taovia e tsarivanigo sa goko?”

Minau a Jeremia au gokovisu mau tsaria, “Eo. Igoe sauba kara mologo i limana na taovia tsapakae ni Babilonia.”

¹⁸ Mi tana minau au veisuâ na taovia tsapakae, “?Laka na omea seko gua sagata au nauvanigo igoe, se vanigira nimu mane sasanga, se na toga girani, te amu tsoniau tana vale sosori?”

¹⁹ ?Me laka nagua e laba vanigira nimu propete igira ara tsaria vanigo laka na taovia tsapakae ni Babilonia e utu goto ke maiginigo igoe, se na butona kao iani?

²⁰ Bâ, mi kalina ia niqu taovia tsapakae, inau au ngaoa kau nongia kesa na omea i konimu igoe. Kiki, ko laka saikesa goto na molovisuaqu tugua i laona na vale sosori e totu i valena a Jonatan na mane mamare, kau tau ba mate i tana.”

²¹ Mi tana, ma Sedekia na taovia tsapakae e ketsaligira kara soriau tugua tana pakokana na valeqira na mane matali. Mi tana nogo au ba totu, me pipi dani ara sauvania kesa na sivona breidi talu i tana ara biti breidi, poi tsau kalina e tau goto totuvisu sa breidi i laona na verabau popono ia.

38

Ara Tsonitsuna a Jeremia I Laona Kesa na Tuvu Mamatsa

¹ I tugira a Sepatia na dalena a Matan, ma Gedalia na dalena a Pasur, ma Jehukal na dalena a Selemia, ma Pasur na dalena a Malkia, ara tu rongomia laka inau a Jeremia au tsarivanigira na toga na goko vaga iani,

² “Na Taovia e tsaria laka ase i moa ke totuvisu tana verabau iani sauba ke mate tana vailabu, se tana liuna na vitoa, ma na lobogu. Masei moa ke molo segenina i limaqira na Babilonia sauba e utu kara labumatesia. Aia sauba ke mauri.”

³ Me laka au tsarigotoa, “Na Taovia e tsaria, ‘Sauba kau moloa na verabau iani tana limaqira na mane vaumate ni Babilonia, migira sauba kara tangolia.’ ”

⁴ Mi tana, mi tugira na tinoni lokiloki tugirani, ara tu bâ i konina na taovia tsapakae mara tu tsarivanja, “Na mane iani e tugua nomoa na labumatesiana. Ma na goko vaga nogo aia e tsaria e naua me gini puka lê rebona gaqira malagai igira nida mane vaumate, migira sui ara kauvisu i laona na verabau iani. Aia e tau saikesa ngaoa ke sangagira na toga; tagara, aia e ngaoa moa na sekoliaqira.”

⁵ Ma Sedekia na taovia tsapakae e tsaria, “E dou, kamu tu naua moa na omea amu tu kilia kamu tu nauvania. E utu kau tongo vanitugamu.”

⁶ Mi tana, mara tu adiau, mara tu molot-sunaginiau na ropu i laona nina tuvu a Malkia na dalena nogo na taovia tsapakae, aia na tuvu

e totu i laona na pakokana valeqira na mane matali. Me tagara goto sa kô i laona na tuvu ia, ma na boko segeni moa, mau ba lupilupi i laona na boko mate.

⁷ Me kesa na tinoni ni Sudan, a Ebedmelek na asana, aia e kesa na tinoni loki e ago tana valena na taovia tsapakae, e rongomia laka ara molotsunaau i laona na tuvu. Mi tana dani goto ia, ma na taovia tsapakae e totu tana tinete tana Matsapakapu Benjamin.

⁸ Mi tana a Abedmelek e tû, me ba tsarivania na taovia tsapakae,

⁹ “Taovia, na omea ara tu naua na mane tugirani e sasi saikesa. Ara tu molotsunâ a Jeremia i laona na tuvu i tana sauba ke gini mate na vitoa rongona e tagara goto sa mutsa i laona na verabau iani.”

¹⁰ Mi tana, ma na taovia tsapakae e ketsalia a Ebedmelek ke dulikolu tugira tolu na mane, ma kara tu ba raqakaeau tania na tuvu ia idavia kau mate.

¹¹ Maia Ebedmelek kolutugira na mane tugira ara tu ba sage i laona na voki na mani mololakâ omea levolevo tana valena na taovia tsapakae, mara tu adigira visana na polo tataratsi, mara tu molotsunagira vaniau tana ropu.

¹² Ma Ebedmelek e tsarivania, “Ko mologira na polo tataratsi girani i vavana na abeabemu gana ke gini tau girigo na ropu.” Minau au nauvaganana ia,

¹³ mara tu raqakaeau tania na tuvu. Mi murina ia, mara tu ba moloau kau totutugua tana pakokana na valeqira na mane matali.

A Sedekia e Nongia a Jeremia Ke Sauparovata Vania

¹⁴ Me kesa tana dani segeni, maia Sedekia na taovia tsapakae e ketsaligira kara adiau ba vania tana tolunina matsapa na sage bâ tana Vale Tabu, ma Sedekia e tsarivaniau, “Inau sauba kau veisuago kesa na veisua, mau ngaoa igoe ko tsarivaniau na manana popono.”

¹⁵ Minau au tsarivania, “Ti vaga inau kau tsarivanigo na manana, me sauba igoe ko matesiau, me ti vaga kau parovatavigo, me utu saikesa ko ngaoa na rongomiana.”

¹⁶ Me vaga ia, ma Sedekia na taovia tsapakae e veke dodo vaniau me tsaria, “Inau au gini vatsa tana asana na God mamauri, aia na God e tusua na mauri vanigita, laka e utu saikesa kau matesigo se kau mologo i limaqira igira ara area na matesiamu.”

¹⁷ Mi tana, minau au tsarivania a Sedekia, “Na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, e tsaria na goko vaga iani, ‘Ti vaga igoe ko molo segenimu i limaqira na tinoni lokiloki ni Babilon, me sauba kara gaea na maurimu, ma na verabau iani e utu kara tungia. Migoe migira goto nimu tamadale sauba kara gaea na maurimui.

¹⁸ Bâ, me ti vaga ko tau molo segenimu i limaqira na Babilonia, mi tana nogo sauba kau moloa na verabau popono iani i limaqira na Babilonia, migira nogo sauba kara tungia me ke iru sui saikesa, migoe e utu goto ko tangomana na tsogoligi taniaqira.’ ”

¹⁹ Ma na taovia tsapakae e tsaria, “Inau au matagunigira igira nida tinoni ara tsogovano

nogo tabana i koniqira na Babilonia. E tau utu kara moloau i limaqira igira ma kara rotasiau.”

²⁰ Minau au tsaria, “E utu kara livugo igoe i limaqira. Minau au nongigo kakai ko muridougira nina goko na Taovia au katenogoa vanigo, me sauba pipi sui na omea kara dou vanigo, ma kara gaea na maurimu.

²¹ Ma na Taovia e sauvulaginogoa vaniau tana moro na omea sauba ke laba ti vaga igoe ko sove na molo segenimu i limaqira.

²² Mi tana moro ia, inau au reigira pipi sui na daki ara kauvisu tana valena na taovia tsapakae ni Juda, ara raqavanogira i koniqira gaqira tagao na mane vaumate ni Babilonia. Mo ko rongomidoua na omea ara tsaria kalina ara vavano i sautu:

‘Igoe a Sedekia na taovia tsapakae,
igoe o tutunina moa niqira goko igira na kulamu
dou,
migira ara perobulesigo moa mara tsogori
tsunago.

Mi kalina ia, ma na tuamu igoe e lupilupi tana
boko,
migira sui na kulamu ara viri piloligi tanigo.’

²³ “Mi tana moro ia, au reigotoa laka igira na Babilonia sauba kara tangoligira sui na taumu ma na dalemu, migoe goto e utu ko tangomana na tsogoligi tanigira. Sauba kara aditsekago vano i konina na taovia tsapakae ni Babilonia, ma kara tungia na verabau iani me ke iru sui saikesa.”

²⁴ Ma Sedekia e tsaria, “Ko laka na tsarivaniana goto ke kesa na omea kaita ka gini vaigokovigi. Me ti vaga ko tsarivulagia me sauba ko mate.

²⁵ Ti vaga igira na tinoni lokiloki kara rongomia laka au goko kolugo inau, migira sauba kara mai ma kara veisuago igoe nagua ka gokona sai kaita. Migira sauba kara vekea vanigo laka e utu kara matesigo ti vaga ko tsarivulagi vanigira na omea popono.

²⁶ Migoe ko tsarivanigira moa laka o mai nongiau inau kau laka goto na molovisuamu tugua tana vale sosori tana valena a Jonatan mo ko ba mate i tana.”

²⁷ Mi muri, migira sui na tinoni lokiloki ara mai veisuaau, minau au tsarivanigira moa na omea vaga saikesa nogo aia na taovia tsapakae e tsarivaniau kau tsaria. Me tagara goto sa omea tangomana kara naua igira, rongona e tagara goto kesa ke rongomia ka nimami gokosai.

²⁸ Minau a Jeremia au totu sosori moa tana pakokana na valeqira na mane vaumate, poi tsau tana dani igira na gala ara mai tangolia na Jerusalem.

39

E Puka na Verabau ni Jerusalem

¹ Mi tana sangavulunina vula i laona na siunina ngalitupa a Sedekia e taovia tsapakae tana Juda, ma Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia e raqagira nina alaala popono na mane vaumate, mara mai bokia na Jerusalem.

² Mi tana siunina dani i laona na vatinina vula, tana sangavulu kesianina ngalitupa nina aqo tagao a Sedekia, ara tapali ovatia na baravatu, mara sage i laona na verabau ia.

³ Mi kalina ara tangoli suinogoa na Jerusalem, migira nina tinoni lokiloki na taovia tsapakae ni Babilonia ara mai, mara totu tana sasaqira babâ tana Matsapakapu i Levuga, kolutugira goto a Nergal Sareser, ma Samgar Nebo, ma Sarsekim, me kesa segeni goto na Nergal Sareser.

⁴ Mi kalina a Sedekia na taovia tsapakae, migira sui nina mane vaumate, ara reia na omea e laba vaga ia, migira ara tovoa na tsogoligi tana bongi. Ara liu bâ tana nina uta na taovia tsapakae, mara rutsu tana matsapakapu i tana ara ka sai ruka na baravatu, mara tsogoligi bâ tana sautu e vano kalea na Poi Jordan.

⁵ Migira na mane vaumate ni Babilonia ara takuvigira, mara ba tangolia a Sedekia tana poiatsa i ligisana i Jeriko. Mi muri, migira ara adivanoa vania a Nebukadnesar na taovia tsapakae, aia e totu tana verabau ni Ribla tana butona kao ni Hamat, mi tana aia Nebukadnesar e molo gana kede a Sedekia.

⁶ Mi tana nogo i Ribla aia e matesigira na dalena Sedekia i matana nogo a Sedekia, me matesigira sui goto na tinoni lokiloki ni Juda.

⁷ Mi murina ia, maia e putsuli rutsua na matana a Sedekia, me soriginia na itai tapala gana kara adivanoa i Babilonia.

⁸ Mi tana tagu goto ia, migira na Babilonia ara totuvisu i Jerusalem ara mololakena me iru saikesa na valena na taovia tsapakae, ma na valeqira goto na tinoni, mara vui pukaligira na baravatuna na verabau ni Jerusalem.

⁹ Mi tana susuina, ma Nebusaradan, aia niqira taovia loki na mane vaumate, e aditsekavanogira

i Babilonia igira na tinoni ara kauvisu i laona na verabau, kolugira goto igira ara tsogovano nogo tabana kolugira.

¹⁰ Maia e moloa kara totuvisu moa tana butona kao tana Juda igira visana tinoni ara tau saikesa tamanina sa omea, me tagara goto sa niqira butona kao, maia e saulea vanigira na uta na uaeni me visana goto na uta tavosi.

Ara Adirutsumia a Jeremia Tania na Totu Sosori

¹¹ Ma Nebukadnesar na taovia tsapakae e padatugua laka a Jeremia e totu moa i Jerusalem, te e moloketsa vano vania a Nebusaradan aia niqira taovia na mane vaumate me tsarivania,

¹² “Ko ba lavea a Jeremia mo ko reitutugudoua. Ko laka goto na nausekoli vaniana sa omea, mo ko nauvania moa na omea aia e ngaoa.”

¹³ Me vaga ia, ma Nebusaradan kolukaira ruka nina sasanga loki, kaira a Nebusasban ma Nergal Sareser, migira sui goto nina mane sasanga tavosi na taovia tsapakae ni Babilonia,

¹⁴ ara bâ mara adirutsumiligiau tania na pakokana na valeqira na mane vaumate. Mara molovania a Gedalia na dalena a Ahikam ma na kukuana a Sapan ke reitutuguau, me ke sangau kau gini visudoutugua i veraqu. Me vaga ia, minau a Jeremia au totuvisu moa tana Juda i laogira na tinoni.

Na Taovia e Gaea a Ebedmelek

¹⁵ Mi taguna inau au tototu sosori moa tana pakoka na valeqira na mane vaumate, ma na Taovia e tsarivaniau, “Ko tsarivania

¹⁶ a Ebedmelek na mane ni Sudan laka inau na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, au tsarivaganana iani vania, 'Au kate idanogoa laka sauba kau toroutsania na verabau iani, me utu goto kau naua sa omea ke dou vania. Mi kalina ia, sauba kau manalia niqu goko. Migoe a Ebedmelek sauba ko totu i tana, mo ko morosiginia na matamu segeni kalina ke laba na omea vaga ia.

¹⁷ Minau na Taovia sauba kau mataligo me utu kara mologo i limaqira igira na tinoni igoe o matagunigira.

¹⁸ Inau sauba kau ravisigo, me utu nomoa kara matesigo. Sauba moa ko mauri, rongona igoe o noruau. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.' "

40

A Jeremia e Totu Kolua a Gedalia

¹ Na Taovia e goko vaniau, inau a Jeremia, i murina kalina a Nebusaradan, aia niqira taovia loki na mane vaumate, e nusiligiau nogo tania na totu sosori i Rama. Ara soriginiau na itai tapala, kolugira goto na tinoni sui ni Jerusalem mi tana Juda, gana kara aditsekavanogami i Babilon.

² Maia niqira taovia na mane vaumate e soau me tsaridodoa vaniau, "Na Taovia nimu God e katelinogoa laka sauba ke toroutsani saikesalia na kao iani,

³ mi kalina ia aia e manalinogoa na omea vaga aia e kate idanogoa laka sauba ke laba. Mara gini laba na omea sui vaga girani rongona igira nimu

tinoni ara sasi sosongo i matana na Taovia mara petsakoe mangana.

⁴ Bâ, mi kalina ia, inau au adiligia na itai tapala ara soriginia na limamu mau mologo ko totu tanusi. Me ti vaga ko pandangaoa igoe na dulikoluaqu inau na vano i Babilon, me dou moa, minau nogo sauba kau reitutugugo. Mi ti vaga ko tau ngaoa na vano, me dou goto moa. Igoe moa ko vilia iava tana o ngaoa na totu i laona na kao popono iani.”

⁵ Mi kalina inau au tau goto tsaria sa goko, ma Nebusaradan e tsarivaniau, “Ko visutugua i konina a Gedalia, na dalena a Ahikam ma na kukuana a Sapan, aia nogo na taovia tsapakae ni Babilonia e moloa ke lia na taovia tagao kaputigira na vera sui i laona na Juda. Ko totu kolua aia, mo ko mauri i laoqira na tinoni ni tana, se ko vano iava moa i tana igoe o pandangaoa.” Mi muri, ma Nebusaradan e sauvaniau kesa na vangalaka, ma gaqu mutsa, me vailivua, me vano.

⁶ Minau au vano mau totu kolua a Gedalia i Mispa, mau mauri i laoqira na tinoni ara kauvisu tana kao ia.

*A Gedalia na Taovia Tagao Tana Juda
(2 Taovia Tsapakae 25:22-24)*

⁷ Mara visana na mane vaumate kolugira niqira taovia ara tataopoi i laona na Juda. Mi kalina ara rongomia laka na taovia tsapakae ni Babilonia e molokaea a Gedalia ke taovia tagao kaputia na butona kao ia, me ke reitutugugira igira sui ara tau adivanogira i Babilon, igira nogo

na tinoni ara tau saikesa tamanina sa omea tana kao ia,

⁸ migira ara tû, mara vano sai alaala kolua a Gedalia i Mispa, tugira nogo a Ismael na dalena a Natania, ma Johanan na dalena a Karea, ma Seraia na dalena a Tanumet, migira na dalena a Epai ni Netopa, ma Jesania ni Maaka, kolugira niqira tinoni.

⁹ Ma Gedalia e tsarivanigira, “Inau au vatsa vanigamu laka e tagara sa rongona kamu gini matagu na molo segenimui i limaqira na Babilonia. Kamu totu rago tana kao iani, ma kamu aqo vania na taovia tsapakae ni Babilonia, me sauba pipi sui na omea ke vano dou vanigamu.

¹⁰ Inau nogo sauba kau totu kolugamu ieni i Mispa, mi kalina igira na Babilonia kara mai, minau nogo sauba kau tû matemui. Migamu kamu angunikolugira ma kamu mololakadougira nimui uaeni, ma na vuagai mutsamutsa, ma na oela na olive, ma kamu tototu moa i laoqira na tsatsapa tetelo amu totuvigira nogo.”

¹¹ Mi tana tagu goto moa ia, migira sui na tinoni ni Israel igira ara totu i Moab, mi Amon, mi Edom, mi tana vera tavosi goto, ara rongomigotoa laka na taovia tsapakae ni Babilonia e tamivanigira visana na tinoni ni Israel kara totuvisu moa tana Juda, me molokaea a Gedalia ke taovia tagao vanigira.

¹² Mi tana, mara viri mololea na nauna i tana ara sarangasigira, mara visutugua tana Juda. Igira ara ba laba i konina a Gedalia i Mispa, mi tana nogo ara angunisaigira danga sosongo na vuana uaeni ma na vuagai mutsamutsa.

*Ara Labumatesia a Gedalia
(2 Taovia Tsapakae 25:25-26)*

¹³ Mi murina ia, ma Johanan, migira niqira taovia na mane vaumate ara totu popoi, ara ba laba i konina a Gedalia i Mispa,

¹⁴ mara tsarivania, “?Laka igoe o tau vati donaginia laka a Baalis na taovia tsapakae ni Amon e molomaia a Ismael na dalena a Netania, ke labumatesigo?” Ma Gedalia e tau saikesa tutunina.

¹⁵ Mi tana ma Johanan e tsaridodo vania a Gedalia, “Ko tamivaniau moa ma kau ba labumatesia a Ismael, me utu goto ke dona ke kesa ase i matesia. ?Laka na rongona gua ko tamivania moa ke labumatesigo igoe? Na omea vaga ia sauba ke tsukia migira sui lakalaka na Tsiu ara totu ravi i konimu igoe sauba kara viri saranga bamai, me sauba ke alomaia na rota seko loki i koniqira na toga sui ara kauvisu tana Juda.”

¹⁶ Ma Gedalia e gokovisu me tsaria, “!Ko laka na nauvaganana ia! !Na omea igoe o tsaria tana rongona a Ismael e tau saikesa mana!”

41

¹ Bâ, mi tana vitunina vula i laona na ngalitupa nogo ia, maia Ismael na dalena a Netania ma na kukuana a Elisama, aia e kesa i laona na puku taovia, me kesa vidaqira nina mane sasanga na taovia tsapakae, e vano i Mispa kolutugira ara tu sangavulu nina mane kara tu ba reia a Gedalia. Mi kalina ara tu mutsa sai kolua,

² ma Ismael mi tugira na sangavulu mane ara dulikolua, ara tu loqo rutsumia tu niqira isi, mara tu labumatesia a Gedalia.

³ Ma Ismael e labumatesigira goto pipi sui na Israel ara totu kolua a Gedalia i Mispa, migira goto na mane vaumate ni Babilonia ara totu i tana tana tagu ia.

⁴ Mi tana dani ngana, idavia ke kesa ke donaginia tana rongona na mateana a Gedalia,

⁵ mara alu sangavulu na mane talu i Sekem, mi Silo, mi Samaria, ara mailaba varangisia i Mispa. Igira ara tsaralignogoa na ngolaqira, mara ratsia na poloqira, mara paria na kokoraqira papadana na melu, mara adimaia na sausau na uiti ma na bulunagai uruuru, laka kara ba savorigira i laona na Vale Tabu.

⁶ Me tû a Ismael, me mololea i Mispa ke ba valalegira, me tangitangi kalina aia e vavano moa i sautu. Mi kalina e ba tsau i koniqira maia e tsaria, “Kiki igamu, kamu sage mai ma kamu morosia a Gedalia.”

⁷ Mi kalina tsotsodo igira ara sage bâ tana verabau, ma Ismael kolutugira nina mane ara tu labumatesigira, mara tu tsonisagea na koniqira i laona kesa na tuvu.

⁸ Mara sangavulu na mane i laona na alaala ia ara tsarivanja a Ismael, “Kiki, ko laka kiki na matesiamami! Igami ami tamanina na uiti, ma na barli, ma na oela na olive, ma na bulumitsua, ami poigira tana uta.” Mi tana ma Ismael e gaea na mauriqira igira.

⁹ Ma na tuvu i tana a Ismael e tsonitsavua na koniqira na tinoni e matesigira, aia na tuvu loki sosongo aia nogo a Asa na taovia tsapakae e

tsaia kalina a Baasa na taovia tsapakae ni Israel e maimaiginia. Ma Ismael e dangali poponoginia na koniqira na tinoni.

¹⁰ Mi muri ma Ismael na dalena a Netania e aditsekagira sui na dalena daki na taovia tsapakae, migira sui goto na tinoni ara kauvisu i Mispa, igira aia Nebusaradan gaqira taovia na mane vaumate e mologira i vavana nina reitutugu a Gedalia, mara vano kalea na butona kao ni Amon.

¹¹ Mi kalina a Johanan mi tugira sui gaqira ida na mane vaumate ara tu totu kolua aia ara tu rongomia na labumate e naua a Ismael,

¹² mi tugira kolugira sui niqira tinoni ara tû mara takuvitsaria aia, mara ba tsaulia i ligisana na maoutu i Gibeon.

¹³ Mi kalina igira na tinoni a Ismael e aditsekagira ara reia a Johanan kolutugira gaqira taovia na mane vaumate mara gini mage loki,

¹⁴ mara pilovisu mara ulo bâ i koniqira.

¹⁵ Maia Ismael me tugira alu nina tinoni ara tangomana na tsogoligi tania a Johanan mara ba taopoi tana kao ni Amon.

¹⁶ Mi tana, ma Johanan kolutugira gaqira taovia na mane vaumate ara adigira na tinoni ni Mispa, igira sui na mane vaumate, ma na daki ma na baka, ma na mane loki, igira nogo a Ismael e aditsekavanogira murina aia e labumatesia a Gedalia.

¹⁷⁻¹⁸ Ara mataguni sosongoligira na Babilonia rongona a Ismael e labumatesinogoa a Gedalia, aia na taovia tsapakae ni Babilonia e molokaea ke lia na taovia tagao kaputia na butona momoru

ia. Me vaga ia, migira ara vano kalea i Ejipt gana kara tsogoligi tanigira na Babilonia. Mara ba tsau i Kimham varangisia i Betlehem mi tana ara mango.

42

Na Toga Ara Nongitugua a Jeremia Ke Nonginongi Vanigira

¹ Mi muri, migira sui lakalaka gaqira taovia na mane vaumate, kolukaira a Johanan na dalena a Karea, ma Asaria na dalena a Hesaia, migira sui goto na tinoni lokiloki, ma na tinoni lê, ara tû, mara mailaba i koniqu inau a Jeremia

² mara tsarivaniau, “!Kiki ko nauvanigami na omea ami nongia i konimu! Ko nongia na Taovia nida God vanigami. Ko nonginongi vanigami sui igami ami pitsa tania na mate. Tana idana igami ami danga sosongo; mi kalina ia, vaga igoe o morosinogoa, igami ami tsaurae lê moa ami kauvisu.

³ Ko nonginongi vania na Taovia nida God, ke gini sausautu vanigami i tana kami liu bâ, ma na omea kami naua.”

⁴ Minau au tsarivanigira, “E doua, inau sauba kau nonginongi vania na Taovia nida God, vaga nogo igamu amu nongiau inau, ma na omea sui moa aia ke tsaria vaniau inau, minau sauba kau tsarivulagi poponoa vanigamu. Me utu goto kau poia vanigamu sa omea.”

⁵ Mi muri, migira ara tsarivaniau, “Na Taovia nogo ke kedegami ti vaga igami kami tau muridougira pipi sui nina ketsa aia na Taovia nida God e sauvanigami tana mangamu igoe.

6 Me atsa moa ti kami reingaoa se tagara, me sauba nomoa kami rongomangana dou na Taovia nida God, aia nogo igami ami nongigo igoe ko nonginongi vania ke sangagami. Me ti vaga igami kami rongomangana aia, me sauba ke vano dou vanigami pipi sui na omea.”

Na Taovia e Tuguvisua Nina Nonginongi a Jeremia

7 Me putsi sangavulu na dani, ma na Taovia e gokotugua vaniau,

8 te au soamaia a Johanan, kolutugira gaqira taovia na mane vaumate ara totu kolua aia, migira sui goto na tinoni tavosi, kara mai i koniqu.

9 Mau tsarivanigira, “Na Taovia na God ni Israel, aia igamu amu raiau inau kau nongia i konina na omea amu kilia, e tsarivaganana iani,

10 ‘Ti vaga igamu kamu ngaoa na totu babâ moa tana kao iani, bâ, minau sauba kau vaturikaegamu, me utu goto kau toroutsanigamu; inau sauba kau tsukagamu, me utu goto kau vutikaegamu, rongona au gini padasavi sosongo na rota loki au alomainogoa vanigamu.

11 Kamu laka goto na mataguniana na taovia tsapakae ni Babilonia. Inau au totu kolugamu, me sauba kau laumaurisigamu tania na susuligana aia.

12 Mi tana rongona nogo inau au galuvegamu, me sauba kau naua maia goto ke galuvegamu, me ke tamivanigamu kamu visutugua i veramui. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.’

13-15 “Bâ, migamu na tinoni amu kauvisu tana Juda, nimui aqo kamu laka na petsakoe mangana na Taovia nimui God, ma kamu sove na totuvisu tana kao iani. Ma kamu laka goto na tsariana, ‘Tagara, igami sauba kami vano moa ma kamu ba totu i Ejipt, i tana e utu goto ke laba sa vailabu, se kami rongomia na tavuli na sosoa vania na vailabu, se kami vitoa.’ Me ti vaga kamu tsarivaganana ia, bâ, ma na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, e tsaria na omea iani, ‘Ti vaga igamu amu padakuti matena na ba totu i Ejipt,

16 mi tana nogo na vailabu aia amu mataguni sosongolia kalina ia sauba ke gadovigamu, ma na totu vitoa igamu amu kadangaginia kalina ia sauba ke murigamu tana Ejipt, ma kamu ba mate i tana.

17 Migira sui lakalaka na tinoni ara padakuti matena nogo na vano totu i Ejipt, sauba kara mate tana vailabu, se tana liuna na vitoa, ma na lobogu. Me ke tagara goto sa vidaqira ke pitsa tania na mate, se ke tau gadovia na rota seko loki inau sauba kau alomaia vanigira.’

18 “Ma na Taovia, na God ni Israel, e tsarigotoa, ‘Vaga nogo na korequ ma niqumomosatoba loki e gadovigira na tinoni ni Jerusalem i sau, me vaga saikesa goto niqumomosatoba loki sauba ke gadovigamu, ti vaga igamu kamu vano tana Ejipt. Migira na tinoni tavosi sauba kara gini novo loki ma kara matagu, tana rongona na omea vaga ia e laba vanigamu. Migira sauba kara peagamu ma kara gini aqo na soamui tana vealagi. Me utu goto kamu morositugua na

nauna iani.' ”

¹⁹ Minau a Jeremia au goko babâ vanigira mau tsaria, “Na Taovia e tsarinogoa vanigamu igamu amu kauvisu tana Juda kamu laka na vano i Ejipt. Bâ, mi kalina ia inau au parovatavigamu

²⁰ laka e tau saikesa goto na omea igamu amu pada na nauana. Eo, amu nongiau inau kau nonginongi vania na Taovia nida God vanigamu, mamu vekea laka sauba kamu naua pipi sui na omea aia ke ketsaliginigamu.

²¹ Mi kalina ia, inau au tsarivulaginogoa vanigamu pipi sui na omea aia na Taovia nida God e molovaniau kau tsaria, migamu amu sove moa na rongomangana aia.

²² Bâ, me vaga ia, kamu puku kalavatavidoua na omea iani: igamu sauba kamu mate tana vailabu, se tana liuna na vitoa, ma na lobogu, i laona saikesa nogo na kao i tana igamu amu ngaoa na ba totuviana.”

43

Ara Adivanoa a Jeremia i Ejipt

¹ Mi kalina inau a Jeremia au tsari suinogoa na omea na Taovia niqira God e mologiniau kau tsarivanigira,

² mi tana, mi kaira a Asaria na dalena a Hosaia, ma Johanan na dalena a Karea, migira sui goto na tinoni vanga kaekae, ara tû, mara tsarivaniau, “Igoe a Jeremia o peropero sosongo. Na Taovia nida God e tau saikesa mologo igoe ko tongo vanigami na ba totu i Ejipt.

³ Aia nogo a Baruk na dalena a Neria e turginigo ko sekoligami, gana moa kara tuliusiginigami igira na Babilonia, ma kara matesigami, se kara adivanogami i Babilon.”

⁴ Me vaga ia, maia Johanan, mi tugira sui gaqira taovia na mane vaumate, migira goto na toga, ara tau ngaoa na muriana nina ketsa na Taovia laka kara totuvisu tana Juda.

⁵ Mi tana, me tû a Johanan, kolutugira gaqira taovia na mane vaumate, mara adigira pipi sui na tinoni ara kauvisu tana Juda mara vano i Ejipt, kolugira sui goto na tinoni ara visumai talu tana vera sui i tana ara sarangasigira bâ:

⁶ igira na mane, ma na daki, ma na baka, migira sui na dalena daki na taovia tsapakae. Ara adigira sui lakalaka igira a Nebusaradan, gaqira taovia na mane vaumate, e mologira vania a Gedalia ke reitutugugira, kolu kagami goto a Baruk minau.

⁷ Migira ara sove na muriana nina ketsa na Taovia, mara vano nomoa tana Ejipt, mara ba totu tana verabau ni Tapanes.

⁸ Mi tana, ma na Taovia e tsarivaniau inau a Jeremia,

⁹ “Ko adigira ke visana na vatu loki, mo ko ba qilugira tana liligina na pakoka i matana na valena na taovia tsapakae tana verabau ia, ma kara morosigo visana na tinoni ni Israel kalina ko nauvaganana ia.

¹⁰ Mi muri, migoe ko tsarivanigira laka inau na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, sauba kau adimaia niqû maneaqo a Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia tana nauna iani,

maia sauba ke vaturikaea nina sasana na totukae i kelaqira na vatu girani igoe o qilugira, me ke vuresia nina valepolo i kelaqira.

¹¹ Ma Nebukadnesar sauba ke mai me ke tuliugira na Ejipt. Migira sui inau au pedenogoa kara gini mate na lobogu, sauba nomoa kara gini mate na lobogu, migira au pedenogoa kara aditsekavanogira, sauba nomoa kara aditsekavanogira, migira au pedenogoa kara mate tana vailabu, sauba nomoa kara gini mate na vailabu.

¹² Inau sauba kau mololakena niqira valetabu niqira god peropero na tinoni ni Ejipt, maia na taovia tsapakae ni Babilonia sauba ke kodogira goto na titinonina niqira god peropero, se ke kalagaivanogira. Aia sauba ke adiligigira na omea sui lakalaka tania na kao ni Ejipt, vaga moa kalina na mane pitusipi e malesiligigira sui na ngutuna nina sipi tania na polona. Mi muri, kalina e mana nogo gana, maia ke tû me ke vanoligi.

¹³ Aia sauba ke toroutsanigira na vatu tabu ara turuvaginigira i Heliopolis tana Ejipt, me ke tungia niqira valetabu igira na god peropero ni Ejipt.”

44

Nina Goko na Taovia Vanigira Na Israel Ara Totu i Ejipt

¹ Na Taovia e goko vaniau, inau a Jeremia, tana rongoqira igira sui na tinoni ni Israel ara totu i Ejipt, i tana verabau ni Migdol, mi Tapanes, mi Mempis, mi tana butona kao tabana i ata.

² Mau tû, mau goko vanigira na tinoni mau tsaria, “Na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, e tsaria: Igamu segeni nogo amu reia na toroutsa inau au alomaia vania na Jerusalem migira sui na verabau tavosi goto tana Juda. Me tsau mai i dani eni, igira ara tototu toroutsa moa, me tagara goto sa tinoni ke totuwigira,

³ rongona niqira tinoni ara naua na omea tabaruga, mara gini tsaia na korequ inau. Ara savori-kodoputsa vanigira na god peropero, mara aqo vanigira na vatana na god igira segeni, se igamu, se igira na mumuamui, ara tau goto vati dona na samasama vaniaqira.

⁴ Inau au tau kuti na molovanoaqira niqumaneaqo igira na propete kara ba tsarivanigamu kamu mololea na nauana na omea tabaruga loki vaga ia inau au reisavi sosongolia.

⁵ Migamu amu sove na rorongo, mamu tau goto gini boe na nauana na omea au tsarivanigamu. Igamu amu tau saikesa ngaoa na mololeaqira nimui sasaga tabaruga na savori-kodoputsa vaniaqira na god peropero.

⁶ Me vaga ia, ma na korequ ma niqumomostatoba loki e botsa laba tana vera sui i laona na Juda, mi tana sautu loki i Jerusalem, mau mololakeqira. Igira ara toroutsa saikesa me tsau mai i dani eni.

⁷ “Me vaga ia, minau na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, au veisuagamu kalina ia, ‘?Laka na rongona gua ti igamu amu ngaoa na alomai vaniamui segeni na toroutsa loki vaga ia? Ti vaga igamu kamu nauvaganana ia, migira sui na tinoni tana Juda, na mane ma na daki,

na baka ma na meomeo, tagara goto ke kesa ke kauvisu.

⁸ ?Me rongona gua ti igamu amu tsaia na korequ mamu ba samasama vanigira na titinoni lê, mamu savori-kodoputsa vanigira na god peropero ieni tana Ejipt i tana amu mai totu? ?Laka amu naua na omea iani rongona amu ngaoa kamu gini sekoli segenimui, gana pipi sui na puku tana barangengo kara peagamu, ma kara gini aqo na soamui tana vealagi?

⁹ ?Laka amu padalegira nogo pipi sui na omea tabaruga ara naua igira na mumuamui, migira na taovia tsapakae tana Juda ma na tauqira, migamu goto ma na taumui pipi sui tana vera i laona na Juda, mi tana sautu loki i Jerusalem?

¹⁰ Me tsau mai i dani eni igamu amu tau saikesa gini vangamâ ma kamu molotsunali segenimui. Mamu tau goto padalokiau inau, se kamu mauri murigira na ketsa sui inau au saunogoa vanigamu igamu migira goto na mumuamui.

¹¹ “Eo, me vaga ia, minau na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, sauba kau piloligi tanigamu, ma kau toroutsani poponoa na Juda.

¹² Ma kau matesiligigira sui na tinoni ara kauvisu tana Juda, mara padakuti matena moa na ba totu tana Ejipt. Igira sui lakalaka, na tinoni lokiloki ma na tinoni lê, sauba kara viri mate tana Ejipt tana vailabu, se tana liuna na vitoa. Migira na tinoni tavosi sauba kara gini novo loki ma kara matagu, tana rongona na omea vaga ia e laba vanigira, me sauba kara peagira ma kara gini aqo na soaqira tana vealagi.

13 Me sauba kau kedeginigira na vailabu, na liuna na vitoa, ma na lobogu, igira ara totu tana Ejipt, vaga saikesa nogo kalina au kedea na Jerusalem.

14 Rongona ke tagara goto sa vidaqira igira na tinoni tana Juda ara kauvisu mara mai totu i Ejipt, ke tangomana na tsogoligi, se ke savi tania na mate. Me tagara goto sa vidaqira ke visubatugua tana Juda, i tana ara amesi sosongolia kara visutugua. Eo, igira sauba e utu kara visu bâ, migira moa visana ara totu saranga bamai sauba kara tangomana na visutugua i tana.”

15 Mi tana migira sui na mane ara donaginia laka na tauqira ara savori-kodoputsa vanigira na god peropero, migira sui goto na daki ara totu tana, kolugira goto na Israel ara totu tana Ejipt tabana i ata, igira kesa na alaala loki, ara tsarivaniau inau a Jeremia,

16 “Igami ami sove saikesa na rongomiana na omea igoe o tsarivanigami tana asana na Taovia.

17 Me sauba igami kami naua moa pipi sui na omea ami tsarinogoa kami naua. Sauba kami savori-kodoputsa babâ vania nimami god daki, aia ami soaginia na Daki Taovia ni Baragata, ma kami qetu vania na sausau na uaeni, vaga saikesa nogo igami, migira na mumuamami, ma nimami taovia tsapaka, migira nimami ida, ami lavu nogo na nauana i laoqira pipi na vera tana Juda, mi tana sautu loki i Jerusalem. Tana tagu ia, migami ami tamani danga sosongo gamami mutsa, ma na omea levolevo, mami tau goto gini rota sa omea.

18 Me tû kalina ami mololea na savori-kodoputsa vaniana na Daki Taovia ni Baragata, ma na qetu vaniana na sausau na uaeni, ami tau saikesa goto tamanina sa omea, migira nimami tinoni ara gini mate na vailabu ma na liuna na vitoa.”

19 Migira na daki ara tsarigotoa, “Eo, kalina igami ami buloa na breidi taonia na nununa na Daki Taovia ni Baragata, mami savori-kodoputsa vania aia, mami qetu vania na sausau na uaeni, migira na savamami ara tabedoua na omea igami ami naua.”

20 Mi tana, minau a Jeremia au tsarivanigira sui na mane ma na daki ara gokovisu vaga ia vaniau,

21 “? Laka igamu amu padâ na Taovia e tau donaginigira, se e padalegira na kodoputsa igamu, migira na mumuamui, migira nimui taovia tsapakae, ma nimui ida, migira sui na tinoni ara savorigira tana vera sui i laona na Juda, mi tana sautu loki ni Jerusalem?

22 Ma na Taovia e utu goto ke baria na reiaqira na omea tabaruga ma na tsutsukibo amu naugira, maia nogoria na rongona ti nimui kao e totu mangu lê saikesa me tagara goto ke kesa ke totu i laona, migira na tinoni tavosi ara gini novo loki mara matagu, tana rongona na omea vaga ia e laba, mara gini aqo na soana na veramui gana na vealagi.

23 Tana rongona nogo igamu amu savori-kodoputsa vanigira na god peropero, mamu sasi i matana na Taovia mamu tau murigira nina ketsa

sui, te e gadovigamu na toroutsa loki iani kalina ia.”

²⁴⁻²⁵ Mau tsarivanigira na tinoni sui, putsikae bâ igira na daki, “Igamu sui na tinoni ni Juda amu totu tana Ejipt kamu rongomia na omea aia na Taovia Susuliga Sosongo na God ni Israel e tsarivanigamu: Igamu, kolugira goto na taumui, amu vatsa nogo vania na Daki Taovia ni Baragata laka sauba kamu savori-kodoputsa vania aia, ma kamu qetovania nimui sausau na uaeni, mamu manalinogoa nimui veke. !E doua! !Bâ gamu, ma kamu manaligira rago nimui veke amu naua!

²⁶ Bâ, mi kalina ia, migamu kamu rongomidoua na vatsa inau na Taovia au naua tana asaqu susuliga sosongo vanigamu igamu sui na Israel amu totu tana Ejipt: E utu saikesa kau tamivania ke kesa ke gini aqo na asaqu tabu tana vatsa me ke tsaria, ‘!Inau au vatsa tana asana na Taovia God mamauri!’

²⁷ Inau sauba kau naua ma kamu tau goto tamanina sa omea, ma kamu toroutsa saikesa. Igamu sui lakalaka sauba kamu mate tana vailabu, se tana liuna na lobogu, poi tsau kalina ke tagara goto sa vidamui ke kauvisu.

²⁸ Me sauba nomoa kara tsaurae lê moa vidamui kara tangomana na tsogoligi tania i Ejipt ma na visutugua tana Juda. Mi tana tagu ia ti igira ara pitsa tania na mate sauba kara donaginia laka aseï nina goko nomoa e mana, niqû goko inau se niqira goko igira.

²⁹ “Iani nogo ke lia na papadana vanigamu laka sauba inau na Taovia kau kedegamu tana kao nogo iani, ma kau manalia na veke au naua

laka kau alomaia gamui matemate.

³⁰ Inau sauba kau moloa a Hopra na taovia tsapakae ni Ejipt tana limaqira gana gala, igira ara area na matesiana, vaga saikesa kalina au moloa a Sedekia na taovia tsapakae tana Juda i limana a Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia, aia gana gala me area na labumatesiana.”

45

Nina Veke God Vania a Baruk

¹ Mi tana vatinina ngalitupa aia a Jehoiakim na dalena a Josia e taovia tsapakae tana Juda, ma Baruk e maretsunâ na omea inau a Jeremia au tsarivania. Mi muri mau tsarivania a Baruk,

² “Na Taovia na God ni Israel e tsarivanigo,

³ laka igoe a Baruk o tsaria, ‘!Inau au qisi nogo! Au gini rota sosongo nogo na vatsangi savi ma na melu, ma na Taovia e ba pabogotoa niquru rota. ! Au gini labe saikesa nogo na kukungu, mau tau goto tangomana kau mango tania niquru rota!’

⁴ “Ma na Taovia e tsarigotoa vaniau laka kau tsarivanigo igoe vaganana iani: Inau nogo na Taovia au vui pukaligira na omea au logogira nogo, mau vutikaegira na omea au tsukagira. Me sauba kau nauvaganana ia vania na barangengo popono.

⁵ ?Megua igoe ti ko ngaoa kara laba vanigo moa na omea dou? Ko laka na pada vaganana ia, rongona inau au vangaraunogoa na alomaiana na rota seko loki ke gadovigira pipi sui na mamatana tinoni, migoe moa sauba ko pitsa

tania na mate iava moa tana ko vano. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

46

Ara Tulusigira na Ejipt i Karkemis

¹ Na Taovia e goko vaniau, inau a Jeremia, tana rongoqira na puku tavosi,

² tuturiga tana rongoqira na Ejipt. Miani nogo na omea e tsaria tana rongona nina alaala na mane vaumate a Neko na taovia tsapakae tana Ejipt, aia Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia e tulusia i Karkemis ligisana na Kô Euprates tana vatinina ngalitupa aia Jehoiakim e taovia tsapakae tana Juda:

³ Iani nogo nina goko na Taovia:

“Igira gaqira taovia na mane vaumate ni Ejipt ara gudato mara tsaria,

‘!Tangoli manogatigira nimui tako ma kamu alavano tana vailabu!

⁴ !Vangaraugira nimui ose ma kamu sagekae i kelaqira!

!Sagelia gamui kepi, ma kamu tû palatete!

!Asa vavangagira nimui bao, ma kamu sagelia nimui tako!’

⁵ “?Laka nagua au reia inau?

Inau na Taovia au reigira na mane vaumate ni Ejipt

ara matagu loki mara viri tsogovisu lê.

Ara ulo tsaku sosongo mara tau goto morovisu.

Na omea mamataguniga e totu moa pipi tana nauna sui.

6 Igira ara dona sosongo na ulo ara tau tango-
mana na tsogoligi.

Migira na mane vaumate susuliga ara tau goto
tangomana na taopoi.

Mi tabana i vava na Kô Euprates ara ba tubulagi
mara viri puka.

7 ?Asei puku na tinoni sagata e nusu datomai
vaga moa na Kô Nile,

vaga moa kalina e tave na obo me tsipudato tana
kabikabi?

8 Aia nogo na Ejipt e nusu datomai vaga moa na
Kô Nile,

vaga moa kalina e tave na obo me tsipudato tana
kabikabi.

Ma na Ejipt e tsaria, 'Inau sauba kau raqasaigira
niqu alaala na mane vaumate

ma kau tsavua na barangengo popono,
me sauba kau toroutsanigira na verabau ma na
tinoni sui ara mauri i laoqira.

9 !Igamu na ose kamu aligiri na vano,
migamu na terê kamu terere!

!Ma kamu molovanogira na mane vaumate,
migira na Sudan ma na Libia kolua niqira tako,
migira goto na mane ni Lidia ara dona sosongo
na gini vanavana na parige.' "

10 Iani nogo nina dani na Taovia God Susuliga
Sosongo,

na dani i tana aia ke tangotugu,
me ke kedegira gana gala.

Ma nina isi sauba ke ganigira poi tsau kalina ke
masu doka,

me ke inuvia na gabuqira poi tsau kalina ke vatsa.

I dani eni nogo na Taovia God e savorigira gana lamuta tana butona kao tabana i vava ligisana na Kô Euprates.

11 !Bâ, igamu na tinoni ni Ejipt kamu vano rago i Gilead

ma kamu ba lavea gamui sinagore!

Igira sui lakalaka gamui sinagore ara tau goto dona kara manalia sa omea.

Me tagara goto sa sinagore tangomana ke maurisigamu.

12 Nimu mane vaumate ara vaisudugi, mara viri puka sui i lao.

E tau managamui tana vailabu,

migira sui na puku tavosi ara rongomia tana rongona gamui paluvangamâ,

ma na tatangina nimui ngangai e kuvia na barangengo popono.

Na Maiana a Nebukadnesar

13 Mi kalina a Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia e mai na bokiana na Ejipt, ma na Taovia e goko tugua vaniau me tsaria,

14 "Katevulagia na omea iani i laoqira na vera tana Ejipt,

i Migdol, mi Mempis, mi Tapanes:

'!Kamu totu vangarau na dilana gamui tsari,

rongona pipi sui na omea amu tamanigira sauba kara toroutsanigira tana vailabu!

15 ?Laka egua te e puka aia Apis nimui god peropero susuliga igamu?

!Na Taovia nogo e tsoni pukalia aia!

16 Igira nimui mane vaumate ara viri tubulagi
mara puka,
mara vaigokovigi mara tsaria,
'!Tsaku! !Ida ma ka visu i verada i koniqira nida
tinoni,
ma ka tsogoligi tania niqira isi igira gada gala!'

17 "Kamu moloa na soana vaolu vania na taovia
tsapakae ni Ejipt,
kamu soaginia 'Manga Rerenge Me Tau Tugua Sa
Omea.'

18 Inau nogo na Taovia Susuliga Sosongo au
taovia tsapakae.

Inau nogo na God mamauri.

Minau sauba kau molomaia kesa ke baginigamu,
ma na susuligana aia sauba ke liusia na susuli-
gaqira na tinoni tavosi sui,
vaga nogo na Vungavunga Tabor e paladato
liusigira sui na vungavunga tavosi,
ma na Vungavunga Karmel aia e dato ao tabana
i tasi.

19 !Igamu na tinoni ni Ejipt kamu vangarau
manoga,

rongona sauba kara aditsekagamu!

Mi Mempis sauba ke lia na kaomate,

ke toroutsa saikesa me ke tagara goto sa tinoni
ke totuvia.

20 Na Ejipt e vaga moa kesa na buluka daki rerei
dou sosongo,

me lovo mai i konina kesa na lango na buluka
talua i vava me gatia.

21 Igira na Ejipt ara voligira na mane vaumate
visana tana vera tavosi
kara sanga tabana kolua.

Maia e paladougira, mara vaga saikesa moa na dalena buluka papaquru.

Eo, migira ara tau moa susuliga na tû ma na vailabu;

migira sui lakalaka ara pilo mara viri tsogo lê.

E laba nogo na danina gaqira kede,

na tagu i tana sauba kara toroutsu saikesa.

²² Na Ejipt e tsogoligi dodo vaga moa na muata, kalina aia e reia na alaala loki niqira mane vaumate na gala ara maimai varangi nogo.

Igira ara labuginia na rarati

vaga moa na mane ara kavitsunagira na gai,

²³ mara petsa pukalia na pono loki e utu na sage bâ i laona.

Niqira mane vaumate gana gala ara danga sosongo

me gini tau tangomana na tsokoraeaqira.

Ara danga liusia bâ na alaala na anelovo.

²⁴ Me sauba nomoa ke paluvangamaqira na Ejipt, kalina inau kau mologira i limaqira na tinoni ara talumai tabana i vava.

Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

²⁵ Na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, e tsaria, “Inau sauba kau kedea Amon, niqira god peropero na Tebes, kolua na Ejipt, ma nina god peropero, ma nina taovia tsapakae, migira sui goto ara vataragi i konina aia.

²⁶ Ma kau mologira sui i limaqira igira ara area na labumatesiaqira, igira nogo a Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia ma nina mane vaumate. Bâ, mi muri ti igira na tinoni sauba kara ba totuvitugua na Ejipt, vaga ara naunogoa

i sau. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

Na Taovia Sauba Ke Maurisigira Nina Tinoni

²⁷ Na Taovia e tsarigotoa vaganana iani,
 “Igamu niqū tinoni kamu laka na matagu,
 migamu na toga ni Israel ke laka na puka lê
 rebona gamui susuliga.
 Inau sauba kau laumaurisigamu tania na vera i
 tana amu totu tseka kalina ia.
 Sauba nomoa kamu visumaitugua i veramui ma
 kamu totu tana rago,
 me sauba kamu totu ravi dou saikesa,
 me ke tagara goto kesa ke molo matagu
 vanigamu.

²⁸ Igamu na Israel, igamu niqū tinoni,
 kamu laka na matagu rongona inau nogo au totu
 kolugamu.
 Sauba kau toroutsanigira saikesa pipi sui na
 puku tavosi
 i tana inau au sarangasigamu,
 migamu moa e utu kau toroutsanigamu saikesa.
 E mana, sauba nomoa kau kedegamu,
 mi kalina kau kedegamu ma kau naua moa tana
 pedegoto.
 Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

47

Nina Goko na Taovia Tana Rongoqira Igira na Pilstia

¹ Idavia aia na taovia tsapakae ni Ejipt e baginia na Gasa, aia kesa na verabau tana

Pilistia, ma na Taovia e goko vaniau, inau a Jeremia, tana rongona na Pilistia.

² Maia e tsaria,
!“Reia bâ! Na alaala loki na gala ara aligiri,
vaga moa na kô e nusu dato tabana i vava,
me sauba kara tatarimai vaga moa kalina e tave
na obo.

Sauba kara tsavu poponoa na butona kao ia,
me pipi sui na omea ara totu i laona,
igira sui nina verabau, ma na tinoni ara totuvi-
gira.

Migira sui lakalaka ara totu tana butona kao ia,
sauba kara matagu loki ma kara viri tangitangi.

³ Sauba kara rongomia na kukutuna na tuaqira
na ose kalina ara ulo mai,
ma na rerekena na uiliqira niqira terê ara terere
tsaku sosongo.

Migira na tamaga sauba kara matagu loki
sosongo, ma kara viri tsogo sui,
me utu goto kara padâ na pilovisu ma na
tangoliaqira na daleqira,
sauba ke labe lê na limaqira.

⁴ E labamai nogo na tagu i tana kara toroutsania
na Pilistia,

minau sauba kau vongoa pipi sui na sasanga
ara kauvisu tanikaira na vera ni Tire mi Sidon.
Inau nogo na Taovia sauba kau matesiligigira na
Pilistia,

igira sui ara talumai tana momoru ni Krete.

⁵ Igira na tinoni ni Gasa ara melu loki sosongo,
mara tsara koakoa na lovaqira,
ma na vera ni Askelon e totu mangu lê saikesa.

?Me ke oka koegua sagata ti kamu mololea na pariana na kokoramui papadana na melu, igamu amu kauvisu tana Pilistia?

⁶ Igamu amu ngangaidato mamu tsaria, '!Igoe nina isi na Taovia!

?Ke oka koegua sagata ko kavigami babâ moa?

!Ko visutugua tana lapamu

mo ko totudodo i tana, mo ko mango rago!

⁷ ?Me ke gua ti ke mango niq̄u isi

kalina inau au molo aq̄o vania?

Inau nogo au ketsaliginia ke ba labugira na Askelon,

migira sui goto na tinoni ara totu liligina tasi."

48

Ara Toroutsania na Moab Popono

¹ Iani nogo na omea na Taovia Susuliga Sosongo e tsaria tana rongona na Moab:

"!E livu galuveqira igira na tinoni ni Nebo,

e toroutsa sui nogo na veraqira!

Mara tangolinogoa na Kiriataim,

mara vui pukalia nina valekakai ara barapoliginia na vatu,

mara paluvangamaqira nina tinoni.

² E sui saikesa nogo gana tangirongo na Moab.

Igira na gala ara tangolinogoa na verabau ni Hesbon,

mara vorogokona na toroutsaniana na puku popono tana Moab.

Me sauba kara mangusia na vera ni Madmen, kalina igira na mane vaumate kara ala baginia.

³ Rongomigira na tinoni ni Horonaim ara ngan-gai dato mara tsaria,

'!Ara seko pitsu nogo pipi sui na omea!'

⁴ "E toroutsa saikesa nogo na Moab.
Kamu rongomia niqira ngangaidato igira na
tinonina.

⁵ Ara viri tsogoligi sui na Moab,
kamu rongomia niqira ngangai na rota loki tana
sautu e dato bâ i Luhit,
mi tana sautu e tsuna bâ i Horonaim.

⁶ Mara tsaria, 'Kamu ulo tsaku kamu tau mate!
!Kamu ba taopoi tana kaomate!'

⁷ "Moab igoe o norua moa na susuligamu segeni,
mo tsotsovata tana nimu omea tatamani danga,
mi kalina ia, atsa moa goto igoe, me sauba nomoa
kara tuliusingo,
ma kara aditsekavanoa Kemos nimu god per-
opero,
kolugira goto nina manetabu, migira nimu tinoni
lokiloki.

⁸ Me tagara goto sa vera ke pitsa tania na toroutsa
iani,
migira sui goto na qoulonga ma na poina sauba
kara viri seko sui.

Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.

⁹ Kamu bâ, ma kamu tsai qiluna na Moab
rongona sauba ke tau oka me ke toroutsa saikesa.
Migira nina verabau sui sauba kara viri totu
mangu lê,

me ke tagara goto ke kesa ke totu vigira tugua."

¹⁰ !Vealaginia aia e tau naua nina aqo na
Taovia tana tobana popono! !Vealaginia na mane
aia e gato na langaana nina isi tana labumatesi
tinoni!

Ara Viri Toroutsu Sui Na Verabau tana Moab

¹¹ Ma na Taovia e tsaria, “Igira na Moab ara totu raviravi dou sailagi moa, mara tau goto vati aditsekagira sa dani. Igira ara vaga saikesa nogo na uaeni ara mololakadoua mara tau pelea, mara tau getu oli bamaia tana popovatu tavosi. Ara tau goto sekolia na vuruna, me inu dou sosongo.

¹² “Bâ, mi kalina ia, e labamai nogo na tagu i tana inau sauba kau mologira na tinoni kara ba toroutsani poponoa na Moab vaga moa kalina ara korasia na popovatu na uaeni, mara tairutua.

¹³ Mi tana ti sauba igira na Moab kara gini vangamâ tana rongona Kemos niqira god peropero, vaga nogo igira na Israel ara gini vangamâ tana rongona Betel, aia e kesa na god peropero ara norukakaia.

¹⁴ “?Igamu na mane ni Moab laka egua vaga ti amu koesegenimui

laka igamu amu mane vaumate malagai sosongo mamu dona sosongo na vailabu?

¹⁵ Na gala ara mai mara toroutsaninogoa na Moab ma nina verabau sui, mara labumatesigira sui nogo nina mane vaolu susuliga.

Inau au taovia tsapakae, na Taovia Susuliga Sosongo,

minau nogo au tsaria na omea iani.

¹⁶ E maimai varangi nogo na danina gana mate-mate na Moab,

me ke tau oka maia ke toroutsu popono.

¹⁷ “Kamu tangisia na puku ia, igamu sui amu totu varangisia,

mamu donaginia gana tangirongo.
 Kamu tsaria, 'Gana susuliga ma gana tangirongo
 na Moab
 e puka sui nogo.'

¹⁸ Migamu amu totu i Dibon,
 kamu tsunaligi tania na sasamui paladato,
 ma kamu totupuka tana kao i laona na papasa.
 E mailaba nogo ieni aia gana aqo ke toroutsania
 na Moab,
 maia e vui pukaligira sui nogo nina valekakai ara
 barapoliginigira na watu.

¹⁹ Igamu amu totu i Aroer,
 kamu tû i liligina na sautu ma kamu pipitu,
 ma kamu veisuagira igira ara viri tsogo laka
 nagua sagata e laba.

²⁰ Me sauba kara gokovisu ma kara tsaria
 vanigamu,
 '!E puka kiki nogo na Moab,
 kamu ngangaisia rongona e paluvangamana
 sosongo!

!Kamu liuvi poponoa na Kô Arnon,
 ma kamu tsarivulagia laka e toroutsa saikesa
 nogo na Moab!'

²¹ "Na pede loki e gadovigira nogo igira na
 verabau ara totu tana kelana na vungavunga
 tana e atsa: i Holon, mi Jasa, mi Mepat,

²² mi Dibon, mi Nebo, mi Bet Diblataim,

²³ mi Kiriataim, mi Betgamul, mi Betmeon,

²⁴ mi Keriot, mi Bosra. Na pede e gadovigira sui
 lakalaka na verabau tana Moab, atsa moa igira
 ara totu ao se ara totu varangi.

25 Gana loki tsapakae na Moab e sui lê saikesa, ma gana susuliga e puka nogo. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

Na Taovia Sauba Ke Molotsuna Na Moab

26 Na Taovia e tsaria, “Na Moab e kaekae vaniau sosongo inau, kamu palâ na inu susuliga me ke ulavia, me ke kabokabo tana mumutana segeni, migira sui na tinoni kara kiataginia.

27 ?Igoe na Moab, o padatugua kalina o tsirigira mo kiataginigira na tinoni ni Israel? ?Laka o padâ igoe laka igira na Israel na tinoni vanga komi, te pipi kalina moa igoe o goko gaqira, mo viruviru lovamu tana peapea?

28 “!Igamu na tinoni amu totuvia na Moab, kamu vanoligi tanigira na veramui! !Kamu ba totu tana maragova vaga moa na kulukulu ara aqosi binuqira tana liligina na keokeo!

29 !Na vanga kaekae igira na Moab! Inau au rongominogoa laka ara kaekae sosongo, mara molonago sailagi, mara koesegeniqira, mara padaloki segeniqira sosongo.

30 Inau nogo na Taovia au donagininogoa niqira sasaga kaekae. Ma niqira koesegeniqira e tau moa lia sa omea, migira sui goto na omea ara naua sauba kara luvu lê moa.

31 Me vaga ia, minau sauba kau ngangaisigira pipi sui na tinoni tana Moab, migira goto i Kir Heres.

32 Ma kau ngangaisigira goto na tinoni ni Sibma liusigira bâ igira na tinoni ni Jaser. Eo, igamu na tinoni ni Sibma, amu vaga moa na itai na uaeni e lelesavu bamai, amu totuvi poponoo na kao tsau i tabana bâ na Tasi Mate, me ba tsau

i Jaser. Bâ, mi kalina ia, ara mai nogo gamui gala mara sekoligira lê pipi sui nimui vuagai, ma nimui vuana uaeni.

³³ Me sui lê na magemage ma na kiakia tana kao lakataga ni Moab. Inau nogo au toroutsanigira nimui uta na uaeni, te e tau nogo rô na uaeni tana nimui nauna na mani rapasi uaeni; me tagara goto nogo ke kesa ke kauvisu me ke aqosi uaeni me ke gugû tana magemage.

³⁴ “Migira na tinoni i Hesbon mi Eleale ara viri ngangaidato, ma na tatangina ara rongomia tsau bâ i Jahas; mara rongomigotoa igira na tinoni ni Soar, me tsau bâ i Horonaim mi Egla Selisia, rongona e mamatsa takuti nogo na Kô ni Nimrim.

³⁵ Inau sauba kau matesigira na tinoni ni Moab, igira ara savoria na savori-kodokodo tana niqira nauna na mani samasama, ma na kodoputsa vaniaqira niqira god peropero. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.

³⁶ “Maia nogo na rongona ti au tangisigira na tinoni ni Moab mi Kir Heres, vaga moa kalina kesa e pua taonia na lingena na tangitangi tana nina uete, rongona pipi sui niqira omea tatamani ara viri nanga sui.

³⁷ Igira sui lakalaka ara tsarâ na lovaqira ma na ngolaqira. Igira sui ara paria na limaqira, mara sagelia na polo baubau papadana na melu.

³⁸ Mi kelaqira pipi sui na vale ni Moab tana e atsa, mi laoqira goto pipi sui niqira nauna na mani totusai, ara tangitangi moa na tinoni, rongona inau au toroutsani poponoa na Moab vaga ara tairutua na popovatu e tau nogo ngaoa ke kesa.

³⁹ !Na Moab e tarutu saikesa nogo! !Kamu ngangaidato! E paluvangamana nogo na Moab. Aia e toroutsa saikesa, migira sui na puku ara totu polipolia ara tsiria. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

Na Moab e Tau Goto Tangomana Ke Savilaginia na Mate

⁴⁰ Na Taovia e tsarivaganana iani, “Igira na gala sauba kara bokia na Moab vaga moa na manu loki e kaporakasia na rapona, me lovo tsuna tsaku gana ke tsakâ gana lamuta,

⁴¹ ma kara tangoligira na verabau ma na valekakai sui ara barapoliginia na vatu. Mi tana dani ia, igira na mane vaumate ni Moab sauba kara viri matagu mate vaga moa na daki kalina e vatsangia na dalena.

⁴² Na Moab sauba ke toroutsa saikesa, me sauba ke tau goto lia sa puku na tinoni rongona aia e kaekae sosongo me sove taniau inau.

⁴³ Na omea mamataguniga sosongo, ma na qilu loki, ma na taviti ara totu pitugira na tinoni ni Moab.

⁴⁴ Asei moa ke tovoa na tsogoligi taniaana na omea mamataguniga sosongo ia, sauba ke puka sage tana qilu loki, masei moa ti ke tangomana na rutsuligi taniaana na qilu loki, me sauba ke ba sogo tana taviti, rongona inau na Taovia au molo taguna nogo na toroutsaniana na Moab.

⁴⁵ Igira ara tovoa laka kara ba tsogoravi i Hesbon, aia nogo na verabau i tana a Sihon na taovia tsapakae e tagaovi kaputia i sau, mara ba reia e iru sui goto nogo aia. Ma na lake ia e iruvi poponoa, tsau bâ tana vovotana niqira kao, mi

kelana niqira vungavunga, igira na tinoni vanga
vailabu ni Moab.

⁴⁶ !E livu galuvemu kiki igoe na Moab! Igira
nimu tinoni ara samasama vania Kemos na god
peropero ara viri mate sui nogo, ma na dalemu
mane ma na dalemu daki ara aditsekavanogira.

⁴⁷ “Mi tana susuina na tagu inau sauba kau
naua ma na Moab ke tamani danga tugua. Inau
nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

49

Nina Pede na Taovia Vanigira na Amon

¹ Iani nogo na omea na Taovia e tsaria tana
rongoqira na Amon: “?Laka iava igira na mane
ni Israel? ?Me laka e tagara sa daleqira ke
tangolidatoa niqira kao? ?Megua ti ara tami moa
vanigira na tinoni ara samasama vania Molek na
god peropero, kara adilea niqira butona kao igira
na puku konina a Gad, ma kara ba totuvia?”

² Me maimai nogo na tagu i tana inau sauba
kau naua, migira na tinonina na verabau pukuga
ni Raba tana Amon, kara rongomia na leleona
na gû na vailabu, ma gaqira gala sauba kara
toroutsani saikesalia, migira goto nina tsatsapa
tetelo babâ sauba kara viri iru sui lakalaka. Mi
tana, migira na Israel sauba kara adivisua niqira
kao i koniqira igira ara laua tanigira.

³ !Migamu na tinoni ni Hesbon, kamu ngan-
gaidato! !E toroutsu saikesa kiki na Ai! !Migamu
na daki ni Raba kamu sagelia na polo baubau
ma kamu tangitangi! Ma kamu ulo bamai
bubulega. Aia Molek nimui god peropero sauba

kara aditsekâ kolugira sui goto nina manetabu ma na tinoni lokiloki.

⁴ ?Rongona gua ti amu koesegenimui igamu na vanga petsakoe? Amu tau saikesa nogo susuliga. ?Laka egua ti amu tsotsovata tana nimui omea tatamani danga, mamu tsaria laka tagara kesa ke malagai na baginiamui?

⁵ Minau nogo sauba kau alomaia na omea mamataguniga ke gadovigamu talumai moa pipi tana nauna. Migamu sui lakalaka sauba kamu viri tsogoligi. Pipi kesa ke ulo tsaku rongona ke tau mate, me sauba ke tau goto totuvisu kesa ke soasaigira tugua nimui alaala na mane vaumate.

⁶ “Mi muri bâ ti inau kau naua migira na Amon kara tamani danga tugua. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

Nina Pede na Taovia Vanigira na Edom

⁷ Iani nogo na omea na Taovia Susuliga Sosongo e tsaria tana rongogira na Edom: “? Laka e nanga nogo niqira sasaga igira na tinoni ni Teman? ?Me laka niqira mane na sauparovata ara tau goto tangomana kara tsaritugu vanigira na omea kara naua? ?Egua laka e viri nanga lê sui nogo niqira sasanga loki?

⁸ !Igamu na tinoni ni Dedan kamu pilo ma kamu tsogoligi! !Kamu ba taopoi! Inau sauba kau matesigira na kukuana a Esau, rongona e tsau nogo na tagu tana inau sauba kau kedegira.

⁹ Kalina igira na tinoni ara pitsua niqira vuana uaeni, mara mologira visana vuana kara totuvisu tana itaina. Mi kalina ara mai igira na mane komi tana bongi, migira ara adia moa na omea ara ngaoa.

10 Minau au matesiligigira sui saikesa igira na kukuana a Esau, mau sekolia niqira nauna na mani taopoi, gana ke gini utu vanigira na ba taopoitugua i tana. Igira sui na tinoni ni Edom ara viri mate sui saikesa. Me tagara lelê goto sa vidaqira ke kauvisu.

11 Kamu molovisugira nimui baka tinamate i koniqi inau, minau sauba kau reitutugugira. Migira nimui daki tinamate kara vataragi moa i koniqi inau.”

12 Ma na Taovia e tsarigotoa, “Eo, sauba kau kede sekoligira danga na tinoni. Me atsa moa igira e tau tugua kara gadovikede, sauba kara gadovikede nomoa. ?Migamu na Edom, megua ti amu padâ laka e utu ke gadovigamu na kede? Tagara saikesa. E utu saikesa kau gaegamu. Sauba nomoa kau kedegamu goto igamu.

13 Inau nogo na Taovia au vatsa laka na ver-abau ni Bosra sauba ke lia na kaomate, migira na tinoni sui kara gini beke loki na reiana, ma kara tsiria, ma na soana ke lia gana na vealagi. Migira sui goto na tsatsapa tetelo ara totu polipolia sauba kara viri toroutsu sui saikesa. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

14 Minau a Jeremia au goko mau tsaria, “Igamu na Edom kamu rorongo. Na Taovia e tsaria laka e molonogoa kesa na mane adigoko ke ba tsarivanigira sui na puku tavosi, kara saia niqira alaala na mane vaumate, ma kara vangaraua na baginiamui igamu na Edom.

15 Na Taovia nogo e tsaria, ‘Inau sauba kau naua migoe na Edom, ko gini palatsuna i laoqira

na vera tavosi sui, me ke tagara goto kesa ke padalokigo.

¹⁶ Nimu kaekae nogo e perobulesigo. Migoe o padâ laka ara matagunigo, miava, e tau lelé matagunigo ke kesa. Igoe o mauri tana babana na maragova, i kelana saikesa na vungavunga dato; me atsa moa ti igoe o totu dato ao vaga na manuloki, minau sauba nomoa kau raqa tsunago i lao. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.' "

¹⁷ Ma na Taovia e tsarigotoa, "Na toroutsa ke laba vanigira na Edom sauba ke mamataguniga sosongo, me pipi sui na tinoni kara liuputsi i tana sauba kara gini novo loki ma kara gini matagu.

¹⁸ Na omea sauba ke laba vania na Edom, sauba ke kesa moa atsa kolua na omea e laba vanikaira nogo na Sodom ma na Gomora i sau, kalina igira, migira sui na tsatsapa tetelo ara totu polipoligira, ara viri toroutsa saikesa. Me tagara goto sa tinoni ke tangomana na ba totutugua i tana. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.

¹⁹ Vaga nogo kesa na laeone e laba rutsumai tana goana atsi ligisana na Kô Jordan, me vano kalea na nauna i tana e dato magobu dou na buruburu, me sarangasigira na sipi ara mutsamutsa i tana, minau sauba kau naua migira na Edom kara tavongani tsogoligi tania niqira kao. Mi muri, minau nogo kau vilia aseï moa au ngaoa ke tagaovi kaputigira. ?Aseï ke susuliga atsa kolua inau? ?Maseï tangomana ke utukapusiau? ?Ma na tinoni tagao koegua ke malagai na maiginiaqu?

²⁰ Me vaga ia, ma kamu rongomia na omea inau au vangarau manogatinogoa laka kau naua vanigira na tinoni ni Edom, ma na omea au padâ kau naua vanigira na tinoni tana verabau ni Teman. Me atsa moa igira goto na daleqira tetelo me sauba igira na gala kara raqaligigira sui, migira sui na tinoni tavosi kara gini beke loki na reiana na omea e laba vaga ia.

²¹ Mi kalina ke puka na Edom, sauba ke manunu loki me ke gini kasisi na barangengo popono, ma na tatangina niqira ngangai sauba kara rongomia ke vosa bâ tana Mangalonga ni Aqaba.

²² Igira na gala sauba kara bokia na Bosra vaga moa na manu loki kalina e kaporakasia na rapona, me lovotsuna tsaku gana ke tsakâ gana lamuta. Mi tana dani nogo ia, migira na mane vaumate ni Edom sauba kara viri matagu mate vaga moa na daki kalina e vatsangia na dalena.”

Nina Pede na Taovia Vanigira na Damaskus

²³ Miani nogo na omea na Taovia e tsaria tana rongoqira na tinoni ni Damaskus: “Igira na tinoni i laona na verabau ni Hamat mi Arpad ara rongomia laka sauba ke laba kesa na omea seko vanigira, me gini ponopala na tobaqira. Ara gini boe sailagi vaga moa na tasi e poqipoqiga sailagi me vo mango.

²⁴ Igira na tinoni ni Damaskus ara tau saikesa susuliga, mara tsogoligi tana matagu loki. Ara vatsangi savi mara rota, vaga moa na daki e vatsangia na dalena.

25 Migira tana verabau tangirongo iani ara dona kara totu moa tana magemage. Bâ, mi kalina ia, maia e totu mangu lê saikesa.

26 Mi tana dani ia, sauba kara matesigira sui na mane vaolu ni Damaskus tana sautuna na verabau ia, migira sui goto nina mane vaumate kara viri mate sui.

27 Inau sauba kau mololakena na baravatuna na Damaskus, ma kau tungigira goto na valena a Benhadad na taovia tsapakae. Inau nogo na Taovia Susuliga Sosongo au tsaria na omea iani.”

Na Pede e Kalegira na Kedar Ma na Verabau ni Hasor

28 Iani nogo na omea e tsaria na Taovia tana rongogira na Kedar, ma na butona kao e tagaovi kaputigira a Hasor, igira nogo aia a Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia e tangoligira: “!Kamu baginigira na tinoni ni Kedar, ma kamu matesiligigira sui igira na tinoni ara totu tabana i longa!

29 Laugira niqira valepolo, ma niqira alaala na sipi, ma na polokatsi ara tsautsau tana niqira valepolo, me pipi sui goto niqira omea levolevo. Adigotoa niqira kamelo, ma kamu tsarivaganana iani vanigira, ‘!Na omea mamataguniga loki e totu polipoligamu nogo!’

30 “Igamu na tinoni ni Hasor, inau nogo na Taovia au parovatavigamu kamu tsogoligi ao ma kamu ba taopoi, rongona aia Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia e vorogokona gamui mate nogo igamu.

31 Miani nogo na omea a Nebukadnesar e tsaria, ‘!Ida ma ka baginigira na tinoni ara padâ

laka ara totu raviravi dou, mara tau gini boe sa omea! Niqira verabau ara tau barapoliginia na vatu, me tagara sa matsapana, me tagara goto sa puku tavosi ke totu varangisigira.'

³² "I!Kamu laugira sui niqira kamelo ma niqira buluka! Inau sauba kau sarangasigira bamai na tinoni girani ara putsu teteloa na ivuqira gana na padalokiaqira niqira god peropero, me sauba kau alomaia na rota seko loki ke gadovigira pipi moa tabana.

³³ Ma na verabau ni Hasor sauba ke lia na kaomate saikesa, na nauna i tana igira moa na omea atsi ara dona kara totuvia. Me tagara goto sa tinoni ke ba totu goto i tana. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani."

Nina Pede na Taovia Vanigira na Elam

³⁴ Tau oka i murina kalina a Sedekia e lia na taovia tsapakae tana Juda, ma na Taovia Susuliga Sosongo e goko vaniau, inau a Jeremia, tana rongona na butona kao ni Elam.

³⁵ Aia e tsaria, "Inau sauba kau labumatesigira pipi sui na mane ara gini vanavana na parige, mara naua me gini susuliga sosongo na Elam.

³⁶ Me sauba kau molomaia na guguri loki ke talumai pipi tabana, me ke gadovia na Elam, ma kau sarangasigira nina tinoni pipi moa tana nauna, poi tsau kalina ke tagara goto sa vera i tana ara tau ba tsau igira nina tinoni.

³⁷ Me sauba kau naua migira na tinoni ni Elam kara matagunigira gaqira gala, igira ara area na labumatesiaqira. Mi tana niqumomosatoba loki sauba kau matesiligigira na tinoni ni Elam, ma

kau mologira gaqira gala kara ba labumatesigira, poi tsau kalina kau suilavaginigira saikesa.

³⁸ Sauba kau matesigira niqira taovia tsapakae ma niqira ida, ma kau vaturikaea niqu sasana na totukae i tana.

³⁹ Mi muri bâ ti sauba kau naua migira na tinoni ni Elam kara tamani danga tugua. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

50

Na Kategoko e Kalegira na Babilon

¹ Iani nogo na goko aia na Taovia e tsarivaniau, inau a Jeremia, tana rongona na verabau ni Babilon migira na tinonina:

² “!Kamu turupatuna na goko iani vanigira na puku sui!

!Kamu katevulagia vanigira!

!Kamu uvia na tavuli ma kamu tsarivulagi bamaia na goko iani

ma kamu laka goto na molopoiana!

!E puka nogo na Babilon,

mara tairutunogoa Marduk nina god peropero!

!Ara paluvangamaqira sui nogo nina titinonina na god peropero ni Babilon,

mara tsogori rapasigira goto na nununa lê nina god peropero marasibiga!

³ “Kesa na puku talumai tabana i vava ara maimai nogo na bokiana na butona kao ni Babilon, me sauba kara naua me ke lia na kaomate. Migira sui na tinoni ma na omea tuavati sauba kara viri tsogoligi, me ke tagara goto kesa ke totuvia i tana.”

⁴ Na Taovia e tsaria, “Mi kalina ke labamai na tagu ia, migira sui na toga ni Israel mi Juda sauba kara ngangai, ma kara laveau inau niqira God.

⁵ Igira sauba kara veisuâ iava na sautu na vano i Sion, ma kara vano kalea i tana. Igira sauba kara naua kesa na vaitasogi saliu koluau inau, me utu goto kara kutsia.

⁶ “Igira niqū tinoni ara vaga saikesa moa na sipi igira niqira reitutugu ara tamivanigira kara sarevo bamai lê tana vungavunga. Ara tonavigira na vungavunga sui, mara padalenogoa iava e totu na veraqira.

⁷ Migira sui ara tsodogira i sautu ara matesigira. Migira gaqira gala ara tsaria, ‘Igami ami tau loaga tana omea ami naua, rongona na tinoni girani ara sasi sosongo i matana na Taovia. Na mumuaqira igira ara norukakaia na Taovia, me tugua nomoa ti igira goto kara totukakai i konina.’

⁸ “!Igamu na tinoni ni Israel, kamu tsogoligi tania i Babilon! !Kamu mololea na butona kao ia! !Igamu nogo kamu ida na vano!

⁹ Inau sauba kau tsavalagira na puku tinoni susuliga tabana i vava, ma kau ketsaligira kara ba bokia na Babilon. Igira sauba kara tû palatete tana vailabu, ma kara baginia na butona kao ia ma kara tangolia. Ara dona sosongo na rugu ma na gini vanavana na parige, mara tau goto dona na savi.

¹⁰ Sauba kara lauligia pipi sui nina omea tatamani na Babilon, migira sui ara sanga na laulau sauba kara aditamaniqira pipi sui moa na omea ara padangaoa. Inau nogo na Taovia au

tsaria na omea iani.”

¹¹ Na Taovia e tsaria, “Igamu na tinoni ni Babilonia amu lausuinogoa pipi niqira omea niqū tinoni. Igamu amu gini magemage mamu gagavai kalina ia, vaga moa na dalena buluka e tsipu lekaleka bamai,

¹² bâ, maia nimui verabau tangirongo sauba kara paluvangamana, ma kara tau saikesa nogo padalokia. Na Babilon sauba ke palatsuna bâ i laoqira na vera sui. Sauba ke lia na kaomate makede saikesa.

¹³ Tana rongona nogo niqū momosatoba loki sauba ke tagara goto sa tinoni ke totu i Babilon; aia sauba ke totu toroutsā saikesa, migira sui ara liuputsi sauba kara gini novo loki ma kara beke na reiana.

¹⁴ “Igamu na mane amu gini vanavana na parige kamu tū palatete tana vailabu, ma kamu poli poponoa na verabau ni Babilon. Kamu vanasiginigira na Babilonia pipi sui nimui pipili, rongona igira ara sasi sosongo i mataqu inau na Taovia.

¹⁵ !Ke tangidato na gū na vailabu polipolia na verabau ia! Bâ, mi kalina ia, migira na Babilonia ara molo segeniqira nogo i limamui igamu. Na baravatuna na verabau ia ara viri tapa mara ova tsapatugu, mara puka nogo i lao. Inau au tangotuguqu i koniqira na Babilonia. Me vaga ia, migamu goto kamu tangotugumui i koniqira, ma kamu nauvanigira igira na omea vaga ara naua vanigira na tinoni tavosi.

¹⁶ Kamu laka na tamivaniaqira kara rasav-
aginigira na vatuna uiti tana kao ia, se kara

pitsugira na vuana. Migira sui lakalaka na tinoni ni veratavosi ara totu i tana sauba kara matagunigira na mane vaumate ara mai na bokiana na verabau ia, ma kara tsogovisu sui i veraqira.”

Ara Visutugua Igira na Israel

¹⁷ Na Taovia e tsaria, “Igira na tinoni ni Israel ara vaga saikesa moa na sipi e takuvigira na laeone mara viri saranga bamai. Tana idana, aia na taovia tsapakae ni Asiria e baginigira, mi muri ma Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia e suilavaginigira saikesa.

¹⁸ Mi tana rongona nogo na omea iani, ti inau na Taovia Susuliga Sosongo, na God ni Israel, sauba kau kedea a Nebukadnesar na taovia tsapakae ma nina butona vera popono, vaga au kedenogoa na taovia tsapakae ni Asiria.

¹⁹ Mi muri, ma kau adivisugira tugua na tinoni ni Israel tana niqira kao segeni. Migira sauba kara gania na mutsa ara dato tana Vungavunga Karmel mi tana butona kao ni Basan, me sauba kara gini vatsa na ganiana pipi sui na omea ara ngaoa i laoqira na omea ara dato tana butona kao ni Ephraim mi Gilead.

²⁰ Mi kalina ke labamai na tagu ia, tagara goto sa sasi kara tsodoa tana Israel, me tagara goto sa tsutsukibo tana Juda, rongona inau sauba ka padalea niqira sasi igira na tinoni inau au gaenogoa na mauriqira. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

Nina Pede God Vanigira na Babilonia

²¹ Na Taovia e tsaria, “Kamu baginigira na tinoni ni Babilonia ara totu i Merataim, mi Pekod. Kamu labumatesigira sui ma kamu toroutsani poponoa na veraqira. Kamu naua moa pipi sui na omea inau au ketsaliginigamu. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.

²² E tangi nogo na leleona na vailabu ma na toroutsana tana kao popono ia.

²³ I sau na Babilon e vaga kesa na tupi e gini tupirutua na barangengo popono, mi kalina ia, ma na tupi ia e tarutu saikesa nogo. Migira na puku tavosi sui ara gini beke na reiana na omea e laba vaga ia.

²⁴ Babilon igoe, o vailabu koluau nogo inau, mo sogo tana taviti inau au molo manogati vanigo nogo, atsa moa ti igoe o tau saikesa donaginia.

²⁵ Inau au sangavinogoa na vale i tana au mololakagira niqū sagore na vailabu, mi tana niqū momosatoba loki au adirutsumigira, rongona inau na Taovia God Susuliga Sosongo au tamani aqo kau naua tana Babilon.

²⁶ Kamu maiginia moa talu pipi tabana, ma kamu tupi ovatigira na nauna tana ara mololakagira niqira mutsa, ma kamu tsupulaginigira na vangana na Babilon vaga moa ti na tsupu na mutsa! !Kamu toroutsani poponoa na butona kao ia, ma kamu tau goto molovisua sa omea i laona!

²⁷ !Kamu labumatesigira sui niqira mane vau-mate! !E laba nogo gaqira matemate igira na Babilonia, na tagu i tana ke gadovigira na kede!”

²⁸ Visana na tinoni ni Israel mi Juda, igira ara totutseka i Babilon, ara tsogoligi vano i

Jerusalem, mara ba turupatuna laka e koegua na Taovia nida God e tangotuguna na omea igira na Babilonia ara nauvania nina Vale Tabu.

²⁹ Na Taovia e tsaria, “Kamu tsarivanigira na mane ara gini vanavana na parige kara baginia na Babilon. Kamu molovanogira sui lakalaka igira ara dona na gini vanavana na parige ma na pipili. Kamu tupoli poponoa na Babilon, ma kamu laka goto na tamivaniana ke kesa ke tsogoligi. Kamu tuguvisu vania pipi sui na omea seko aia e naugira, ma kamu nauvania na omea vaga nogo aia e naua vanigira na tinoni tavosi, rongona e kaekae sosongo i mataqu inau au Tabu Loki tana Israel.

³⁰ Aia nogoria na rongona ti kara labumate-sigira sui nina mane vaolu tana sautu loki na verabau ia, ma kara viri mate sui lakalaka goto nina mane vaumate tana dani nogo ia. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.

³¹ “!Igoe Babilon, e danga dato moa na sasaga kaekae i konimu, maia nogoria na rongona ti inau na Taovia God Susuliga Sosongo au vaigalagi kolugo! E labamai nogo niqu tagu i tana kau kedego.

³² Sauba nimu puku vanga kaekae ke tubulagi me ke puka, me ke tagara goto ke kesa ke tatatuugo. Inau sauba kau mololakena pipi sui nimu verabau, me ke ganigira sui lakalaka nimu omea.”

³³ Na Taovia Susuliga Sosongo e tsaria, “Ara bingi sekoligira nogo na tinoni ni Israel mi Juda. Igira ara tangoligira ara matanigira sailagi, mara tau goto tamivanigira kara vano.

³⁴ Maia sauba ke laumaurisigira e susuliga bâ, ma na soana aia nogo na Taovia Susuliga Sosongo. Aia segenina nogo sauba ke isutuguqira, me ke moloa na rago tana barangengo, ma na rota vanigira na tinoni ni Babilon.”

³⁵ Na Taovia e tsaria,
 “!Na mate ke gadovia na Babilon,
 ma kara mate goto igira sui nina tinoni,
 ma nina taovia tagao sui, migira goto nina mane
 sasaga loki!

³⁶ !Kara mate goto igira nina propete peropero,
 na vanga bule igira!
 !Ma kara mate goto igira nina mane vaumate,
 igira ara matagu sosongo mara viri tsogo
 saranga!

³⁷ !Kamu matesigira sui nina ose ma kamu
 toroutsanigira sui nina terê!
 !Kara mate sui igira nina mane vaumate aia e
 voligira gana kara sangâ,
 na vanga posu igira!
 !Kamu laugira sui nina omea loki matena,
 ma kamu adivanogira!

³⁸ Na uvirau loki ke liuvia na kao ia,
 me ke mamatsalia pipi sui nina ko tatave.
 Na Babilon aia e kesa na butona kao
 i tana ara totu na nununa na god peropero
 mamataguniga
 igira ara malabulesiginigira moa na tinoni.

³⁹ “Me vaga ia, ke tû i dani eni me ke bâ, sauba
 ke tagara goto sa tinoni ke totuvia na Babilon.
 Igira moa na pai ma na kusi atsi ma na tei kara
 mauri i laona.

⁴⁰ Me sauba ke kesa moa atsa na omea ke laba vania na Babilon, vaga nogo e laba vanikaira na Sodom ma na Gomora, kalina inau au torout-sanikaira kolugira goto na tsatsapa tetelo ara totu varangi. Me utu goto sa tinoni ke totuvitugua i tana. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.

⁴¹ “Ara maimai nogo kesa na puku susuliga sosongo na gala talumai i vava tana vovosana na barangengo. Mara danga na taovia tsapakae ara vangarau vania na vailabu.

⁴² Ara tangolinogoa niqira parige ma niqira isi. Ara dona sosongo na rotasi tinoni, mara tau goto dona na gaeana ke kesa.

Igira ara maimai tana niqira ose, ma na kukutuna na tuaqira na ose e vaga moa na kukutuna na tasi loki, mara vangarau nogoa na vailabugi koluana Babilon.

⁴³ Mi kalina na taovia tsapakae ni Babilon e rongomia

laka ara maimai nogo igira na gala, ma na limana e tsautsau labelabe lê tana matagu loki.

Me gadovia na rota ma na sosongo vaga moa na daki kalina e vatsangia na dalena.

⁴⁴ “Vaga saikesa nogo kesa na laeone e labarut-sumai tana goana atsi ligisana na Kô Jordan, me vano kalea na nauna i tana e dato magobu dou na buruburu, me sarangasigira na sipi ara mutsamutsa tana, minau nogo na Taovia sauba kau naua migira na Babilon kara tavongani tsogoligi tania niqira verabau. Bâ, mi muri minau nogo

kau vilia asei moa au ngaoa ke tagaovi kaputia. ?Asei ke susuliga atsa koluau inau? ?Masei tangomana ke utukapusiau? ?Ma na tinoni tagao koegua ke malagai na maiginiaqu?

⁴⁵ Me vaga ia, ma kamu rongomia na omea inau au vangarau manogatinogoa laka kau naua vania na verabau ni Babilon, ma na omea au padâ kau naua vanigira nina tinoni. Me atsa moa igira goto na daleqira tetelo, me sauba igira na gala kara raqaligigira sui, migira sui na tinoni tavosi kara gini beke loki na reiana na omea e laba vaga ia.

⁴⁶ Mi kalina ke puka na Babilon, sauba ke manunu loki sosongo, me ke gini kasisi na barangengo popono, migira na puku tavosi sui kara rongomia na tatangina niqira ngangai.”

51

E Ratsu Goto Ba Gana Kede Na Vera ni Babilon

¹ Na Taovia e tsaria, “Inau au alomaia kesa na guguri loki sosongo ke gadovia na Babilon migira nina tinoni.

² Me sauba kau mologira na tinoni ni veratavosi kara ba toroutsania na Babilon, vaga kesa na guguri loki e puasalagira na rau mate-mate. Mi kalina ke labamai na dani ia, igira na gala sauba kara maiginigira pipi moa tabana, ma kara mangusi poponoa niqira butona kao.

³ Kamu laka na tamivaniaqira na mane vau-mate ni Babilon kara tamani taguna na sageliana niqira tako, ma na gini vanavana niqira pipili. !Kamu laka goto na gaeaqira na mane vaolu!

!Kamu matesiligigira sui lakalaka niqira alaala popono na mane vaumate!

⁴ Igira sauba kara boka sui, ma kara viri mate tana sautuna niqira verabau.

⁵ Minau na Taovia God Susuliga Sosongo au tau tsonikidaqira na Israel ma na Juda, atsa moa ti igira ara totu i laona na Babilon ara sasi sosongo i mataqu inau na God Tabu Loki ni Israel.

⁶ !Kamu tsogoligi tania na Babilon! !Kamu ulo tsaku kamu tau mate! Kamu laka na mate tana rongona nina sasi na Babilon. Kalina nogo ia ti inau au tangotuguqu mau kede a na verabau ia vaga e ulagana.

⁷ Tana idana inau au gini aqo na Babilon gana na kedeaqira na tinoni sui. Aia e vaga saikesa moa kesa na tseu qolumila na uaeni i laona tana limaqu inau, migira na vera sui tana barangengo popono ara inuvia nina uaeni mara viri bubulega sui.

⁸ Mi kalina ia, ma na Babilon e tavongani puka, me toroutsas saikesa nogo. !Kamu tangisia! Kamu lave sinagorena na bokana, me tau utu sauba ke mavu.

⁹ Migira na tinoni ni Israel mi Juda ara totu tsinogo i tana ara tsaria, 'Igita a tovoa na sangaana na Babilon, me tau moa gini dou visutugua. Ida gita ma ka mololea kalina ia, ma ka visutugua i verada tatavosi. God e kedenogoa na Babilon tana susuligana popono me toroutsani saikesalia.' "

¹⁰ Na Taovia e tsaria, "Igamu niqutini, kamu gudato ma kamu tsaria, 'Na Taovia e totu tabana kolugita. Ida ma ka ba tsarivanigira na toga i

Jerusalem na omea sui na Taovia nida God e naunogoa.' "

¹¹ Na Taovia e tsavalagira na taovia tsapakae tana Media, rongona aia e padanogoa ke toroutsania na Babilon, gana ke gini tangotuguna nina Vale Tabu ara toroutsania.

Migira gaqira taovia na gala ara ketsaligira niqira tinoni, "!Kamu katsu vavangagira nimui pipili! !Ma kamu tangoli vangaraua nimui tako!

¹² Kamu puâ na tavuli na ba bokiana na baravatuna na Babilon. !Mologira kara danga na mane matali kara matalidoua na verabau ia! !Kamu ketsaligira na mane vaumate kara taopoi gana kara labunovotia!"

Na Taovia e naunogoa na omea e tsaria laka sauba ke nauvanigira na tinoni ni Babilon.

¹³ I laona na butona kao ia ara totu danga sosongo na ko tatave ma na omea loki matena. Eo, mi kalina ia e laba nogo na danina gana matemate. Na maurina aia e vaga kesa na terete ara kutinogoa.

¹⁴ Na Taovia Susuliga Sosongo e gini vatsa na maurina segeni laka aia sauba ke alomaigira danga na mane kara baginia na Babilon, vaga moa na alaala popono na anelovo, me sauba kara gugû tana tangomana.

*Na Linge na Tsonikaeana God
(Jeremia 10:12-16)*

¹⁵ Na Taovia nogo e vusa na barangengo tana susuligana nogo aia; mi tana nina sasaga loki e tatakatsinia na baragata.

16 E goko moa aia, me alevo na kô i gotu tana masaoka;
me naua mara maisai na parako na usa tû tana susuina na barangengo.

Maia e naua me kirapi na angaanga i laona na usa,
me molomaia na guguri loki talumai tana nina voki na mani mololaka omea levo.

17 Migira sui na tinoni ara bubulega mara tau saikesa sasaga.

Ara katsugira na titinonina na god peropero ara gini vangamâ,
rongona na nununa na god ara aqosia igira ara tau saikesa mana mara tau mamauri.

18 Ara tau saikesa tamani sa rongona, me ulagana nomoa ka reipeagira;
ma na Taovia sauba ke mai me ke toroutsanigira sui lakalaka.

19 Maia nina God a Jakob e tau saikesa vaga gira.
Aia nogo e aqosia pipi sui na omea,
me viligira nogo na Israel kara lia nina tinoni segeni nogo ia.

Na Taovia Susuliga Sosongo aia nogo na asana.

Nina Tupi na Taovia

20 Na Taovia e tsaria,
“Igoe Babilon, igoe nogo niqû tupi inau, niqû sagore na vailabu.

Au aqoginigo nogo igoe gana na tupi rapasiaqira na puku danga ma na veraqira na taovia tsapakae.

21 ma na pisa rapasiginiaqira na ose ma na mane ara sage i koniqira,
migira goto na terê ma na tinoni ara tagaovigira,

²² na matesiginiaqira na mane ma na daki,
na tuqatuqa, ma na dakidaki, ma na tinoni vaolu,
na baka mane, ma na baka daki,
²³ ma na matesiginiaqira goto na mane reitutu-
gusipi kolugira niqira sipi,
migira goto na mane ara qarikao kolugira niqira
ose,
ma na tai rapasiginiaqira goto igira na tagaovera
ma na tinoni lokiloki.”

Gana Kede na Babilon

²⁴ Na Taovia e tsaria, “Igamu sauba kamu reiau inau kalina kau tuguvisu vania na Babilon migira nina tinoni tana rongona na omea seko sui ara nauvania na Jerusalem.

²⁵ Igoe Babilon, o susuliga vaga saikesa moa na vungavunga, mo toroutsania na barangengo popono, bâ, minau nogo na Taovia au vaigalagi kolugo igoe. Sauba kau tangoligo, ma kau tsoni pukaligo i lao, ma kau molo lakemu, mo ko iru sui saikesa.

²⁶ Me ke tagara goto sa vatu i laomu ke tugua na gini logovale tugua. Igoe sauba ko vaga saikesa moa na kaomate na dani ma na dani. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.

²⁷ “!Kamu puâ na tavuli gana na vailabu ma kara rongomia igira na puku sui, ma kara vangarau segeniqira na ba vailabu koluana Babilon! Kamu tsarivanigira na Ararat, ma na Mini, ma na Askenas, kara baginia. Ma kamu vilia kesa ke raqa alaala vanigira. Kamu adimaia na alaala loki na ose, ma kara danga vaga moa na alaala na anelovo.

²⁸ Kamu vangaraugira na puku tavosi sui na ba vailabu koluana Babilon. Kamu mologoko vano vanigira na taovia tsapakae tana Media, ma niqira tagaovera, ma niqira tinoni lokiloki, migira goto niqira mane vaumate pipi tana vera ara tagaovi kaputigira, kara vangaraua na baginiana Babilon.

²⁹ Na barangengo e gagariri me kakasisi pono, rongona na Taovia e manalia na omea aia e padâ na nauana, laka na vera ni Babilon ke lia na kaomate i tana e tau tugua ke totu sa tinoni.

³⁰ Migira na mane vaumate ni Babilon ara mololenogoa na vailabu, mara ba toturavi tana niqira valekakai. E puka lê rebona gaqira susuliga mara maluku vaga moa ti na daki. Migira na matsapakapuna na verabau ia ara viri tavui, mara iru sui na vale.

³¹ Migira na mane adigoko ara ulo vaimurigi na ba tsarivaniana na taovia tsapakae ni Babilon laka igira na gala ara sage nogo i laona nina verabau pipi moa tabana.

³² Mara tangoligira nogo na nauna na mani tulusavu i kô, mara tungigira pipi sui niqira valekakai ara barapoliginia na vatu. Migira sui na mane vaumate ni Babilon ara viri tsogo piriutsa bamai.

³³ Me sauba ke tau oka migira na gala kara kavitsunagira ma kara tsogorigira vaga moa na uiti tana nauna na mani dudusiana. Inau nogo na Taovia Susuliga Sosongo na God ni Israel au tsaria na omea iani.”

³⁴ Aia a Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilon e kavitsunâ na Jerusalem

me gani gana.

Me mangusia na verabau ia vaga moa ti e korasia na popovatu;

me konomi poponoa vaga moa ti kesa na tuqana vigo na omea atsi.

Maia e adigira na omea sui e ngaoa na adiana, me tsonilea na turina.

³⁵ Na tinoni ni Sion kara tsaria,
 “!God ke kedegira na tinoni ni Babilon,
 tana rongona na omea seko loki ara naua vanigami igami!”

Migira na tinoni ni Jerusalem kara tsaria,
 “!God ke kedegira na tinoni ni Babilon
 tana rongona na rota loki ara molovanigami!”

Na Taovia Sauba Ke Sangagira na Israel

³⁶ Mi tana, ma na Taovia e tsarivanigira na tinoni ni Jerusalem, “Inau sauba kau isutugumui, ma kau naua migira gamui gala sauba kara adimatena na omea seko ara naua vanigamu. Inau sauba kau korasia na uluna nina kô na Babilon, ma kau naua ma kara mamatsa takuti pipi sui nina ko tatave.

³⁷ Ma na verabau ia sauba ke vaga moa na tsupu na vatu i tana ara mauri igira moa na omea tuavati atsi. Me sauba ke seko sosongo na rereina; me ke tagara goto sa tinoni ke totuvia, migira sui ara reia na omea e laba vaga ia, sauba kara gini matagu loki.

³⁸ Migira sui na tinoni ni Babilon ara kanga vaga moa ti na laeone, mara nguru vaga moa ti na dalena laeone.

³⁹ Minau sauba kau vangaraua kesa na kavomutsa vanigira, ma kau palaginigira na inu

susuliga ke ulavigira ma kara gini bubulega, ma kara ba maturu saviliu, me utu goto kara mamata tugua.

⁴⁰ Ma kau adigira ma kau ba labumatesigira i tana nauna ara labumatesigira na omea tuavati, vaga moa ti na sipi ma na naniqoti. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

Nina Kede na Taovia Vania na Vera ni Babilon

⁴¹ Na Taovia e tsaria na omea iani tana rongona na vera ni Babilon: “!Ara tangolinogoa na Babilon, aia na verabau ara tsonikaea tana barangengo popono! !Migira sui na puku tavosi ara reia e laba vaga ia, mara gini beke loki!

⁴² Na gala ara tsavu poponoa na verabau ni Babilon, vaga moa ti e longamai na tasi loki me tsavu poponoa na verana.

⁴³ Igira sui na vera i laona ara moro mamataguniga sosongo, mara lia vaga saikesa moa ti na kaomate, i tana e tau nogo tugua sa tinoni ke totuvia, se ke liu bâ i konina.

⁴⁴ Inau sauba kau kedea Bel niqira god peropero na Babilon, ma kau naua maia ke tusuvisugira na omea sui e komia i koniqira na tinoni; migira sui na puku na tinoni sauba e utu goto kara samasama vania.

“Ara viri puka sui nogo na baravatuna na Babilon.

⁴⁵ !Igamu na tinoni ni Israel, kamu tsogoligi tania i tana! !Kamu ulo tsaku kamu tau mate tana niqumomosatoba loki.

⁴⁶ Me ke laka puka lê rebona gamui susuliga, se kamu matagu, tana rongona na goko ni sautu amu rongomigira. E pipi moa na ngalitupa e dona ke tavosa bamai visana na goko ni sautu,

tana rongona na vaisekoligi e laba tana butona kao iani, migira na taovia tsapakae ara viri vailabugi.

⁴⁷ Me vaga ia, me maimai nogo na tagu i tana inau sauba kau kedegira na nunuqira na god peropero ni Babilon. Sauba kau paluvangamana nina kao popono, ma kau matesiligigira sui na tinonina.

⁴⁸ Eo, pipi sui lakalaka na omea tana barangengo mi tana masaoka sauba kara gudato tana magemage, kalina kara reia e puka na verabau ni Babilon i limaqira na tinoni ara talumai i vava na toroutsaniana.

⁴⁹ Eo, igira na tinoni ni Babilon ara tsukia gaqira matemate danga sosongo na tinoni ni Israel, migira goto na tinoni sui polia na barangengo, bâ, mi kalina ia, maia segenina nogo na verabau ni Babilon sauba ke puka. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

⁵⁰ Ma na Taovia e tsarivanigira na tinoni ni Israel ara totu moa i Babilon: “!Igamu amu pitsa nogo tania na mate! !Bâ, mi kalina ia kamu tû ma kamu vano tsaku! !Kamu laka goto na pitu! Me atsa moa ti amu totu ao tania na veramui segeni, ma nimui aqo kamu padaau moa inau nimui Taovia, ma kamu padavisugotoa na Jerusalem.

⁵¹ Igamu amu tsaria, ‘Ara paluvangamamami sosongo igami, mami totu moa tana vangamâ. Ami tau saikesa dona nagua kami naua, rongona igira na tinoni ni veratavosi ara sagenogoa i laona na nauna tabu tana Vale Tabu.’

⁵² Me vaga ia, minau au tsaria laka e maimai

nogo na tagu i tana sauba kau kedegira na nununa lê nina god peropero na Babilon, migira nina tinoni ara boka tana vailabu tana tagu ia, sauba kara kukungu i laona na kao popono.

⁵³ Me atsa moa ti na tinoni ni Babilon tangomana kara dato tsau tana masaoka, ma kara logoa kesa niqira valekakai i tana, ma kara barapoliginia na vatu, minau sauba kau molo-vanogira moa na tinoni kara ba toroutsania. Inau nogo na Taovia au tsaria na omea iani.”

⁵⁴ Ma na Taovia e tsarigotoa,
“Kamu rongomia na tatangina na ngangai tana Babilon,
ma na tangitangi matena na toroutsania loki e laba tana kao ia.

⁵⁵ Inau au toroutsania na Babilon, mau mangu-sia.

Igira na alaala na mane vaumate ara ulo vail-iusigi

vaga moa kalina e tabosa na panu,
mara baginia, mara guloki loki mara leleo sosongo.

⁵⁶ Igira ara mai gana kara toroutsania na Babilon;

mara tangoligira nina mane vaumate,
mara bokua niqira parige.

Inau nogo na God au dona kau kedegira igira ara naua na omea tabaruga,

me sauba nomoa kau nauvania na Babilon na omea vaga e ulagana.

⁵⁷ Inau sauba kau naua me ke ulavigira na inu susuliga igira sui nina taovia tagao,
migira goto nina mane sasaga loki, ma nina tinoni lokiloki, ma nina mane vaumate.

Igira sauba kara maturu saviliu me utu goto kara mamata.

Inau na taovia tsapakae au tsaria na omea iani, inau nogo na Taovia Susuliga Sosongo.

⁵⁸ Na baravatuna kakai ni Babilon sauba kara vui pukaligira saikesa,

ma kara tungigira nina matsapakapu datodato.

Na tinoni sui ara rota lê moa na aqo;

ma na omea ara aqo kakai matena ara viri iru sui saikesa.

Inau nogo na Taovia Susuliga Sosongo au tsaria na omea iani.”

A Jeremia e Mologoko Vano i Babilon

⁵⁹ Tana vatinina ngalitupa nina aqotagao a Sedekia na taovia tsapakae, inau a Jeremia au marea kesa na papi mau ngaoa ke balaba i Babilon. Tana tagu ia, maia Sedekia na taovia tsapakae e pada na vano i Babilon, maia Seraia nina mane sasanga e dulikoluvanoa. Aia Seraia na dalena a Neria, ma na kukuana a Maseia. Te au tusua na papi ia vania a Seraia ke adivanoa.

⁶⁰ Mi laona na papi iani, inau a Jeremia au maretsuna poponoa tana rongona pipi sui na toroutsu sauba kara laba vania na vera ni Babilon, vaga nogo na Taovia e tsarivaniau.

⁶¹ Mau tsarivanja a Seraia, “Kalina ko ba tsau i Babilon, ma nimu aqo ko tsoko makalidoua vanigira na toga pipi sui na omea au maregira tana papi iani.

⁶² Mi muri mo ko nonginongi vaga iani, ‘Taovia, igoe o tsarinogoa laka sauba ko toroutsania na nauna iani, me ke tagara goto sa omea mamauri ke totu i laona, atsa moa na tinoni se

na omea tuavati, me laka sauba ke lia saikesa na kaomate.'

⁶³ Migoe a Seraia, kalina ko suilavaginia na tsokoana na papi iani vanigira na toga, mi muri mo ko sori bâ kesa na watu i konina mo ko ba tsonitsunâ tana Kô Euprates,

⁶⁴ mi kalina ko nauvaganana ia, mo ko tsarivaganana iani, 'Na omea vaga nogo iani sauba ke laba vania na vera ni Babilon, aia sauba ke luvu me ke utu saikesa goto ke tsobokaetugua, tana rongona na toroutsu loki na Taovia sauba ke alomaia i konina.' "

Mi tana e sui nina goko a Jeremia.

52

E Puka na Jerusalem

(2 Taovia Tsapakae 24:18-25:7)

¹ Maia Sedekia e rukapatu kesa na ngalitupana kalina e lia na taovia tsapakae tana Juda, me tagao i Jerusalem i laona e sangavulu kesa na ngalitupa. Ma na tinana, aia nogo ko Hamutal na dalena kesa segeni goto na Jeremia e totu tana verabau ni Libna.

² Ma Sedekia e sasi sosongo i matana na Taovia i gotu, vaga saikesa nogo a Jehoiakim na taovia tsapakae e naunogoa.

³ Maia na Taovia e gini kore loki sosongo vanigira na toga ni Jerusalem mi tana Juda, me tsialigigira tania i matana.

Maia Sedekia e tû me sove tania a Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia.

⁴ Mi tana, ma Nebukadnesar e mai kolugira nina mane vaumate, me baginia na verabau

ni Jerusalem tana sangavulunina dani i laona na sangavulunina vula, tana siunina ngalitupa nina aqotagao a Sedekia. Mara vaturikaegira nigira valepolo tabana i tano na verabau, mara molokaegira na gai na vovou polia na baravatuna,

⁵ mara totu kapusia babâ poi e tsau tana sangavulu kesanina na ngalitupa nina aqotagao a Sedekia.

⁶ Mi tana siunina dani i laona na vatinina vula, tana ngalitupa goto moa ia, kalina e seko liuliu bâ na uvirau, migira na tinoni i laona na Jerusalem ara tau goto tamanina sa omea kara gania,

⁷ migira na Babilonia ara tapalia na baravatuna na verabau ia. Me atsa moa igira na Babilonia ara totu kapusia moa na verabau ia, maia Sedekia kolugira sui lakalaka nina mane vaumate ara tangomana moa na tsogoligi tana bongi. Ara rutsu tana matsapakapu e totu ka levugaqira ruka na baravatu varangisia nina uta na taovia tsapakae, mara tsogo bâ kalea na Poi ni Jordan.

⁸ Migira na mane vaumate ni Babilon ara takuvitsaria a Sedekia, mara ba tangolia tana poiatsa varangisia i Jeriko, migira sui nina mane vaumate ara viri tsogo tania.

⁹ Mara adivanoa a Sedekia i konina a Nebukadnesar na taovia tsapakae, aia e totu tana verabau ni Ribla tana butona kao ni Hamat, mi tana ma Nebukadnesar e molokede vania.

¹⁰ Mi tana nogo i Ribla, a Nebukadnesar e matesigira na dalena a Sedekia i matana nogo aia, me matesigira goto igira sui na tinoni lokiloki ni Juda.

11 Mi muri, maia e ketsaligira kara putsuli rutsumi vania na matana a Sedekia, ma kara soriginia na itai tapala, ma kara adivanoa i Babilon. Ma Sedekia e totu saviliu tana vale sosori i Babilon poi tsau tana dani e mate.

*Ara Toroutsania na Vale Tabu
(2 Taovia Tsapakae 25:8-17)*

12 Mi tana sangavulunina dani i laona na tsegenina vula, tana sangavulu siunina ngalitupa nina aqotagao a Nebukadnesar na taovia tsapakae ni Babilonia, maia Nebusaradan, nina mane na sauparovata na taovia tsapakae ma gaqira taovia tagao igira na mane vaumate, e ba sage i Jerusalem.

13 Maia e mololakena na Vale Tabu, ma na valena na taovia tsapakae, ma na valeqira goto pipi sui na tinoni tangirongo tana Jerusalem;

14 migira nina mane vaumate ara ba vui pukaligira na baravatuna na verabau ia.

15 Mi muri, ma Nebusaradan e adivanogira i Babilon igira sui na tinoni ara totuvisu i laona na Jerusalem, kolugira na mane ara sasaga sosongo tana aqo mara totuvisu moa i tana, migira goto ara ba sanga nogo tabana koniqira na Babilonia.

16 Maia e molovisugira kara totu moa tana Juda igira visana tinoni ara tau saikesa tamanina sa omea, mara tau goto tamanina sa kao, me mologira kara aqo tana niqira uta na uaeni ma niqira uta tavosi goto igira na tamanina ara vano tania.

17 Migira na Babilonia ara tairutugira na tuguru tapalamila, migira na terê ara totu i laona

na Vale Tabu, kolugotoa na taqi loki tapalamila, mara adivanogira sui na tapalamila i Babilon.

¹⁸ Mara adivanogira goto na savolo, ma na omea na mani molo sageana na tora ara gini aqo tana malesiana na belatabu, ma na gai na matesi bulu iruiru, migira na popo gana na mani molo tsavuana na gabuna na omea tuavati ara gini savori-kodoputsa, migira goto na popo ara gini aqo na kodoana na buluna gai uruuru, migira sui goto na omea tapalamila tavosi ara gini aqo i laona na Vale Tabu.

¹⁹ Mara adivanogira sui lakalaka na omea ara aqosiginia na qolumila ma na siliva: igira nogo na popo tetelo, ma na omea agana na molo sageana na madaova gagâ, ma na popo agana na mani molo tsavuana na gabuna na omea tuavati ara gini savori-kodoputsa, ma na omea na mani molodato bulu iruiru, ma na popo ara gini aqo na kodoana na buluna gai uruuru, migira goto na popo ara gini aqo tana qetuana na sausau na uaeni.

²⁰ Migira na omea tapalamila sui aia nogo a Solomon na taovia tsapakae e aqosigira vania na Vale Tabu, i kaira ruka na tuguru loki, migira na terê, maia na taqi loki, migira ara sangavulu ruka na nununa na buluka mane ara tabedatoa na taqi ia, ara mamava sosongo, me tau tangomana na donaginiana na mamavaqira.

²¹⁻²² Mi kaira ruka na tuguru loki e kesa moa atsa ka rereiqira: pipi kesa ka vidaqira e sangava vati na datona, me sangava ruka tinaqe tsege labu tsege na taliguna. Mara ka ova sui i laona, ma na tapala ara aqosiginikaira e labuvati na

matoluna. Mi kelana pipi kesa na tuguru e totu kesa na inilau tapalamila e sangava kesa tinaqe kesa na datona, me poli poponoa na inilau ia ara inilauginia na nununa na vuanagai momolilo ara aqosiginigotoa na tapalamila.

²³ Mara molo palatetegira tango kesa sangatu na vuanagai momolilo i kelana na inilau tapalamila pipi tuguru, mara siu sangavulu ono tana pipi vati tabana na inilau tapalamila.

*Ara Adivanogira na Tinoni ni Juda i Babilon
(2 Taovia Tsapakae 25:18-21, 27-30)*

²⁴ Maia goto a Nebusaradan gaqira taovia tagao igira na mane vaumate ni Babilonia, e aditseka a Seraia na Mane Tabu Loki, ma Sepania na manetabu aia e mai ruka i vavana na Mane Tabu Loki, mi tugira goto ara tu tolu na mane matali Vale Tabu.

²⁵ Maia e adigotoa gaqira taovia tagao na mane vaumate ni Israel, me tugira vitu nina mane na sauparovata segeni nogo na taovia tsapakae, igira ara tu totu moa i laona na verabau, ma gana sasanga aia gaqira taovia loki na mane vaumate, aia nogo e reitutugugira na mamarena na omea sui e kalea na vailabu, migira goto ara ono sangavulu na mane tangirongo tavosi.

²⁶ Maia Nebusaradan e adivanogira vania na taovia tsapakae ni Babilon, aia e totu tana verabau ni Ribla,

²⁷ tana butona kao ni Hamat. Mi tana nogo na taovia tsapakae e ketsaligira kara ramitsigira ma kara labumatesigira. Mara nauvaganana sui, mi muri mara aditsekavanogira i Babilon igira na tinoni tavosi sui tana Juda.

²⁸ Miani nogo na mamarena na dangaqira na tinoni aia Nebukadnesar e aditsekavanogira: tana vitunina ngalitupa nina aqotagao aia e aditsekagira ara 3,023,

²⁹ mi tana sangavulu alunina ngalitupa nina aqotagao e aditsekagira ara 832 na tinoni ni Jerusalem,

³⁰ mi tana rukapatu tolunina ngalitupa ara 745 na tinoni e adivanogira a Nebusaradan. Migira sui kolu ara 4,600 na tinoni ni Juda ara aditsekavanogira.

³¹ Mi tana ngalitupa i tana aia Evilmerodak e lia na taovia tsapakae tana Babilon, maia e tobalaka dou vania a Jehoiatsin na taovia tsapakae ni Juda, me adirutsumia tania na vale sosori. Ma na omea vaga ia e laba tana rukapatu tsegenina dani i laona na sangavulu rukanina vula, tana tolu sangavulu vitunina ngalitupa, murina kalina ara aditsekavanoa a Jehoiatsin.

³² Ma Evilmerodak e tobadou sosongo vania, me molokaea tana sasana paladato bâ liusigira na taovia tsapakae tavosi ara totutseka kolua aia i Babilon.

³³ Me vaga ia, mara tamivania a Jehoiatsin ke olia na polona gana na totu tana vale sosori, me ke sagelia na polo dou, me ke sanga mutsa tana nina bela na mutsa na taovia tsapakae tana maurina popono.

³⁴ Me pipi dani tana maurina popono, a Evilmerodak e sauvania na qolo ke tugua na voliginiana na omea sui aia e kilia vania na maurina.

ccxl

Ghari Bible

Ghari: Ghari Bible (Bible with Deuterocanon)

copyright © 1998 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ghari

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 2 May 2025 from source files
dated 3 May 2025

eb379363-fbdd-532b-81c1-eb5fe7aa36a9